

Bulletin slovenskej advokácie

**Vylúčenie sudcu
pre jeho pomer
k advokátovi**

**Postoj Všeobecného súdu EÚ
v prípade Intel:
možnosť pre Súdny
dvor EÚ vyvážiť
posudzovanie zliav?**

**Obnova konania
pred Ústavným
súdom SR: Prvé
skúsenosti, pochybnosti
a jeden námet**

**Právo na obhajobu
právnickej osoby**

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Sankcie voči advokátom nie sú dostatočne komunikované smerom k verejnosti
JUDr. Peter Štrpka, PhD.
- 4 **DISKUSIA**
Vylúčenie sudcu pre jeho pomer k advokátovi
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 6 Postoj Všeobecného súdu EÚ v prípade Intel: možnosť pre Súdny dvor EÚ vyvážiť posudzovanie zliav?
JUDr. Rastislav Funta, Ph.D., LL.M.
- 24 Obnova konania pred Ústavným súdom SR: Prvé skúsenosti, pochybnosti a jeden námet
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
- 30 Právo na obhajobu právnickej osoby
JUDr. Ondrej Laciak, PhD., JUDr. Marek Mezei, PhD.
- JUDIKATÚRA**
- 36 Premiestnenie registrovaného sídla spoločnosti na územie iného členského štátu bez súčasného premiestnenia skutočného sídla je realizáciou slobody usadiť sa
- 38 Zábezpeka na daň v súvislosti s registráciou na daň z pridanej hodnoty a jej súlad s právom Únie
- 41 K medziam prípustného vzťahu sudcu a advokáta

ADVOKÁCIA

- SAK**
- 44 Z novembrového zasadnutia predsedníctva SAK
- 45 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 46 Povinnosť advokáta zachovávať vážnosť a dôstojnosť pri výkone povolania aj mimo neho
- 50 História advokácie je stále živá myšlienka
- 56 E-volúcia advokátov z pohľadu novej generácie
- 58 Memoriál Milana Hanzela
- ZAHRANIČIE**
- 60 Porušenie povinností advokáta viazanosti právnymi predpismi
- 62 Bilaterálne stretnutie predstaviteľov komôr v Krakove
- 63 Z aktuálneho diania na európskej a medzinárodnej úrovni
- 65 Medzinárodný kongres SKILEX (Pozvánka)
- 66 Bulletin advokácie prináša...
- 68 Stretnutie predsedov komôr zo stredoeurópskeho regiónu
- 69 Svetoví mladí právnici v Bratislave
- 71 Jesenná konferencia ECBA na tému vyšetrovanie a trestné stíhanie

ZAUJÍMAVOSTI

- 73 **LITERATÚRA**
Zajištění a utvrzení dluhu v praxi
JUDr. Lukáš Cisko, PhD.
- 74 Advokát Vladimír Clementis (1. časť)
JUDr. Peter Kerecman, PhD.
- 78 Ešte raz Nad „najsmutnejšou nedeľou“
Miroslav Abelovský

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

je čas pracovať a je čas bilancovať, je čas zväzdať s kolegami súboje a je čas uznávať ich kvality. Keď pred šiestimi rokmi prijalo predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory rozhodnutie udeľovať pravidelne ocenenia advokátom za ich celoživotný prínos advokácii, cieľom bolo nie len vzdať hold tým, ktorí kvalitným výkonom povolania a činnosťou v prospech advokácie ako celku patria do advokátskej siene slávy, ale zároveň priviesť nás všetkých k rozhladnutiu sa okolo seba a zamysleniu, ktorých z kolegov si pre ich prácu a prístup k povolaniu vážime do tej miery, aby boli týmto ocenením označení za vzor ostatným. Výrazom tohto zámeru bola i možnosť daná nám všetkým navrhovať na ocenenie kandidátov.

Navrhovania a výber kandidátov prešli postupným vývojom. Dnes ich upravuje Štatút udeľovania cien za celoživotný prínos advokácii, ktorý prijalo predsedníctvo SAK s účinnosťou od 1. januára 2016.

Podľa tohto štatútu sa cena každoročne udeľuje najviac piatim advokátom zapísaným v zozname advokátov (jednu z nich možno udeliť in memoriam) za dlhodobé pôsobenie v advokácii, pozdvihnutie jej odbornej úrovne, zlepšenie podmienok výkonu profesie, obetavé nasadenie v advokátskej samospráve, za prednáškovú, publikačnú činnosť v oblasti advokátskeho povolania, za etický výkon profesie a za obhajobu etických princípov advokácie. Výnimočne možno cenu udeliť aj inej osobe ako advokátovi, ktorá sa osobitne dlhodobou činnosťou alebo mimoriadnym počinom zaslúžila o rozvoj slovenskej advokácie alebo mimoriadne prispela k pozdvihnutiu advokátskeho stavu, prípadne i zahraničnému advokátovi za dlhodobú spoluprácu so Slovenskou advokátskou komorou (a to aj in memoriam).

Kandidátov na ocenenie môže navrhnúť každý advokát alebo advokátsky koncipient; ocenených vyberá predsedníctvo SAK. Nominácie môžete poslať e-mailom na adresu office@sak.sk **do 31. decembra 2017**. Každá nominácia by mala obsahovať nielen údaje o kandidátovi, ale i zdôvodnenie, čím nominovaný naplnil kritériá stanovené štatútom.

Využime túto možnosť a zvýraznime takto zásluhy kolegov v našom okolí o advokáciu ako celok.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.
podpredseda Redakčnej rady

K fotografii na obálke

Z konferencie o histórii advokácie, ktorá sa konala v Banskej Bystrici 3. novembra 2017. **Viac na s. 50.**

ROZHOVOR

Sankcie voči advokátom nie sú dostatočne komunikované smerom k verejnosti

Novozvolený predseda disciplinárnej komisie Slovenskej advokátskej komory **JUDr. Peter Štrpka, PhD.** odpovedá na otázky ohľadom disciplinárnej agendy advokátskej samosprávy.

■ **V disciplinárnej komisii SAK pôsobíte už druhé funkčné obdobie. Aký máte celkový dojem z disciplinárnej agendy advokátskej samosprávy?**

Dojem z disciplinárnej agendy mám trochu zmiešaný. Na jednej strane je dobre, že disciplinárna komisia v ostatnom období rýchlo, kvalitne a v zásade predvídateľne udeľuje sankcie za preukázateľné porušenie bežných advokátskych povinností (najmä z nedbanlivosti). Ide však zväčša o porušenie povinností, ktoré sa pri troche ľudskej nepozornosti, prípadne nesprávneho nastavenia procesov v rámci

činnosti advokátskej kancelárie, môže týkať každého jedného z nás. Kto robí, robí totiž aj chyby. Na druhej strane niektoré závažné, úmyselné, jednorazové či systematické zlyhania čiernych oviec advokácie ostávajú nepotrešané, resp. ak aj k ich potrestaniu dôjde, nie je to dostatočným spôsobom komunikované smerom k verejnosti. Dôvodne použité sankcie majú podľa môjho názoru najmä preventívny efekt a môžu odradiť advokátov, resp. advokátskych koncipientov od porušovania povinností. Je preto nevyhnutné, aby sa s disciplinárnou agendou vhodným spôsobom oboznámil čo najširší okruh advokátov a advokátskych koncipientov, ako aj verejnosť. Uvedené je podľa môjho názoru potrebné zlepšiť. Je to však širší problém, ktorý sa netýka iba činnosti disciplinárnej komisie.

■ **Čo Vás motivovalo pri kandidatúre na funkciu predsedu?**

Veľmi si vážim dôveru kolegov, ktorí ma na tohtoročnej konferencii advokátov zvolili za člena disciplinárnej komisie na ďalšie funkčné obdobie. Ako člen IX. disciplinárneho senátu som sa aktívne podieľal na rozhodovaní jednotlivých disciplinárnych vecí. Na základe týchto skúseností a po konzultáciách s viacerými kolegami som na prvom zasadnutí disciplinárnej komisie ponúkol ostatným zvoleným členom svoju víziu činnosti disciplinárnej komisie v rámci tohto funkčného obdobia. Spomeniem z nej iba pár bodov – zjednotenie procesných postupov, vypracovanie vzorových typov rozhodnutí, efektívna koordinácia výmeny informácií medzi jednotlivými členmi disciplinárnej komisie, priebežná a podrobná analýza rozhodovania jednotlivých disciplinárnych senátov za účelom zlepšenia predvídateľnosti rozhodovania v zmysle princípu „v obdobných prípadoch rovnako“, zabezpečenie dôstojnosti priebehu disciplinárnych pojednávaní, organizácia spoločného zasadnutia členov disciplinárnej komisie a odvolacej disciplinárnej komisie, postupné zavedenie elektronickej evidencie disciplinárnych spisov, spolupráca s ostatnými stavovskými organizáciami a európ-

skými komorami advokátov v oblasti disciplinárnych konaní a pod. Zvolenie do funkcie predsedu disciplinárnej komisie členmi disciplinárnej komisie predstavuje pre mňa veľkú výzvu a súčasne veľký záväzok. V každom prípade disciplinárna komisia je kolektívny orgán a jej predseda má predovšetkým koordinačné úlohy. Funkciu predsedu disciplinárnej komisie preto vnímam najmä ako službu. Vo vzťahu k SAK si preto nebudem počas funkčného obdobia uplatňovať ani náhradu za stratu času, ktorá je s touto funkciou spojená.

■ **Disciplinárne konanie prešlo v minulosti viacerými zásadnými zmenami, ktoré mali prispieť k jeho skvalitneniu a zrýchleniu. Bola podľa Vás táto ambícia medzičasom naplnená?**

Postupné zmeny pravidiel disciplinárneho konania mali podľa môjho názoru pozitívny dopad na kvalitu a rýchlosť rozhodovania disciplinárnych senátov. Určite sa ešte nájdu oblasti, v rámci ktorých je potrebné identifikovať nedostatky a viesť diskusiu o ďalších možných zmenách. Pravidlá ale nikdy neplatia iba pre seba. Je dôležité, ako ich v prípade rozhodovacej činnosti pri konkrétnych veciach poznajú a vykladajú členovia disciplinárnej komisie. Som presvedčený, že súčasné zloženie disciplinárnych senátov je zárukou kvalitnej aplikácie pravidiel disciplinárneho konania v konkrétnych veciach. V tomto smere nemožno opomenúť ani činnosť disciplinárneho oddelenia, ktoré na dennodennej báze poskytuje administratívno-organizačnú podporu disciplinárnej komisii a jej členom. Je to dôležitá práca, bez ktorej by riadna činnosť disciplinárnej komisie nebola možná.

■ **Aký je vo všeobecnosti trend z hľadiska závažnosti disciplinárnych previnení advokátov a advokátskych koncipientov?**

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že trend v závažnosti disciplinárnych previnení je pomerne ustálený. Dôvodom podávaných návrhov je v prevažnej miere pasivita advokáta, či už vo vzťahu ku klientovi alebo ku komore. V poslednom období sa vyskytujú viaceré podnety súvisiace s neetickým správaním sa advokátov nielen vo vzťahu ku klientom, ale aj medzi advokátmi navzájom, prípadne voči orgánom verejnej moci. Skutočnosť, že niektorí advokáti sa na verejnosti nesprávajú slušne a v súlade s pravidlami advokátskej etiky neprispievajú k vytváraniu dobrého mena advokátskeho stavu. Na druhej strane je neprípustné, aby takéto podnety primárne slúžili ako nástroj na vylepšenie postavenia v prebiehajúcom spore, či pomsty za prípadný neúspech alebo názor.

■ **Domnievate sa, že povinné jednodňové semináre pre advokátskych koncipientov z advokátskej etiky budú mať pozitívny dopad na počet a závažnosť disciplinárnych previnení?**

Jednodňové semináre advokátskych koncipientov predstavujú pomerne novú úpravu v oblasti vzdelávania zameranú na presadzovanie profesijných hodnôt, preto hodnotiť jej efekt je zatiaľ predčasné. Verím však, že takéto semináre vedené odborníkmi z praxe prispievajú vo väčšej miere k rešpek-

tovaniu práva a plneniu povinností budúcich advokátov vyplývajúcich im zo stavovských predpisov.

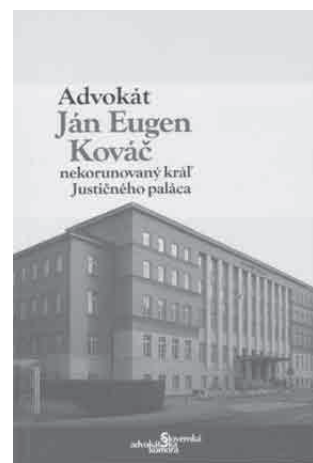
■ **S akou pravidelnosťou bude SAK vydávať Zbierku disciplinárnych rozhodnutí?**

V súčasnosti prebiehajú prípravné práce na Zbierke disciplinárnych rozhodnutí 2016/2107. Bude to v poradí už štvrtá zbierka vydaná v knižnej podobe. SAK má v úmysle v tomto trende pokračovať ďalej. Novinkou by malo byť publikovanie zbierky a jednotlivých disciplinárnych rozhodnutí spolu s prehľadným vyhľadávaním na webovom sídle SAK, čím sa vyhovie potrebám dnešnej digitálnej doby.

■ **V čom vidíte jej prínos pre advokátov?**

V záujme zvýšenia dôvery advokátskeho stavu v očiach verejnosti a účinného uplatnenia preventívneho charakteru uložených sankcií je Zbierka disciplinárnych rozhodnutí kvalitným nástrojom. Zároveň je dôležitou pomôckou používanou v disciplinárnych konaniach. Z rozhodnutí, ktoré sú v nej zverejnené, často cituje navrhovateľ, disciplinárne obvinený alebo disciplinárny senát. Advokáti a advokátski koncipienti by po nej ale nemali siahnuť až v čase, keď budú v postavení disciplinárne obvinených. Obsahuje totiž zaujímavé informácie ohľadne plnenia či neplnenia povinností, ktoré môžu po ich prečítaní viesť k zmene správania, postupov, či nastavenia procesov v rámci výkonu advokácie alebo praxe advokátskeho koncipienta.

Nekorunovaný
kráľ
Justičného
paláca

Slovenská advokátska komora vydala o svojom členovi, nezabudnuteľnej postave slovenskej advokácie **JUDr. Jánovi Eugenovi Kováčovi** publikáciu, ktorá nadväzuje na doterajšiu edičnú činnosť zameranú na významné osobnosti advokátskeho života a práce na Slovensku v dávnejšej minulosti.

Kniha je k dispozícii v knižnici SAK.

Cena: 9 eur

Kontakt pre objednávanie:

PhDr. Ondrišová, 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

DISKUSIA

Vylúčenie sudcu pre jeho pomer k advokátovi

Svoje námety na nové témy, krátke glosy alebo stručné poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu **office@sak.sk**. Vaše podnety publikačne spracuje **JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.**

Interpersonálne vzťahy medzi sudcami a advokátmi sú večne živou témou, ktorá zrejme nikdy nestratí na aktuálnosti. V hre je totiž nezávislosť a nestrannosť sudcu ako základné predpoklady zákonného a spravodlivého výkonu justície.

Nemenej relevantným, avšak navyše realistickým a humánnym je tvrdenie, že aj sudcovia a advokáti sú len ľudia. Nech už to znie akokoľvek nadnesene. V rámci pôsobenia v tom istom pracovnom prostredí medzi nimi prirodzene dochádza k vzniku profesijných vzťahov a väzieb rôznej intenzity.

Pochybnosť o nezáujatosti sudcu iba na základe skutočnosti, že sa s advokátom „pozná“ alebo „dobre pozná“ vyznieva preto iracionálne. Bez ambície na hlbšie právno-filozofické zamyslenie možno konštatovať, že takýto tendenčný záver by priamo narušal profesionalitu sudcu, ale aj dotknutého advokáta. Sudcovia a advokáti sa navzájom jednoducho poznajú a tento stav určite pretrvá. Bez ďalších pridružených faktorov v tom však nespočíva a nesmie spočívať zárodok prípadného nezákonného alebo nespravodlivého rozhodnutia.

Rovnako ako je citlivá táto téma sú citlivé a opatrené aj jednotlivé odborné názory, pokiaľ ide o definovanie odôvodnených pochybností o nezáujatosti a z toho vyplývajúceho vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí (§ 49 CSP, § 87 SSP). Paušálny odkaz na individuálne okolnosti *ad hoc*, ktorý je typický pre skoršiu judikatúru, jednoducho neumožňuje dosiahnutie zovšeobecňujúceho záveru. Riešenia, alebo aspoň mantinely, medzi ktorými ich možno nájsť, tak ostávajú naďalej zahmlené.

Účelom tohto príspevku je preto poukázať na tri pomerne zásadné rozhodnutia rôznych súdnych inštitúcií (prijaté v roku 2017), ktoré aktuálne a zároveň nadčasovo ponúkajú generalizované odpovede na konkrétne procesnoprávne otázky.

Prvým z nich je záväzný (§ 48 ods. 3 CSP) rozsudok veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR zo dňa 27. 4. 2017 sp. zn. 1 VCdo 1/2017. V rámci tohto rozsudku bol okrem iného prijatý záver, v zmysle ktorého zo samotnej skutočnosti, že sudca a advokát jednej zo sporových strán sú bývalými spolužiakmi, nevyplývajú pochybnos-

ti o nezáujatosti sudcu v zmysle § 14 ods. 1 OSP (v režime § 49 ods. 1 CSP musia byť tieto pochybnosti navyše *expressis verbis* odôvodnené).

V poradí druhým rozhodnutím je rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo dňa 24. 5. 2017 sp. zn. 16 Kss 1/2017, v ktorom sa súd v rámci disciplinárneho konania proti sudcovi zaoberal jeho profesijným priateľstvom s advokátom, ako aj prejavmi a vplyvom tohto priateľstva na nezávislosť a nestrannosť sudcu pri rozhodovaní. Uvedené rozhodnutie je redakčne spracované a publikované v rubrike Judikatúra aktuálneho čísla Bulletinu slovenskej advokácie. Oboznámenie sa s týmto rozhodnutím možno odporučiť nielen pre jeho ilustratívnu a argumentačnú významnosť, ale aj pre jeho „ľudský rozmer“.

Tretím rozhodnutím je rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 27. 6. 2017 vo veci *Ramljak proti Chorvátsku* (sťažnosť č. 5856/13). Z hľadiska priebehu konania pred vnútroštátnymi súdmi je významné, že sťažovateľka bola procesne úspešnou žalovanou v prvoinštančnom občianskoprávnom spore. Na základe odvolania žalobcu odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka dovolanie na Najvyšší súd Chorvátskej republiky a namietala, že bolo porušené jej základné právo na spravodlivý proces pred nezávislým a nestranným súdom.

Podstata jej námietky spočívala v tom, že syn predsedu odvolacieho senátu pracuje ako advokátsky koncipient v advokátskej kancelárii, ktorá v spore zastupuje žalobcu. Najvyšší súd jej dovolanie odmietol s odôvodnením, že syn tohto sudcu sa na konaní nijako nezúčastňoval a nebol v spore vôbec zaangažovaný. Nie sú preto dané pochybnosti o nezáujatosti sudcu odvolacieho súdu. S námietkami nebola sťažovateľka úspešná ani v konaní pred chorvátskym ústavným súdom, ktorý jej sťažnosť taktiež odmietol.

Európsky súd pre ľudské práva sa vecou zaoberal z hľadiska možného porušenia základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Odkázal pritom na svoju mnohopočetnú a ustálenú judikatúru k danej téme, s osobitným dôrazom

na rozsudok veľkého senátu zo dňa 23. 4. 2015 vo veci *Morice proti Francúzsku* (sťažnosť č. 29369/10).

ESĽP na účely čl. 6 Dohovoru dlhodobo aplikuje test nezaujatosti sudcu, ktorý pozostáva zo subjektívnej a objektívnej zložky. V rámci subjektívneho testu je potrebné zohľadniť osobné presvedčenie a správanie sa sudcu; teda, či mal akýkoľvek osobný predsudok alebo zaujatosť v danej veci. Súčasťou doktríny tohto testu je aj prezumpcia nezaujatosti sudcu, pokiaľ nie je preukázaný opak.

Podstatou objektívneho testu je skúmanie, či sudca alebo senát poskytuje dostatočné záruky na vylúčenie akýchkoľvek legitímnych pochybností o nezaujatosti. Zohľadňujú sa pritom všetky relevantné skutočnosti, ktoré by mohli objektívnu pochybnosť o nezaujatosti vyvolať. Osobitný význam má tzv. zdanie navonok v zmysle formulácie, že „spravodlivosti musí byť nielenže učinené zadosť, ale musí byť aj navonok zrejmé, že jej bolo učinené zadosť“, a to predovšetkým v záujme dôvery verejnosti v justičný systém.

V prejednávacom prípade ESĽP konštatoval, že pri objektívnom teste je pochopiteľné, že sťažovateľka nadobudla pochybnosti o nezaujatosti predsedu senátu odvolacieho súdu. S odkazom na rozhodnutie vo veci *Dorozhko a Pozhaskiy proti Estónsku* (sťažnosti č. 14659/04 a 16855/04) však zdôraznil, že pokrvný príbuzenský vzťah sudcu a zamestnanca advokátskej kancelárie nemusí mať automaticky za následok vylúčenie sudcu z prejednávania veci.

ESĽP teda pristúpil k skúmaniu intenzity a povahy príslušných interpersonálnych väzieb. Priamy vzťah otca a syna vyhodnotil ako intenzívny a zohľadnil aj skutočnosť, že podľa spisu nič nenasvedčuje tomu, že by sudca nemal vedomosť o zamestnaní svojho syna a o práci, ktorú vykonáva pre advokáta žalobcu. Sudca navyše o týchto skutočnostiach neupovedomil predsedu odvolacieho súdu v rámci štandardného postupu.

Vo vzťahu k advokátskemu koncipientovi ESĽP uznal, že sa skutočne nijako nezapojil do poskytovania právnych služieb žalobcovi, avšak jeho koncipientska prax trvala počas celej doby súdneho sporu. Nepochybný bol jeho úzky pracovný vzťah s obidvoma advokátmi (pomerne malej) advokátskej kancelárie, prirodzená subordinačná pozícia v rámci vzťahu zamestnanca k zamestnávateľovi a z toho vyplývajúca istá forma závislosti.

Tieto okolnosti viedli následne ESĽP k pochybnostiam o nezaujatosti predsedu senátu odvolacieho súdu a k finálnemu konštatovaniu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 Dohovoru. ESĽP navyše konštatoval, že príslušný odvolací súd má viac než 40 sudcov pôsobiacich na civilnom úseku. Nemohlo byť teda prakticky obťažné zabezpečiť za vylúčeného sudcu náhradníka.

Pre úplnosť je nevyhnutné dodať, že v rámci sedemčlenného senátu ESĽP pripojil k rozsudku svoje odlišné stanovisko dánsky sudca Jon Fridrik Kjølbro, ktorý považuje okrem iného za príliš teoretické a prehnané, aby bol profesionálny sudca v danej veci akokoľvek ovplyvnený skutočnosťou, že jeho syn je advokátskym koncipientom v advokátskej kancelárii, ktorá zastupuje jednu zo sporových strán. ■

OBJEDNÁVKA

Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2018

Odberateľ:

IČO:

DIČ:

IČ DPH:

Číslo účtu:

Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky:

Závazne si objednávame ..... výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2018 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Vybavuje:

Telefón:

E-mail:

Dátum:

Podpis:

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
alebo odmailujte na darina.stracinova@sak.sk

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + 20 % DPH **spolu 60 eur s DPH** (vrátane poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve budú dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco znižuje.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo fakturovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli do dátumu doručenia objednávky, **je možné dohodnúť individuálne.**

Objednávka sa nevzťahuje na advokátov zapísaných v zozname SAK, ktorým je Bulletin doručovaný bezplatne.

Postoj Všeobecného súdu EÚ v prípade Intel: možnosť pre Súdny dvor EÚ vyvážiť posudzovanie zliav?

JUDr. Rastislav Funta, Ph.D., LL.M.

Článok podáva vysvetlenie, prečo Všeobecný súd v prípade Intel nesprávne odmietol relevantnosť prístupu založeného na účinkoch (tzv. effect-base approach) pri posudzovaní výhradných zliav. Podmienené zľavy, vrátane výhradných zliav a záväzkov týkajúcich sa výhradného nákupu a viazania by nemali byť hodnotené „na základe cieľa“ v prípade, kedy má predmetný podnik dominantné postavenie. Takéto hodnotenie nie je odôvodnené z hľadiska efektívnosti, narúša dôsledné uplatňovanie čl. 101 a 102 ZFEÚ vzhľadom na podobnosť možných účinkov rôznych systémov zliav a odrádza pro-súťažné dohody a správanie podnikov v dominantnom aj nedominantnom postavení. Cieľom právnych predpisov EÚ o hospodárskej súťaži je chrániť hospodársku súťaž v prospech spotrebiteľov, nie chrániť konkurentov pred hospodárskou súťažou, a to aj vtedy, ak je táto súťaž vedená dominantným podnikom. Súdny dvor svojím rozhodnutím zo 6. septembra 2017 zrušil predchádzajúce rozhodnutie Všeobecného súdu, a presunul analýzu zliav, ktoré ponúkajú dominantné spoločnosti od formálneho prístupu („form-based approach“) smerom k podpore doktríny, ktorá je založená na posúdení dôsledkov, ktoré dané jednanie na hospodársku súťaž má („effect-based approach“).

1. Úvod

Všeobecný súd vo svojom rozsudku z 12. júna 2014 vo veci Intel v celom rozsahu zamietol žalobu spoločnosti Intel¹ proti rozhodnutiu Európskej komisie z roku 2009 o uložení pokuty za zneužívanie dominantného postavenia² na trhu centrálnych procesorov x86 (CPUs). Európska komisia vo svojom rozhodnutí preukázala, že Intel zneužila svoje dominantné postavenie a mala by jej byť uložená pokuta. Európska komisia však toto preukázala iba uplatnením prístupu založenom na účinkoch (tzv. effect-based approach), v súlade s prístupom popísaným v jej usmerneniach, v ktorom zohráva dôležitú úlohu „test rovnako efektívneho konkurenta“. Všeobecný súd vo svojom rozsudku vysvetľuje, že na účely preukázania zneužitia v prípade, keď podnik s dominantným postavením aplikuje výhradné zľavy nie je potrebné, aby orgán pre hospodársku súťaž (alebo sťažovateľ na súde) preukázal pravdepodobné alebo skutočné negatívne účinky, a že okrem toho aplikácia „testu rovnako efektívneho konkurenta“ nie je nevyhnutná, ale aj nesprávna. Tento článok obsahuje argumenty, prečo Všeobecný súd nesprávne spochybnil relevantnosť prístupu založeného na účinkoch a „test rovnako efektívneho konkurenta“ ako súčasť tohto prístupu, najmä pri posudzovaní výhradných zliav a podmienených zliav. Súdnemu dvoru sa tak naskytla príležitosť napraviť vzniknutú škodu ohľadne konzistentného a riadneho uplatnenia usmernení podľa čl. 102³ zmenou časti úvah Všeobecného súdu, pri súčasnom potvrdení výsledkov tohto rozsudku.

1 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547.

2 K zneužívaniu dominantného postavenia pozri: FUNTA, R. Abuse of a dominant position in EU and US Law. 2. Edition, Brno: Tribun EU, 2011.

3 Usmernenia k prioritám Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku 82 Zmluvy o ES na zneužívanie vylučujúce správanie dominantných podnikov, Ú.V. EÚ C 45/7, 24. 2. 2009.

- 4 Rozsudok Súdneho dvora zo 6. septembra 2017, Intel Corp. Inc. proti Európskej komisii, C-413/14 P, EU:C:2017:632.
- 5 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 77.
- 6 KALESNÁ, K., HRUŠKO-VIČ, I., ĎURIŠ, M. Európske právo. Bratislava: PF UK. 2012. s. 155.
- 7 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 108 a 152.
- 8 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 75.
- 9 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 76 a 77.
- 10 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 78.
- 11 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 75.
- 12 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 77.
- 13 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 78.
- 14 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 145.

2. Rozsudok vo veci Intel

Zdôvodnenie Všeobecného súdu, ktoré bolo zvrátené Súdny dvorom,⁴ sa v podstate týka štyroch bodov.

Po prvé Všeobecný súd tvrdí, že cieľom čl. 102 ZFEÚ je zachovanie „nenarušenej hospodárskej súťaže na spoločnom trhu.“⁵ To znamená, alebo by sa mohlo chápať tak, že cieľom práva hospodárskej súťaže EÚ je chrániť samotný konkurenčný proces a nie chrániť hospodársku súťaž v prospech spotrebiteľov.⁶

Po druhé Všeobecný súd tvrdí, že v prípade podmieneného stanovovania cien nie je samotná cenová úroveň a úroveň zliav relevantná; je potrebné posúdiť iba podmienenosť. Podľa Všeobecného súdu „predmetom napadnutého rozhodnutia nie je výška zliav, ale exkluzivita, za ktorú boli tieto zľavy poskytované. Zľava tak musí mať len schopnosť podnietiť zákazníka k výhradnému zásobovaniu nezávisle od toho, či konkurenčný dodávateľ mohol zákazníkovi ponúknuť kompenzáciu za stratu zľavy v prípade zmeny dodávateľa. V prípade zľavy za exkluzivitu sa jej zneužívajúca povaha, naopak, zakladá skôr na podmienke výhradného alebo takmer výhradného zásobovania než na výške zľavy.“⁷

Po tretie Všeobecný súd rozlišuje na základe doterajšej judikatúry tri typy zliav:

- množstevné zľavy, viažuce sa výlučne na objem nákupu uskutočneného od podniku v dominantnom postavení, sa vo všeobecnosti považujú za systémy zliav, ktoré nespôsobujú uzavretie trhu, ktoré je zakázané čl. 102 ZFEÚ. Tieto zľavy sú určené na to, aby odzrkadľovali nárast efektívnosti a úspory z rozsahu dosiahnuté podnikom v dominantnom postavení;⁸
- vernostné zľavy, v zmysle judikatúry Hoffmann-La Roche označované aj ako „zľavy za exkluzivitu“, sú nezlučiteľné s cieľom nenarušenej hospodárskej súťaže na spoločnom trhu, pretože sa „nezakladajú – okrem výnimočných okolností – na nijakom ekonomickom plnení odôvodňujúcom túto finančnú výhodu, ale snažia sa odňať alebo obmedziť kupujúcemu možnosti výberu zdrojov svojho zásobovania a bránia iným výrobcem vstúpiť na trh“ (§ 76 a 77);⁹
- zľavy patriace do tretej kategórie zahŕňajú najmä systémy zliav, závisia od „dosiahnutia individuálnych cieľov predaja a ktoré nie sú zľavami za exkluzivitu, lebo neobsahujú nijaký záväzok exkluzivity alebo záväzok pokryť určité množstvo svojich potrieb prostredníctvom podniku v dominantnom postavení.“¹⁰

Zľavy prvej kategórie sa považujú za všeobecne bezproblémové,¹¹ druhé sa považujú za zneužívajúce¹² a tretie vyžadujú osobitné posúdenie kritérií všetkých okolností, predovšetkým „kritériá a podmienky poskytovania zliav, a preskúmať, či je cieľom tejto zľavy prostredníctvom výhody nezakladajúcej sa na nijakom ekonomickom plnení, ktoré by ju odôvodňovalo, zbaviť kupujúceho možnosti výberu zdrojov svojho zásobovania alebo mu túto možnosť obmedziť, brániť konkurentom vo vstupe na trh alebo posilniť dominantné postavenie skreslením hospodárskej súťaže.“¹³

Po štvrté Všeobecný súd uvádza, že cenovo nákladový test a test rovnako efektívneho konkurenta (AEC test) sú nepotrebné na posúdenie podmienených zliav (či už výhradných alebo iných zliav) keďže podľa súdu „na účely preukázania potenciálneho protisúťažného účinku stačí preukázať existenciu mechanizmu vernostných zliav“¹⁴ a že „test AEC umožňuje len overiť hypotézu, že prístup na trh bol znemožnený, a nie vylúčiť možnosť, že prístup na uvedený trh

JUDr. Rastislav Funta, Ph.D., LL.M.

je absolventom Právnickej fakulty TU v Trnave, postgraduálneho LL.M. štúdia na Andrásy Gyula Deutschsprachige Universität v Budapešti v spolupráci s Ruprecht Karls Universität

v Heidelbergu a Ph.D. štúdia na Karlovej Univerzite v Prahe. V a. r. 2017/18 ukončil v zahraničí habilitačné konanie v odbore európske a medzinárodné právo. V súčasnosti pôsobí ako právnik so zameraním na európske právo, súťažné právo, ochranu súkromia EÚ a medzinárodné právo, ako prodekan pre medzinárodné vzťahy a vedu na Vysokej škole Danubius, Fakulte práva Janka Jesenského a ako národný právny expert pri College of Europe/Európska Komisia. Je autorom 6 monografií a viac ako 100 vedeckých recenzovaných článkov doma i v zahraničí.

bol sťažený. Záporný výsledok samozrejme znamená, že pre rovnako efektívneho konkurenta je ekonomicky nemožné zabezpečiť si sporný podiel dopytu zákazníka. Aby totiž uvedený konkurent ponúkol zákazníkovi kompenzáciu za stratu zľavy za exkluzivitu, bol by nútený predávať svoje výrobky za cenu, ktorá by mu neumožňovala pokryť ani náklady. Kladný výsledok však znamená len to, že rovnako efektívny konkurent môže pokryť svoje náklady (v prípade testu AEC, aký je vykonaný v napadnutom rozhodnutí a ktorý navrhuje žalobca, len priemerné náklady, ktorým bolo možné predísť). Neznamená to však, že tu neexistuje účinok uzavretia trhu.¹⁵

2.1. Niekoľko predbežných poznámok

Na posúdenie dohôd a správania podnikov a dominantného podniku podľa čl. 101 a 102 ZFEÚ je potrebné posúdiť pravdepodobné (t. j. potenciálne) a, ak je to možné, skutočné účinky vyplývajúce z konania alebo dohôd. Či sú tieto účinky stanovené kvalitatívnejším alebo kvantitatívnym spôsobom, pričom by sa používali viac či menej ekonomické poznatky a nástroje, by nemalo byť rozhodujúce. Rozhodujúce by malo byť aby boli stanovené a posúdené zrozumiteľným, logickým a presvedčivým spôsobom v príslušnom časovom rámci. Nejde teda o otázku uplatňovania viac či menej ekonomických poznatkov. Ide o dosiahnutie čo najbližšieho pochopenia účinkov v rámci príslušného časového rámca. Cieľom tohto článku nie je obhajovať konkrétny pohľad na právo hospodárskej súťaže EÚ. Cieľom je obhajovať konzistentný prístup založený na účinkoch a orientovaný na blahobyt spotrebiteľov v súvislosti s uplatňovaním čl. 102 ZFEÚ, ktorý sa opiera o judikatúru EÚ, napr. v prípade *Post Danmark*¹⁶ a *Microsoft*.¹⁷

3. Prístup založený na účinkoch

Základná filozofia a hlavné prvky prístupu založeného na účinkoch možno zhrnúť do niekoľkých hlavných bodov:

Po prvé, cieľom politiky presadzovania hospodárskej súťaže EÚ je zvýšiť ochranu spotrebiteľov pomocou efektívnej hospodárskej súťaže. Z toho vyplýva, že konkurenti sú chránení iba v rozsahu, v akom prispievajú k blahobytu spotrebiteľov. Cieľom činnosti Európskej komisie v oblasti presadzovania práva je zabezpečiť, aby dominantné podniky nepoškodzovali efektívnu hospodársku súťaž obmedzovaním konkurentov a tým nepriaznivo ovplyvnili spotrebiteľov, či už v podobe vyšších cenových hladín, alebo v akejkolvek inej podobe ako je obmedzenie kvality alebo zníženie možnosti výberu.

Po druhé, prístup uplatňovaný podľa čl. 102 ZFEÚ by mal byť v súlade s prístupom uplatňovaným podľa čl. 101 ZFEÚ.¹⁸ Je to nevyhnutné, pretože v mnohých prípadoch môže byť rovnaké konanie niekedy posudzované podľa oboch ustanovení zmluvy. Prípád *Van den Bergh*¹⁹ je dobrým príkladom, keď rovnaká povinnosť írskych maloobchodných predajcov nepoužívať mraziarne, ktoré *Van den Bergh* ponúka na predaj konkurenčných zmrzlinových značiek, bola hodnotená podľa čl. 101 a 102 ZFEÚ. Aj keď existencia dominantného postavenia a súvisiaci stupeň trhovej sily musia byť zohľadnené v oboch článkoch, zjavne by nebolo rozumné, či výsledok posúdenia závisí od voľby článku, ktorý sa uplatňuje. Táto potreba súladu medzi čl. 101 a 102 ZFEÚ sa nevzťahuje iba na správanie, ako napr. viazanie a záväzkov výhradného nákupu, ktoré možno posudzovať podľa oboch článkov, ale aj na iné druhy správania ako sú zľavy, ktoré by sa mali riešiť podľa čl. 102 ZFEÚ. Možné negatívne a pozitívne „účinky zliav“²⁰ sú veľmi podobné účinkom výhradného nákupu a iný prístup by nebol nielen neopodstatnený, ale vytvoril by aj nežiaducu predpojatosť ohľadne správania podniku.

Po tretie prístup založený na účinkoch sa uplatňuje na všetky formy vylučujúceho správania a najmä na špecifické formy správania ktorými sa zaoberajú usmernenia podľa čl. 102, ako napr. predátorstvo, výhradné nákupy, podmienené zľavy, viazanie a balíčkovanie.²¹ Použitie prístupu založeného na účinkoch na takéto správanie je vhodné z rôznych dôvodov, hlavne z dôvodu súladu s čl. 101 ZFEÚ.

Po štvrté prístup založený na účinkoch vyžaduje, aby Európska komisia preukázala rovnakú úroveň skutočného alebo pravdepodobného zabránenia prístupu k hospodárskej súťaži pre rôzne formy správania. Dôvodom je, že účinky vylúčenia rôznych foriem vylučovacieho správania

15 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, *Intel Corp. proti Európskej komisii*, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 150.

16 Rozsudok Súdneho dvora z 27. marca 2012, *Post Danmark A/S proti Konkurencerrådet*, C-209/10, EU:C:2012:172.

17 Rozsudok Všeobecného súdu zo 17. Septembra 2007, *Microsoft Corp. proti Európskej komisii*, T-201/04, EU:T:2007:289.

18 KARAS, V., KRÁLÍK, A. *Právo Európskej únie*. 1. vydanie, Bratislava: C. H. Beck. 2012. s. 435.

19 Rozsudok Všeobecného súdu z 23. Októbra 2003, *Van den Bergh Foods Ltd proti Európskej komisii*. T-65/98. EU:T:2003:281.

20 FUNTA, R. *Discounts and their Effects – Economic and Legal Approach*. *Danube Law and Economic review*, Issue 4, 2014, s. 277 a nasl.

21 FUNTA, R. *Abuse of a dominant position in EU and US Law – Predatory Pricing*. *Brno: Tribun EU*, 2011, s. 11.

- 22 WHISH, R., BAILEY, D.
Competition Law. 7. Edition,
Oxford: Oxford University
Press, 2012, s. 82 a nasl.
- 23 Rozsudok Všeobecného
súdu z 12. júna 2014,
Intel Corp. proti Európskej
komisii, T-286/09,
EU:T:2014:547.
- 24 Usmernenia k prioritám
Komisie v oblasti presadzovania
práva pri uplatňovaní
článku 82 Zmluvy o ES
na zneužívanie vylučujúce
správanie dominantných
podnikov, Ú.V. EÚ C 45/7,
24. 2. 2009. bod. 23.
- 25 Usmernenia k prioritám
Komisie v oblasti presadzovania
práva pri uplatňovaní
článku 82 Zmluvy o ES
na zneužívanie vylučujúce
správanie dominantných
podnikov, Ú.V. EÚ C 45/7,
24. 2. 2009. bod. 24.
- 26 KRÁLIK, A. Náhrada škody
spôsobenej porušením
súťažného práva.
Bratislava: C. H. Beck. 2014.
s. 74.

sú rovnaké alebo veľmi podobné. Samozrejme, táto politika jedného všeobecného štandardu má svoje limity. V usmerneniach podľa čl. 102 sa uvádza príklad správania keď dominantný podnik bráni svojim zákazníkom testovať výrobky konkurentov. Takéto správanie by bolo podobné tomu, čo je predmetom obmedzenia na základe cieľa podľa čl. 101 ZFEU.²²

Po piate, existuje jedno dôležité rozlíšenie v uplatňovaní prístupu založeného na účinkoch v zmysle usmernení podľa čl. 102. Odmietnutie dodávok²³ tvorí samostatnú kategóriu. Väčšina prípadov vylučovacieho zneužívania obmedzuje konkurentov nepriamym spôsobom tým, že obmedzia prístup konkurentov od dostatočnej zákaznickej základne (napr. viazanie, zľavy, predátorské ceny) alebo tým, že ich obmedzuje od vstupov poskytnutých inými podnikmi (napr. záväzky výhradnej dodávky). V prípade odmietnutia dodávok je potrebné preukázať nevyhnutnosť, t. j. že neexistuje žiadna skutočná alebo potenciálna náhrada za služby dominantného podniku. Podmienka nevyhnutnosti zabezpečuje, že dominantný podnik nie je nútený zdieľať výsledok svojich investícií so svojimi súčasnými alebo potenciálnymi konkurentmi, pokiaľ neexistujú iné alternatívy, ktoré by efektívne konkurovali na odberateľskom trhu. Zároveň zabezpečuje, že konkurenti sa nespoliehajú na investície dominantného podniku, ale skôr investujú a inovujú aby konkurovali investíciám dominantného podniku. Ak je dominantný podnik nútený poskytnúť prístup alebo neobmedziť prístup k svojim vlastným vstupom, zvyčajne to bude vyžadovať aby orgán dohľadu určil podmienky prístupu (cena, množstvo atď.).

Po šieste, pokiaľ ide o cenové správanie, prístup založený na účinkoch zahŕňa, ak sú k dispozícii dostatočné údaje, uplatnenie „testu rovnako efektívneho konkurenta“ ako dôležitého prvku pri zistení zabránenia prístupu k hospodárskej súťaži. Iba nízke ceny môžu vylúčiť konkurentov, ale nízke ceny v akejkoľvek forme môžu takisto priniesť úžitok pre spotrebiteľov a pomôcť dosiahnuť efektívnosť. Test „rovnako efektívneho konkurenta“ je obzvlášť užitočný na to aby zabezpečil, že presadzovanie práva chráni hospodársku súťaž a nie (neefektívnych) konkurentov. V zmysle usmernení podľa čl. 102 sa uvádza, že „Komisia bude zasahovať iba vtedy, ak príslušné správanie už bolo alebo môže spôsobiť prekážku hospodárskej súťaži v neprospech konkurentov, ktorí sa považujú za rovnako efektívnych ako podnik s dominantným postavením.“²⁴ Pokiaľ sú k dispozícii dostatočne spoľahlivé údaje, aplikácia testu „rovnako efektívneho konkurenta“ vytvára bezpečný prístav na stanovovanie cien nad úrovňou nákladov, hoci sa uznáva, že „za určitých okolností môže menej efektívny konkurent vytvoriť prekážku, ktorá by sa mala zohľadniť pri posudzovaní, či konkrétne správanie založené na cenách vedie k narušeniu hospodárskej súťaže.“²⁵

Po siedme, prístup založený na efektívnosti prijatý v zmysle usmernení podľa čl. 102 obsahuje plnohodnotnú obranu. Tá je založená na obrane v zmysle čl. 101 ods. 3 ZFEÚ z dôvodu „konzistentnosti uplatňovania čl. 101 a 102 ZFEÚ“²⁶ a umožňuje náležité vyváženie možných negatívnych a pozitívnych účinkov posudzovaného správania v konkrétnom prípade. Zo znenia usmernení podľa čl. 102 vyplýva, že posledná podmienka obrany – že správanie nevylučuje účinnú hospodársku súťaž – obstojí jednoducho preto, lebo predmetný podnik je dominantný na trhu.

4. Cieľ článkov 101 a 102 ZFEÚ

4.1. Dva uhly pohľadu

Zdá sa, že existujú dva uhly pohľadu na to čo by sa malo považovať za cieľ čl. 101 a 102 ZFEÚ. Prvý vidí cieľ chrániť proces hospodárskej súťaže, niekedy sa zužuje na zabezpečenie konkurenčnej štruktúry trhu a niekedy rozširuje, aby hospodárska súťaž nebola narušená. Podstatou tohto konkrétneho názoru je, že cieľom nie je výsledok/účinnosť súťaže, ale samotný proces alebo štruktúra súťaže. Druhý vidí cieľ chrániť hospodársku súťaž v prospech spotrebiteľov. Cieľom je chrániť proces alebo štruktúru hospodárskej súťaže v prospech blahobytu spotrebiteľov. Všeobecný súd máťuco uvádza obidva ciele. Ako vhodné sa preto javí potvrdenie pozície v zmysle prípadu Post Danmark (t. j. že cieľom je chrániť hospodársku súťaž v prospech spotrebiteľov). Ako vieme, čl. 101 ods. 1 ZFEÚ zakazuje dohody ktoré obmedzujú hospodársku súťaž, avšak takéto dohody sú neplatné, ak nie sú splnené podmienky pre výnimku v zmysle čl. 101 ods. 3 ZFEÚ. Podľa čl. 101 ods. 3 ZFEÚ dohoda obmedzujúca hospodársku súťaž nie je zakáza-

ná za predpokladu, že prispieva k vytváraniu efektívnosti, umožňuje spotrebiteľom spravodlivý podiel na týchto výhodách, neobmedzuje viac ako je potrebné na dosiahnutie efektívnosti a neumožňuje podnikom odstrániť hospodársku súťaž. Podmienka, že spotrebiteľia by mali mať prospech znamená že cieľom uplatňovania čl. 101 ZFEÚ je ochrana hospodárskej súťaže ako prostriedku na podporu blahobytu spotrebiteľov a nie ochrana samotného konkurenčného procesu. Pokiaľ spotrebiteľia využívajú výhody a obmedzenia sú nevyhnutné je dohoda ktorá obmedzuje hospodársku súťaž povolená. Podmienky tohto článku jednoducho nepredpokladajú ani neumožňujú vyvažovanie iných záujmov alebo vyváženie blahobytu spotrebiteľov proti iným záujmom. To logicky znamená, že obmedzenie hospodárskej súťaže (t. j. hodnotenie podľa čl. 101 ods. 1 ZFEÚ) je tiež analyzované z hľadiska jeho vplyvu na blahobyt spotrebiteľa.

4.2. Post Danmark

Súdy EÚ rozhodli (napríklad v prípade Atlantic Container Line, British Airways, Microsoft a TeliaSonera),²⁷ že protisúťažný vylučovací účinok vyplývajúci z jednostranného správania môže byť vyvážený alebo prevážený výhodami z hľadiska efektívnosti, ktoré sú prospešné pre spotrebiteľa. V prípade Post Danmark²⁸ Súdny dvor po prvýkrát zosúladil podmienky úspešnej obhajoby založenej na efektívnosti podľa čl. 102 ZFEÚ s podmienkami podľa čl. 101 ods. 3 ZFEÚ, pričom vymenoval všetky podmienky pre úspešnú obranu v prospech efektívnosti rovnakým spôsobom ako Európska komisia v zmysle usmernení podľa čl. 102.²⁹ Táto pozícia Súdneho dvora nielen potvrdzuje siedmy prvok prístupu založeného na efektívnosti, ale aj prvý prvok týkajúci sa cieľa zlepšiť ochranu spotrebiteľa prostredníctvom ochrany hospodárskej súťaže. V nadväznosti na to čo už bolo uvedené v prípade Continental Can,³⁰ Súdny dvor v prípade Post Danmark objasnil, že „Z judikatúry vyplýva, že článok 82 ES [teraz článok 102 ZFEÚ] sa vzťahuje nielen na tie praktiky, ktoré priamo poškodzujú spotrebiteľov, ale aj praktiky ktoré ich poškodzujú prostredníctvom ich vplyvu na hospodársku súťaž (...). V druhom prípade je potrebné vziať do úvahy výraz „vylučovacie zneužívanie „uvedený v prejudiciálnych otázkach.“³¹ V tom istom duchu Súdny dvor doplnil klasickú definíciu vylučovacieho zneužívania, ktorá bola v prípade Hoffmann-La Roche³² vymedzená ako „na úkor spotrebiteľov“. V tejto súvislosti tiež treba pripomenúť, že čl. 102 ZFEÚ sa vzťahuje najmä na správanie podniku s dominantným postavením na trhu, ktoré prostredníctvom metód odlišných od tých ktoré sa vzťahujú na bežnú hospodársku súťaž na základe výkonu má za následok poškodenie spotrebiteľov prostredníctvom zabránenia udržania konkurencie na trhu.

4.3. Čo ohľadne poslednej podmienky v zmysle čl. 101/2 ods. 3 ZFEÚ?

Mohli by sme tvrdiť, že posledná podmienka – že konkurencia nie je vylúčená – jasne poukazuje na to, že zameranie na spotrebiteľov je do určitej miery relevantná: ak dohoda alebo správanie odstráni hospodársku súťaž, nemôže byť povolená. Problematické v právnych predpisoch EÚ o hospodárskej súťaži bolo, ako správne vykladať poslednú podmienku čl. 101 ods. 3 ZFEÚ? Je to zložité z dvoch dôvodov. Po prvé, hranica kedy sa eliminácia hospodárskej súťaže stáva otázkou, nie je (jasne) definovaná. Po druhé, ako toto zosúladí s celkovým prístupom k vyváženosti blahobytu spotrebiteľov? Ohľadne prvého bodu došlo k pomalému, ale určitému vývoju. Po dlhý čas sa zastával dominantný názor, že posledná podmienka – to, že nedošlo k vylúčeniu hospodárskej súťaže – bola v skutočnosti rovnaká ako neexistencia dominantného postavenia (t. j. že dominantné postavenie znamenalo vylúčenie hospodárskej súťaže). Podľa tohto názoru by teda reštriktívna dohoda nemohla byť nikdy oslobodená, len čo jedna zo strán mala dominantné postavenie. Je však logické zvážiť, že to isté platí pre vylučujúce jednostranné správanie podľa čl. 102 ZFEÚ. Súdne orgány EÚ však postupne začali v jednotlivých prípadoch naznačovať, že účinok vylúčenia hospodárskej súťaže spôsobený jednostranným správaním môže byť – vyvážený efektívnosťou, ktorá prináša prospech spotrebiteľovi. Konečným bodom tohto vývoja, prinajmenšom nateraz, je uznanie úplnej obrany de facto čl. 102 ods. 3 ZFEÚ v prípade Post Danmark. De facto čl. 102 ods. 3 ZFEÚ bol zavedený Súdny dvorom v prípade Post Danmark. Vyplýva to z bodov 40 až 42 tohto rozsudku. V bode 41 sa uvádza, že podnik môže preukázať, že jeho správanie je objektívne nevyhnutné, alebo že vylučujúci účinok môže byť vyvážený, resp. môže aj prevažovať výhody z hľadiska efektívnosti, ktoré sú prospešné aj

²⁷ Rozsudok Všeobecného súdu z 30. septembra 2003, Spojené veci Atlantic Container Line (TACA) proti Európskej komisii, T-191/98 a T-212/98 až T-214/98, EU:T:2003:245; Rozsudok Všeobecného súdu z 28 februára 2002, Atlantic Container Line (TACA) proti Európskej komisii, T-395/94, EU:T:2002:49; Rozsudok Súdneho dvora 15 marca 2007, British Airways proti Európskej komisii, C-95/04 P, EU:C:2007:166; Rozsudok Súdu prvého stupňa zo 17. septembra 2007, Microsoft Corp. proti Európskej komisii, T-201/04; EU:T:2007:289; Rozsudok Súdneho dvora zo 17. februára 2011, Konkurrensverket proti TeliaSonera Sverige AB, C-52/09, EU:C:2011:83.

²⁸ Rozsudok Súdneho dvora z 27. marca 2012, Post Danmark A/S proti Konkurrensrådet, C-209/10, EU:C:2012:172, bod. 40 – 42.

²⁹ Usmernenia k prioritám Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku 82 Zmluvy o ES na zneužívanie vylučujúce správanie dominantných podnikov, Ú.V. EÚ C 45/7, 24. 2. 2009. bod. 30.

- 30 Uznesenie Súdneho dvora z 18. apríla 1975, Europemballage Corporation a Continental Can Company Inc. proti Komisii Európskych spoločenstiev, C-6/72, EU:C:1975:50.
- 31 Rozsudok Súdneho dvora z 27. marca 2012, Post Danmark A/S proti Konkurencerrådet, C-209/10, EU:C:2012:172, bod. 24.
- 32 Rozsudok Súdneho dvora z 13. februára 1979, Hoffmann-La Roche & Co. AG proti Komisii Európskych spoločenstiev, C-85/76, EU:C:1979:36.
- 33 Rozsudok Súdneho dvora z 27. marca 2012, Post Danmark A/S proti Konkurencerrådet, C-209/10, EU:C:2012:172, bod. 42.
- 34 Usmernenia k prioritám Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku 82 Zmluvy o ES na zneužívanie vylučujúce správanie dominantných podnikov, Ú.V. EÚ C 45/7, 24. 2. 2009. bod. 30.
- 35 FAELLA, G. The antitrust assessment of loyalty discounts and rebates. *Journal of Competition Law and Economics* 4 (2), 2008, s. 8.

pre spotrebiteľov. Súdny dvor tak potvrdil pozíciu prijatú v prípade Atlantic Container Line v tom zmysle, že odstránenie hospodárskej súťaže nie je rovnaké ako dominancia, ale odkazuje na vyššiu prahovú hodnotu trhovej sily.

Poslednú podmienku, čo je vyššia prahová hodnota trhovej sily, je možné vyvodiť z formulácie Súdneho dvora v prípade Post Danmark. Aj tu Súdny dvor nasledoval inak inovatívny prístup v zmysle usmernení podľa čl. 102 a požadoval aby predmetné správanie „nevylučovalo účinnú hospodársku súťaž odstránením všetkých alebo väčšiny existujúcich zdrojov skutočnej alebo potenciálnej hospodárskej súťaže“.³³ Rovnaká veta je obsiahnutá v usmerneniach podľa čl. 102: „Súperenie medzi podnikmi je základnou hnacou silou hospodárskej efektívnosti, vrátane dynamickej efektívnosti vo forme inovácie. Pri jeho absencii budú dominantnému podniku chýbať adekvátne stimuly pokračovať vo vytváraní a ďalšom postupovaní vyššej efektívnosti. Ak nejstujúce žiadna zostávajúca hospodárska súťaž a žiadna predvídateľné riziko vstupu ďalšieho subjektu na trhu, preváži ochrana súperenia a konkurenčného procesu možnú vyššiu efektívnosť. Podľa názoru Komisie vylúčenie konkurentov z trhu, ktoré zachováva, vytvára alebo posilňuje postavenie na trhu blížiacie sa k monopolnému postaveniu, nemôže byť zvyčajne zdôvodnené vytváraním vyššej efektívnosti.“³⁴ Vyššia prahová hodnota sa teda javí ako trvalá (kvázi) monopolná pozícia, pretože neexistuje žiadna zostatková konkurencia a žiadna predvídateľná hrozba vstupu.

Pokiaľ ide o druhý bod, ako zosúladiť túto poslednú podmienku s celkovým prístupom k vyrovnaniu blahobytu spotrebiteľov, znenie uvedené v predchádzajúcom odseku naznačuje, že cieľom je naďalej chrániť výhody hospodárskej súťaže pre spotrebiteľov. Ak však v prípade chýbajúceho monopolu je vyváženie v každom jednotlivom prípade požadované pre príslušné správanie alebo dohodu, výsledok tohto vyváženia sa považuje za pravidlo negatívne v prípade trvalého (kvázi) monopolného postavenia.³⁵

5. Podmienená cenotvorba nie je o cenách?

5.1. Existuje v skutočnosti nižšia zľavnená a vyššia cena bez zliav?

Druhým problémovým bodom v odôvodnení Všeobecného súdu v prípade Intel je, že sa domnieva, že v prípade podmieneného stanovovania cien samotná cenová úroveň a úroveň zliav nie sú relevantné a že je potrebné posúdiť iba podmienenosť. Existujú dva možné dôvody, ktoré by mohli vysvetliť túto pozíciu.

Prvým dôvodom môže byť, že to, čo je v skutočnosti v stávke v konkrétnom prípade nie je skutočným systémom zliav. V skutočnom systéme zliav je alternatívou k zľave, ktorú ponúka podnik, nákup menšieho počtu produktov a strata zľavy. Nešlo by o skutočný systém zliav, ak by sa kupujúcemu skutočne zabránilo nakupovať menej za vyššiu cenu. Inými slovami, rovnako ako v prípade záväzku týkajúceho sa výhradného nákupu, alternatívou k prijatiu zliav a vyšších nákupných požiadaviek je odmietnutie nákupov od dominantného podniku. Ak by tomu tak bolo, mohli by sme skutočne tvrdiť, že takýto systém zliav sa netýka cenotvorby alebo cenovej úrovne, ale len požiadavky nákupu určitého minimálneho množstva, prípadne výhradných nákupov od dominantného podniku. To, či je dominantný podnik skutočne ochotný poskytnúť menšie dodávky za vyššiu cenu je vecnou otázkou. Umožňuje dominantný podnik zákazníkom upustiť od zľavy a nakupovať menej za vyššiu cenu, alebo tento dominantný podnik odmieta dodávať menej za vyššiu cenu alebo spôsobuje omeškanie dodávok, popr. inak znemožňuje zákazníkom nakupovať menej? V druhom prípade by bolo skutočne zmysluplné prirovnať systém zliav k povinnosti nákupu jednej značky. Toto však nebol argument, na ktorom bol postavený prípad Intel.

5.2. Podmienené zľavy znamenajú nižšie ceny?

Druhým dôvodom, ktorý sa zdá, že zohráva úlohu v prípade Intel je názor, že podmienené zľavy nie sú skutočnými zľavami. To znamená, že v skutočnosti nezahŕňajú nižšiu cenu, a preto na prvý pohľad neprinášajú zákazníkom výhody. Tento názor sa zdá byť založený na nesprávnom

posúdení ekonomickej literatúry. Existuje literatúra, ktorá naznačuje, že zľavy možno použiť na zvýšenie cien tým, že umožnia dominantnému podniku uplatňovať rôzne formy cenovej diskriminácie.³⁶ V podstate tieto úvahy ukazujú, že ak monopolista, pokiaľ vstup konkurentov na trh nie je problémom, môže využiť zľavy, aby zákazníka zbavil prebytku, ktorý by mu bol k dispozícii, pokiaľ by monopolista uplatňoval jednotnú monopolnú cenu. Tieto úvahy sú relevantné v prípadoch, keď sa teória poškodenia týka cenovej diskriminácie vedúcej k vykorisťovateľskému zneužívaniu.³⁷ To však nebolo problémom v prípade Intel, kde teória poškodenia sa týkala vylučovacieho zneužívania. Teória poškodenia vysvetľuje, prečo dohoda medzi dvoma alebo viacerými podnikmi alebo ich prax môže poškodiť hospodársku súťaž a mať tak nepriaznivý vplyv na spotrebiteľov. Nezhľadňuje pritom len štrukturálne charakteristiky trhu, ale aj motiváciu a schopnosť zúčastnených podnikov. V prípade teórie poškodenia založenej na vylúčení/uzavretí jedného alebo viacerých (potenciálnych) konkurentov dominantného podniku sa otázka týka toho, ako môžu byť zľavy využité dominantným podnikom na to, aby dosiahli účinok vylúčenia. Ekonomická literatúra je jednoznačná ohľadne podmieneného stanovovania cien: môže to byť dosiahnuté použitím zliav za účelom zníženia ceny za hraničné predaje. Znamená to, že jedným z dôvodov, prečo môžu byť zľavy atraktívne pre (dominantné) podniky je to, že umožňujú podniku znížiť svoju cenu selektívne pre tých zákazníkov alebo tú časť dopytu zákazníka, kde je najväčšia konkurencia. Môže to podnikom umožniť konkurovať a zároveň sa vyhnúť tomu, aby museli znížiť svoju cenu pre všetok dopyt/všetkých zákazníkov. Spôsob, akým sa súťaž uskutočňuje však spočíva v znížení ceny za časť dopytu kde je vysoká konkurencia, ktorá vedie k priamemu prospechu zákazníka.

5.3. Súťaž ako kolektívne dobro

Záver, že zľavy vedú aspoň k zníženiu cien za časť dopytu zvyčajne vedie k niekoľkým poznámkam. Prvou je to, že ak existuje veľa zákazníkov, môže to viesť k tzv. prisoners dilemma kde majú zákazníci spoločný záujem na tom, aby mali väčšiu konkurenciu na trhu dodávateľov, čo by viedlo k nižším cenám atď.³⁸ Ale jednotlivito by sa mohli viac zaoberať tým, aby nestratili ponúkané zľavy. Inak povedané: súťaž je kolektívne dobro. To môže znamenať, že zákazníci sa uchýlia príliš rýchlo k malej zľave, pretože sa obávajú straty možnosti získať tieto zľavy. V dôsledku toho bude prínos zákazníkov z rabatu obmedzený. V prípade Intel bol počet výrobcov stolových počítačov a notebookov obmedzený a niektorí výrobcovia boli považovaní za strategicky dôležitejších ako iní výrobcovia. Argument, že zľavy boli bezvýznamné, nehral v tomto prípade rolu.

5.4. Vyššie ceny ako dôsledok uzavretia trhu

Druhá poznámka spočíva v tom, že zľavy umožňujúce vylúčiť hospodársku súťaž môžu podnikom umožniť účinne zvýšiť svoju trhovú silu/posilniť svoje dominantné postavenie a umožniť (dominantnému) podniku zvýšiť celkovú cenu, čo môže viesť k situácii, keď zľavnená cena nie je nižšia ako cenniková cena pred zavedením systému zliav. To je však nie príliš správny argument, pretože predpokladá účinok vylúčenia, čo presne znamená, že sa musí predovšetkým preukázať. V prípade, že zľava nevylučuje, ale zvyšuje cenovú súťaž zostávajú len výhody pre zákazníkov vo forme nižších marginálnych cien. V prípade, že zľavy sú prostriedkom na vylúčenie/obmedzenie hospodárskej súťaže možno očakávať, že to môže viesť k vyšším cenám, pokiaľ neexistujú vyvažujúce faktory (napr. inovácie, kvalita tovarov). Otázkou však je či môžeme očakávať, že podmienené zľavy, vrátane zliav za exkluzivitu, zvýšia trhovú silu podniku, ktorý poskytne zľavu. Odpoveďou je, že takýto scenár nemôžeme očakávať.³⁹

5.5. Prečo sa od dominantných podnikov nedá očakávať, že bezpodmienečne znížia ceny

Tretia poznámka spočíva v tom, že by bolo lepšie pre zákazníkov, ak by boli podniky nútené neumožnením podmienených zliav znížiť svoju cenu vo vzťahu k celej svojej produkcii (t. j. pre všetkých zákazníkov/všetok dopyt namiesto toho, aby znížili cenu len tam, kde je zrejmé, že existuje konkurencia). Táto poznámka vychádza z nesprávneho predpokladu, že dominantný podnik by sa rozhodol dať rovnakú alebo podobnú bezpodmienečnú zľavu na všetok svoj tovar

36 ELHAUGE, E. Tying, Bundled Discounts, and the Death of the Single Monopoly Profit Theory. Harvard Law Review 123, 2009, s. 404 a nasl.

37 BEJČEK, J. Cenová diskriminace a tzv. dvojí ceny v evropském a českém kontextu. Právní fórum č. 5, 2008, s. 181-192.

38 LESLIE, Ch. R. Antitrust Amnesty, Game Theory, and Cartel Stability. Journal of Corporation Law 31, 2006, s. 455 – 465.

39 Pozri, 7. Druhy zliav a predpoklad zákonnosti a nezákonnosti.

v prípade, že by nebolo dovolené používať podmienené zľavy a poskytnúť zľavu len na časť svojej produkcie.

Na to, aby som poukázal, prečo je tento predpoklad nesprávny, je užitočné zvážiť príklad dominantného podniku, ktorý predáva zákazníkovi 60 kusov (výrobkov) za cenu 100 eur za kus. Dodávateľ by rád zvýšil svoje predaje tomuto zákazníkovi na 100 kusov. V prípade, že by podnik uplatnil podmienenú zľavu v snahe zvýšiť predaje, mohol by napríklad znížiť cenu na 90 eur pod podmienkou, že zákazník kúpi najmenej 100 kusov (retroaktívna zľava) alebo znížiť cenu na 75 eur za každý kus pri prekročení prahovej hodnoty 60 kusov (prírastková zľava). V oboch prípadoch by sa spomínaných 40 kusov nad prahovou hodnotou predávalo za efektívnu cenu 75 eur a znamenalo by to dodatočný obrat vo výške 3 000 eur k obratu 6 000 eur za prvých 60 kusov. Ak budeme počítat s nákladmi 70 eur za kus, zisk sa zvýši z 1 800 eur ($60 \times (100 - 70)$ eur v prípade prvých 60 kusov) na 2 000 eur (ďalších $40 \times (75 - 70)$ eur v prípade ďalších 40 kusov). Znamená to atraktívnu alternatívu pre dominantný podnik, ktorý by namiesto toho, aby znížil svoju cenu na 90 eur, resp. 75 eur, ak by podmienené zľavy neboli povolené? Nie je to atraktívnou alternatívou pre podnik, ktorý chce maximalizovať svoj zisk. Ziskový (dominantný) podnik bude skúmať, kde aktuálne dosahuje svoj zisk. Podnik, ak nie je oprávnený uplatňovať podmienené ceny a konkurovať tejto časti dopytu zákazníka, ktorý je ochotný zmeniť, resp. prejsť k alternatívnym dodávateľom, sa bude viac ako predtým sústreďovať na tú časť trhu, na ktorej je takáto zmena menej pravdepodobná a kde môže získať značnú trhovú silu. Zákaz dominantných podnikov používať podmienené ceny bude nútiť dominantné podniky, aby sa viac zamerali na túto nespornú časť dopytu, kde budú mať možnosť ovládať vysoké ceny a udržiavať svoje monopolné zisky. Miera, do akej sa bude podnik sústreďovať na svoju časť trhu bude závisieť od jeho očakávaní o dynamike trhu. V zmysle vyššie uvedeného príkladu, ak by sa cena znížila na 75 eur, ďalší obrat vyplývajúci z predaja 40 dodatočných kusov by bol iba 1 500 eur (100×75 eur - 60×100 eur) a jeho zisky by klesli z 1 800 eur na 500 eur ($100 \times (75 - 70)$ eur). Výsledkom bude skutočnosť, že dominantný podnik už nebude konkurovať o spornú časť dopytu a politika hospodárskej súťaže tým, že zakáže podmienené zľavy by poskytla cenovú stratégiu pre konkurentov, t. j. miesto, kde konkurencia bude chránená pred súťažou zo strany dominantného podniku.

6. Hospodárska súťaž poškodzuje konkurentov a zvýhodňuje spotrebiteľov

Všeobecný súd vyjadruje obavu, že systém podmienených zliav nielen že môže vylúčiť hospodársku súťaž a znemožniť prístup na trh, ale môže tiež viesť k vyšším cenám.⁴⁰ V skutočnosti Všeobecný súd v tejto súvislosti tvrdí, že zneužívanie poskytovania podmienenej zľavy znížením ceny za určitú časť dopytu znižuje zisky konkurentov. Je to znepokojujúce, pretože znižovanie cien, aj keď len pre časť dopytu, čím sa znižujú zisky konkurentov je to, čo mnohí považujú za podstatu súťaže. Vyjadrenie, že nezáleží na úrovni zľavy alebo výslednej cene, ale že záleží iba na podmienenosti sa prikláňa k názoru, že ochrana konkurencie pred konkurenčným tlakom, ktorý vyvíja dominantný podnik bude chrániť hospodársku súťaž.⁴¹ Ochrana neefektívnych konkurentov pred konkurenciou je nielen zlá pre spotrebiteľov, ale je tiež zlá pre ekonomiku vo všeobecnosti, pretože bráni efektívnemu prerozdeleniu výrobných faktorov. Súdny dvor v prípade Post Danmark poukázal na to, rovnako ako v skoršom prípade Akzo,⁴² že veľmi dobre chápe, že v prípade cenového správania môžu príliš nízke ceny vylúčiť a poškodiť hospodársku súťaž. Vo všeobecnosti nie je možné vylúčiť efektívnych konkurentov stanovovaním ceny vyššej ako náklady. Táto logika – že v prípade cenového správania môžu príliš nízke ceny vylúčiť a poškodiť hospodársku súťaž – platí nielen vtedy, ak dominantný podnik jednoducho účtuje všetkým zákazníkom nízku cenu, ale aj keď dominantný podnik ponúka nízku cenu iba určitým zákazníkom, alebo len pre určitú časť dopytu zákazníkov alebo výhradne za exkluzivitu. Avšak, či súťažiaci môžu súťažiť o úplný dopyt zákazníkov („súťaž o zákazníka“), alebo či konkurenti sú schopní súťažiť len o časť dopytu zákazníka („súťaž o spornú časť dopytu zákazníka“) má vplyv na výpočet efektívnej ceny, ktorú môže konkurent ponúknuť, aby presvedčil zákazníkov.

40 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 150.

41 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 107 – 109.

42 Rozsudok Súdneho dvora z 3. júla 1991, AKZO Chemie BV proti Komisii Európskych spoločenstiev, C-62/86, EU:C:1991:286.

Snaha Všeobecného súdu odlíšiť prípad Intel od prípadu Post Danmark a vyvodíť z tohto rozdielu záver, že podmienená cenotvorba nie je o cenách nie je presvedčivá. Všeobecný súd tvrdil, že spoločnosť Post Danmark realizovala politiku stanovovania nízkych cien, ale nezahrňala systém zliav za exkluzivitu. Z rozsudku Súdneho dvora v prípade Post Danmark je však zrejmé, že spoločnosť Post Danmark a jej konkurent Forbruger-Kontakt súťažili o celý trh neadresovaných zásielok a že zľavy boli skutočne spojené so získaním (kvázi) exkluzivity.⁴³ Otázka, či podmienka exkluzivity bola výslovne súčasťou rokovaní, ktoré obaja konkurenti absolvovali so skupinou supermarketov, alebo či exkluzivita bola jednoducho výsledkom efektívnej obchodnej stratégie by nemala mať vplyv na analýzu vylúčenia, alebo aspoň nie do tej miery, pokiaľ je cieľom dôsledné uplatňovanie politiky hospodárskej súťaže. Čo bolo iné v porovnaní s prípadom Intel, že v prípade Post Danmark existovala súťaž o zákazníka, pretože každý zákazník bol ochotný a schopný zmeniť celý alebo prakticky celý svoj dopyt. Z tohto dôvodu, v prípade Post Danmark dáva zmysel, že sa rozhodlo na základe celkových cien a nákladov a nepoužil sa komplexnejší cenovo nákladový test v zmysle usmernení podľa čl. 102 pre dominantné podniky, ktoré sú nevyhnutným obchodným partnerom, a ktorý bol aplikovaný Európskou komisiou v prípade Intel.

7. „Druhy zliav“ a predpoklad zákonnosti a nezákonnosti

Tretí problémový bod v odôvodnení Všeobecného súdu sa týka jeho klasifikácie podmienených⁴⁴ zliav. Všeobecný súd rozlišuje medzi tromi typmi zliav: množstevné zľavy, zľavy za exkluzivitu a iné zľavy. Prvá kategória zliav je považovaná za všeobecne bez problémov, druhá za zneužívajúcu, a tretia si vyžaduje osobitnú pozornosť ohľadne ich udeľovania, aby sa zistilo, či má zľava za cieľ obmedziť slobodu kupujúceho vybrať si svoje zdroje zásobovania, vylúčiť konkurentov alebo posilniť dominantné postavenie. Tu sa vynárajú tri problémy s touto klasifikáciou: (1) tieto kategórie nie sú úplne jasné, (2) zamerať sa na kritériá pre udelenie zľavy v prípade tretej kategórie ukazuje, že je potrebný iba obmedzený „tzv. effect based approach“⁴⁵ a že stanovené (3) predpoklady nie sú opodstatnené. Najmä posledný problém má negatívne dôsledky na rovnováhu a konzistentnosť presadzovania politiky hospodárskej súťaže EÚ. Na rozdiel od tzv. form-based approach (formálny prístup), kedy je konanie per-se zneužívajúce alebo sa predpokladá za zneužívajúce (napr. viazanie, vernostné zľavy, stanovovanie cien pod úrovňou nákladov), prístup založený na efektívnosti (effects-based approach) vyjadruje, že na to, aby bolo konanie označené za zneužívajúce postačuje preukázať, že má tendenciu obmedziť hospodársku súťaž (alebo) môže mať takýto účinok.

7.1. Množstevné zľavy

Prvá kategória vytvára bezpečný prístav pre zľavy spojené výlučne s objemom nákupov uskutočnených od dominantného podniku. Nie je jasné aký typ zliav patrí do tejto kategórie. Sú to len zľavy spojené s jednorazovými nákupmi (t. j. spojené s jednotlivými transakciami) a len vtedy, keď tieto zľavy nie sú individualizované, ale sú štandardizované a dostupné všetkým zákazníkom súčasne? Zahŕňa aj štandardizované prírastkové zľavy (t. j. zľavy pri nákupoch nad určitým prahovým objemom, ak sa dosiahnu v určitom období a kde sa úroveň zliav môže zvýšiť, keď nákupy kupujúceho počas tohto obdobia prekročia dodatočné prahové hodnoty)? A čo s retroaktívnymi (spätnými) zľavami so štandardizovanými prahmi objemu, kde sa zľavy vzťahujú na všetky nákupy po prekročení určitého prahu objemu? Odkaz na prípad Michelin II,⁴⁶ kde bol takýto systém zliav predmetom skúmania a považoval sa za zneužívajúci zrejme naznačuje, že takéto systémy zliav nebudú pravdepodobne akceptované ako množstevné zľavy. Bez jasných hraníc môže domnienka, že množstevné zľavy budú podporovať hospodársku súťaž viesť k nedostatočnému presadzovaniu práva. Dalo by sa tvrdiť, že toto riziko však nie je také vysoké, lebo sa netýka skutočnej právnej domnienky, pretože v každom prípade je na sťažovateľovi na súde, aby presvedčivo preukázal, že predmetné správanie môže viesť k pravdepodobným alebo skutočným negatívnym účinkom. Vzhľadom na rôzne druhy zliav, ktoré by mohli spadať do tejto kategórie sa domnievam, že tento predpoklad nie je odôvodnený a že by si zaslúžil aspoň kvalifikáciu v súlade s tým, čo sa hovorí v súvislosti so štandardizovanými systémami

43 Rozsudok Súdneho dvora z 27. marca 2012, Post Danmark A/S proti Konkurrenserådet, C-209/10, EU:C:2012:172, bod. 6 – 7.

44 FUNTA, R. Analýza vernostných zliav z pohľadu práva EÚ a USA. Bratislava: Iris, 2016, s. 43.

45 VICKERS, J. Abuse of Market Power. The Economic Journal 504, 2005, s. 244 – 261.

46 Rozsudok Súdu prvého stupňa z 30. septembra 2003, Manufacture française des pneumatiques Michelin proti Komisii Európskych spoločenstiev, T-203/01, EU:T:2003:250.

47 Usmernenia k prioritám

Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku 82 Zmluvy o ES na zneužívanie vylučujúce správanie dominantných podnikov, Ú.V. EÚ C 45/7, 24. 2. 2009. bod. 45.

48 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 78 a 145.

49 FUNTA, R., GOLOVKO, L., JURIŠ, F. Európa a európske právo. Bratislava: Iris, 2016, s. 391.

50 Rozsudok Súdneho dvora z 11. septembra 2014, Groupement des cartes bancaires (CB) proti Európskej komisii, C-67/13 P, EU:C:2014:2204.

51 COMP/E-1/38.113 – Prokent-Tomra.

zliav v zmysle usmernení podľa čl. 102: štandardizovaná prahová hodnota objemu „rovnaká pre všetkých alebo pre skupinu odberateľov môže byť príliš vysoko nastavená pre menších odberateľov a/alebo príliš nízko nastavená pre väčších odberateľov, než aby ňou bolo možné povzbudiť odberateľov k vernosti. Ak je však možné preukázať, že štandardizovaná prahová hodnota objemu zhruba zodpovedá dopytu značnej časti odberateľov, Komisia z toho pravdepodobne vyvodí záver, že takýto štandardizovaný systém zliav môže zabrániť v prístupe na trh, čo narúša hospodársku súťaž.“⁴⁷

7.2. Ostatné zľavy

Tretia kategória tzv. „iných zliav“ v zásade vyžaduje prístup založený na účinkoch, pri ktorom je potrebné preskúmať všetky právne a ekonomické okolnosti prípadu. Spôsob, akým Všeobecný súd opisuje toto posúdenie, zameraním sa na kritériá a pravidlá, ktorými sa riadi poskytovanie zľavy a vyhlásením, že „aby sa mohol vytvoriť potenciálny protisúťažný účinok, stačí preukázať existenciu vernostného mechanizmu“⁴⁸ naznačuje, že na zistenie zneužitia postačuje preukázať, že zľavy majú tendenciu mať za následok (kvázi) exkluzivitu pre určitých zákazníkov. To však nie je dôveryhodný a konzistentný prístup založený na účinkoch.

7.3. Zľavy za exkluzivitu

Tretí a hlavný problém klasifikácie zliav zo strany Všeobecného súdu sa týka zliav za exkluzivitu. Táto domnienka zaraďuje takéto zľavy do kategórie „podľa cieľa“, čo má negatívne dôsledky pre dôsledné presadzovanie politiky hospodárskej súťaže nielen v oblasti zliav, ale aj v oblastiach, ako je napríklad nákup jednej značky alebo výhradný nákup a viazanie. Deformuje to správne rozlišovanie medzi správaním „podľa cieľa“ a „podľa následku“ v právnych predpisoch EÚ o hospodárskej súťaži. Obmedzenia a správanie podľa cieľa sú tie, ktoré majú všeobecne negatívne účinky pre spotrebiteľov. Možno očakávať, že budú mať negatívne účinky, pretože ide o obmedzenia a správanie, pri ktorých je vysoko nepravdepodobné, že sa budú používať na vytváranie efektívnosti v podstate preto, že nie sú schopné vytvárať efektívnosť alebo pretože iné obmedzenia alebo správanie sú nadradené vytvoreniu príslušnej efektívnosti. Práve z dôvodu neschopnosti alebo nízkej pravdepodobnosti vytvárania efektívnosti, v kombinácii s možnosťou vytvárania negatívnych účinkov, je obmedzenie/správanie podľa cieľa používané iba tými, ktorí majú (jednotlivo alebo kolektívne) značnú trhovú silu. Ako je známe, iba subjekty s dostatočnou trhovou silou môžu obmedziť hospodársku súťaž na zvýšenie vlastného zisku na úkor svojich zákazníkov bez toho aby ich konkurencia za to potrestala. Kartelové dohody sú takýmto príkladom: spoločné dohody so zvýšením ceny prakticky nikdy nevytvoria efektívnosť a budú ich využívať len podniky, ktoré môžu spoločne kontrolovať trh na úkor svojich zákazníkov.⁴⁹ Aj keby kartelová dohoda bola vytvorená v omyle skupinou výrobcov, ktorí sú spoločne príliš malí na to, aby mohli kontrolovať trh, a ktorí teda nebudú mať značný negatívny vplyv na trh, neumožnenie realizovať takúto kartelovú dohodu neohrozí efektívnosť.

Zvyčajne sú obmedzenia a správanie definované „podľa cieľa“ na základe dostatočných poznatkov, že predmetné obmedzenie alebo správanie bude mať celkovo negatívny vplyv na spotrebiteľov.⁵⁰ V prípade skutočne nového typu obmedzenia alebo správania sa zdá byť rozumné najprv získať dostatočné poznatky pred klasifikáciou takéhoto obmedzenia alebo správania. Existujú aj prípady, kedy nebude potrebné, aby Európska komisia uskutočnila podrobné posúdenie skôr ako zistí, že určité správanie pravdepodobne povedie k poškodeniu spotrebiteľa. Príklad toho je uvedený v bode 22 usmernení podľa čl. 102 v tom zmysle, že ak sa ukáže, že „správanie vytvára len prekážky pre hospodársku súťaž a že nevytvára žiadnu efektívnosť, možno usúdiť, že tu došlo k narušeniu hospodárskej súťaže. Tento prípad by mohol nastať napríklad vtedy, ak by dominantný podnik bránil svojim odberateľom testovať výrobky konkurentov (Tomra),⁵¹ alebo ak by svojim odberateľom poskytoval finančné stimuly pod podmienkou, že nebudú takéto výrobky testovať, alebo ak by zaplatil veľko- obchodníkovi alebo odberateľovi, aby zdržal uvedenie výrobku konkurenta na trh (Intel).“ Pri oboch typoch obmedzení je ťažké si predstaviť, akú efektívnosť je možné dosiahnuť s týmto obmedzením. Obmedzenia a správanie podľa následku sú tie, ktoré môžu byť použité na to, aby sa využili na vytvorenie efektívnosti, ako aj na vytvorenie negatívnych účinkov. Keďže negatívne účinky

môžu vzniknúť len vtedy keď jedna alebo viacero zúčastnených strán má určitý stupeň trhovej sily, Európska komisia prijala tzv. de minimis⁵² prah (safe harbour (bezpečný prístav) pre „príliš malý na to, aby mal negatívne účinky“). Európska komisia vzhľadom na potenciál dosiahnutia efektívnosti prijala nariadenia o skupinových výnimkách s prahom trhového podielu (bezpečný prístav pre „nedostatočnú trhovou silu na očakávanie čistých negatívnych účinkov“).⁵³ Okrem týchto bezpečných prístavov Európska komisia prijala usmernenia ohľadne svojej analýzy a poskytla prístup založený na štruktúrovaných účinkoch.⁵⁴

V minulosti sa dalo tvrdiť, že čl. 102 ZFEÚ znamenal zlom v práve hospodárskej súťaže EÚ. Nie preto že jednostranné správanie, odlišné od obmedzení v dohodách medzi podnikmi, sa mohlo riešiť len vtedy keď bol predmetný podnik dominantný, čo je zjavné z textu čl. 102 ZFEÚ, ale pretože dlhší čas prevládala názor, že posledná podmienka čl. 101 ods. 3 ZFEÚ – to, že nedošlo k vylúčeniu hospodárskej súťaže – je v podstate rovnaká ako neexistencia dominantného postavenia a že dominantné postavenie teda znamená vylúčenie hospodárskej súťaže. Logické sa javí zväziť, že to isté bolo aplikované aj pre vylučujúce jednostranné správanie podľa čl. 102 ZFEÚ. To však už neplatí od prípadu Atlantic Container Line a určite od uznania v prípade Post Danmark⁵⁵ toho, čo je v skutočnosti úplná obrana v zmysle už spomínaného de facto čl. 102 ods. 3 ZFEÚ. Zdá sa, že Všeobecný súd stále zápasí s dôsledkami tohto vývoja, keď v bode 89 prípadu Intel uvádza, že „Hoci podmienky exkluzivity v zásade môžu mať priaznivé účinky na hospodársku súťaž, takže v normálnej situácii konkurenčného trhu treba posúdiť ich účinky na trh v ich špecifickom kontexte, takéto úvahy nemožno pripustiť v prípade trhu, na ktorom už je hospodárska súťaž obmedzená práve z dôvodu dominantného postavenia jedného zo subjektov“. Súčasne však Všeobecný súd odkazuje na prípad Post Danmark a možnosť dominantného podniku objektívne odôvodniť svoje správanie.⁵⁶ Mohlo tomu byť tak pretože Všeobecný súd mal v úmysle vytvoriť kategóriu správania alebo obmedzenia, ako sú výdavky na exkluzivitu, záväzky týkajúce sa nákupu jednej značky/výhradného nákupu a viazané záväzky, ktoré nie sú podľa cieľa pod úrovňou dominantného postavenia, ale ktoré sa stávajú podľa cieľa uplatňované dominantným podnikom. Vytvorenie takejto kategórie by však bolo z mnohých dôvodov veľmi nešťastným. Dôvodom je skôr opísaná potreba súladu medzi uplatňovaním čl. 101 a 102 ZFEÚ. Je to nevyhnutné, pretože v mnohých prípadoch môže byť rovnaké správanie, ako napríklad povinnosť týkajúca sa nákupu jednej značky posudzovaná podľa oboch ustanovení Zmluvy. Bolo by nešťastné ak by postup a výsledok závisel od toho, ktorý článok sa uplatňuje. Bolo by prakticky nemožné a právne protirečivé, ak by sa obidva články uplatňovali súčasne a podľa čl. 102 ZFEÚ by orgán presadzovania práva mohol po zistení dominantného postavenia ihneď požadovať, aby príslušný podnik preukázal efektívnosť, zatiaľ čo podľa čl. 101 ZFEÚ je orgán presadzovania práva povinný preukázať poškodenie hospodárskej súťaže a spotrebiteľov. Bolo by vhodné za účelom jednotného presadzovania práva EÚ v oblasti hospodárskej súťaže potvrdiť prístup založený na účinkoch aj v prípade čl. 102 ZFEÚ, ako bolo uvedené vo veci Van den Bergh a Microsoft.

7.4. Efektívnosť zliav za exkluzivitu

Niektoré z argumentov, ktoré sa používajú na obhajobu klasifikácie zliav za exkluzivitu podľa cieľa sa zdajú byť založené na absencii efektívnosti v prípade Intel a predchádzajúcich prípadoch zliav Európskej komisie. To však poukazuje iba na voľbu Európskej komisie pri výbere prípadov, avšak tento obmedzený počet prípadov nehovorí veľa o všeobecnej pravdepodobnosti, že takéto zľavy môžu vytvoriť efektívnosť. Jedna línia, ktorá podporuje názor, že takéto zľavy môžu byť často aplikované z dôvodov podporujúcich hospodársku súťaž vychádza z využívania takýchto zliav na konkurenčných trhoch. Obmedzenie/správanie podľa cieľa používajú iba tí, ktorí môžu (kolektívne) ovládať trh. V prípade, že konkrétne obmedzenie alebo správanie sa používa aj na konkurenčných trhoch alebo podnikmi, ktoré nemajú významnú trhovou silu je dôkazom, že zvyšovanie hospodárskej súťaže a efektívnosti je to, čo poháňa dané správanie/obmedzenie. Zľavy, ktoré súvisia so zákazníkmi, ktorí realizujú všetky alebo takmer všetky svoje požiadavky (nákup tovaru) počas určitého obdobia od toho istého dodávateľa sa nachádzajú v mnohých odvetviach (napr. školenie personálu ako zaobchádzať s určitým produktom). Súťaženie o dopyt zákazníkov znamená, že dodávatelia sú ochotní ponúkať a zákazníci očakávajú, že dostanú nižšie ceny čím viac je zákazník ochotný nakupovať, a to tak v absolútnom vyjadrení, ako vo vzťahu

52 Oznámenie o dohodách menšieho významu, ktoré neobmedzujú citeľne hospodársku súťaž podľa článku 101 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (oznámenie de minimis), 2014/C 291/01.

53 Nariadenie komisie (EÚ) č. 330/2010 z 20. apríla 2010 o uplatňovaní článku 101 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na kategórie vertikálnych dohôd a zosúladených postupov a Nariadenie komisie (EÚ) č. 316/2014 z 21. marca 2014 o uplatňovaní článku 101 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na kategórie dohôd o transfere technológií.

54 Usmernenia o vertikálnych obmedzeniach, 2010/C 130/01.

55 JONES, A., SUFRIN, B. EU Competition Law: Text, Cases, and Materials. Oxford: Oxford University Press, 2016, s. 391 – 394.

56 Rozsudok Súdneho dvora z 27. marca 2012, Post Danmark A/S proti Konkurrenserådet, C-209/10, EU:C:2012:172, bod. 94.

57 GERADIN, D. A Proposed Test for Separating Pro-competitive Conditional Rebates from Anti-competitive Ones. World Competition 32, 2009, s. 5.

k požiadavke na jeden výrobok ako aj výrobky. Možno očakávať, že konkurencia pre zákazníka zintenzívni hospodársku súťaž. Okrem toho vyššie objemy predaja/nákupu dosiahnuté s konkrétnym dodávateľom/zákazníkom môžu pomôcť vytvoriť určité výhody pre dodávateľa a/alebo zákazníka. Táto snaha získať lepšie podmienky tým, že sa podieľa na výhradnom nákupe môže byť obmedzená a zadržaná inými záujmami kupujúceho, najmä pokiaľ ide o rozmanitosť v prípade diferencovaného produktu a multisourcingu v prípade, že je dôležitá bezpečnosť dodávok.

Druhá línia podporuje názor, že „podmienené zľavy“⁵⁷ vo všeobecnosti a zľavy za exkluzivitu sa môžu často používať z dôvodov podporujúcich hospodársku súťaž. Niektoré výhody vyplývajúce z podmienených zliav sú rovnaké ako efektívnosť, ktorá môže vyplývať z povinnosti výhradného nákupu/nákupu jednej značky. Napríklad v prípade, že dodávateľ investuje do propagácie alebo školenia personálu v predajni distribútora, môžu konkurenční dodávateľia parazitovať na týchto investíciách. Dohody o výhradnom nákupe/nákupe jednej značky a výhradné zľavy zabraňujú takémuto parazitovaniu a pomáhajú zachovať motiváciu investovať. Mohli by sme si klásť otázku, prečo by podniky museli aplikovať retroaktívne zľavy a prečo nie iba prírastkové zľavy. Vo vyššie uvedenom prípade (kap. 5.5.) sa dodávateľ snaží presvedčiť kupujúceho k nákupu 100 kusov tovaru pomocou zľavy a začína na úrovni cenníkovej ceny 100 eur, pri ktorej kupujúci kupuje podstatne menej (v našom prípade 60 kusov). Predpokladajme, že dodávateľ je ochotný predať ďalších 40 kusov za nie menej ako 3 000 eur. Môže sa rozhodnúť znížiť cenu všetkých jednotiek na 90 eur pod podmienkou, že zákazník kúpi najmenej 100 kusov (retroaktívna zľava) alebo znížiť cenu na 75 eur pre jednotky po zakúpení 60 kusov (prírastková zľava) v prípade, že dodávateľ predpokladá, že iba posledných 40 kusov je skutočne sporných. V oboch prípadoch by schéma poskytla dodatočný obrat 3000 eur, ak kupujúci kúpi 100 kusov tovaru. Problémom pre dodávateľa je, že kupujúci má záujem nadhodnotiť svoje možnosti, t. j. vytvárať dojem, že nesporný podiel jeho dopytu je menší ako v skutočnosti. To môže viesť k tomu, že dodávateľ zníži prahovú úroveň, od ktorej je k dispozícii prírastková zľava – napríklad pre všetky nákupy prevyšujúce 40 kusov. Dodávateľ s cieľom dosiahnuť dodatočný obrat vo výške 3 000 eur zníži zľavu za kus a zvýši cenu na viac ako 75 eur. V prípade, že prírastková zľava sa vzťahuje na všetky jednotky presahujúce 40 kusov a dodávateľ nechce minúť viac ako 1 000 eur na systém zliav, zvýši cenu za prírastkovú jednotku. Kupujúci, ktorý je konfrontovaný s vyššou hraničnou cenou ako predtým, nakupuje menej a dodávateľ nepredá 100 kusov tovaru. Dodávateľ tiež nedosiahne dodatočný obrat 3 000 eur. Aby sa predišlo tomuto stavu, dodávateľ uprednostní retroaktívne zľavy a bude ochotný minúť viac na zľavy v prípade, že bude môcť využiť retroaktívne zľavy. V závislosti od situácie môžu retroaktívne zľavy predstavovať účinnejší spôsob, ako dosiahnuť efektívnosť. Podobné odôvodnenie možno použiť na to aby sme mohli odpovedať na otázku, prečo podniky môžu niekedy chcieť použiť retroaktívne systémy zliav s prahovými hodnotami stanovenými ako percentá požiadaviek kupujúceho a nie len z hľadiska objemov nákupu. Najmä v prípade, že dopyt je neistý a líši sa medzi jednotlivými obdobiami, kupujúci môže byť menej ochotný dohodnúť sa na systémoch spätných zliav, ak sú prahové hodnoty stanovené na objeme, pretože to zvyšuje neistotu dosiahnutia dostatočných predajov s cieľom získať nižšiu cenu.

8. AEC test ako súčasť hodnotenia podmienených zliav

8.1. Zameranie sa na ochranu efektívnych konkurentov

Štvrtým hlavným problémom v prípade Intel je, že Všeobecný súd uvádza, že cenovo nákladový test vo všeobecnosti a test „rovnako efektívneho konkurenta“ (AEC test) sú nielen že nepotrebné na posúdenie podmienených zliav (či už ide o zľavy za exkluzivitu alebo iné zľavy), pretože Všeobecný súd považuje za dostatočné preukázať existenciu vernostného mechanizmu na vytvorenie potenciálneho protisúťažného účinku, ale boli by tiež chybné, pretože „test AEC umožňuje len overiť hypotézu, že prístup na trh bol znemožnený, a nie vylúčiť možnosť, že prístup na uvedený trh bol sťažený.“⁵⁸ Zdá sa, že Všeobecný súd sa pridrižiava názoru, že súťaž najlepšie slúži ochrane jej účastníkov a že ochrana konkurentov proti konkurenčnému tlaku vyvíjanému dominantným podnikom bude chrániť hospodársku súťaž. Ide teda o základ-

58 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547, bod. 150.

nú otázku, ako súťaž prináša výhody v podobe nižších cien a väčšieho výberu. Všeobecne platí, že menej efektívni konkurenti budú spokojní a dokonca aj závislí od cien dominantného podniku. Skutočná a efektívna hospodárska súťaž bude závisieť od tých, ktorí prostredníctvom inovácií budú mať možnosť konkurovať z hľadiska ceny a kvality a tak ovplyvniť postavenie dominantného podniku. Avšak to, či budú alebo nebudú mať motiváciu súťažiť závisí čiastočne od správania dominantného podniku. Súdny dvor uviedol v prípade Post Danmark, ako aj v skorších prípadoch ako Akzo, že veľmi dobre chápe, že v prípade cenového správania môže príliš nízke stanovenie cien vylúčiť a poškodiť hospodársku súťaž. Vo všeobecnosti nie je možné vylúčiť efektívnych konkurentov stanovením ceny nad úrovňou nákladov. To neznamená, že konkurencia a v dôsledku toho blaho spotrebiteľa sú narušené cenami pod úrovňou nákladov. Cenovo nákladový test je súčasťou hodnotenia založeného na účinkoch, ktorý zohľadní aj časť trhu ovplyvneného správaním, možnosti konkurentov a zákazníkov vzdorovať tomuto správaniu atď. s cieľom dospieť k záveru, že údajne zneužívajúce správanie pravdepodobne povedie k vylúčeniu v rozpore s pravidlami hospodárskej súťaže. To neznamená, že ceny nad úrovňou nákladov nemôžu byť pre spotrebiteľov škodlivé. Znamená to však, že prípad týkajúci sa zneužívania cenami nad úrovňou nákladov musí obsahovať náležité odôvodnenie, prečo v tomto konkrétnom prípade takáto cena, aj keď by to viedlo k vylúčeniu len menej efektívnych konkurentov, nie je v prospech spotrebiteľov. V zmysle Súdneho dvora v prípade Post Danmark: „hospodárska súťaž založená na zásluhách zo svojej podstaty môže viesť k zániku trhu alebo marginalizácii konkurentov, ktorí sú menej efektívni, a teda menej zaujímaví pre spotrebiteľov, najmä z pohľadu cien, výberu, kvality alebo inovácií.“⁵⁹ Hospodárska súťaž prebieha v mnohých oblastiach, ako je tvorba cien, reklama a produktová diferenciácia a vývoj produktov. Vo všetkých týchto oblastiach môže správanie podniku A poškodzovať záujmy podniku B. To však neznamená, že by bola narušená hospodárska súťaž: je to podstatou súťaže.

8.2. Retroaktívne zľavy a tlmenie súťaže

V „ekonomickej literatúre“⁶⁰ týkajúcej sa retroaktívnych zliav možno rozlíšiť päť skupín prípadov: Prvá skupina môže byť označená ako „tlmenie súťaže“. Tieto prípady spája to, že dokazujú, že retroaktívne zľavy môžu byť použité na potlačenie súťaže medzi dominantným podnikom a konkurenčným podnikom, či už pôsobiacim na trhu alebo jeho novým účastníkom. Tieto príklady nám ukazujú, že takéto tlmenie súťaže je možné, ak dominantný podnik využíva retroaktívny systém zliav s prahom, ktorý ponecháva konkurencii dostatočnú časť trhu. Inými slovami, teória poškodenia súťažiteľa nie je o vylúčení, ale o tlmení súťaže. Schéma zliav s prahovou hodnotou, napríklad na úrovni 60 % alebo 80 % požiadaviek zákazníka vytvára účinok povzbudzovania k vernosti najmä tesne pod prahovou hodnotou, pri zachovaní relatívne vysokej ceny nad prahom. Súťažiaci sa tak dostáva do pozície buď súťažiť o dopyt pod prahom, čo si bude vyžadovať nízke ceny s cieľom prekonať zľavu, alebo sa zamerať na zvyšných 40 % alebo 20 % trhu a zároveň môcť stanoviť vyššiu cenu. Táto stratégia tlmenia súťaže bude úspešná iba vtedy, ak dominantný podnik ponechá dostatočný priestor pre súťažiaciho. V prípade, že existuje viac ako jeden súťažiaci takáto stratégia bude fungovať iba vtedy ak súťažiaci prekonajú problém s koordináciou medzi sebou a dokážu sa vyhnúť súťaženiu o podiel na trhu. V prípade takejto teórie by skutkové okolnosti prípadu mali naznačovať, že prahová hodnota ponecháva dostatočný priestor pre súťažiaciho (konkurentov). V tomto prípade nemá zmysel použiť AEC test na schému zliav, pretože sa netýka vylúčenia. Prípad spoločnosti Intel však nezodpovedal tomuto modelu a netýkal sa tlmenia súťaže.

8.3. Tlmenie súťaže vs jej vylúčenie

Modely „tlmenia súťaže“ vo všeobecnosti ukazujú, že tlmenie súťaže a vylúčenie nie je možné dosiahnuť súčasne s rovnakým systémom spätných zliav. Systém buď vyvoláva tlmenie súťaže tým, že ponecháva dostatočný priestor na trhu pre konkurenta (konkurentov), v takom prípade nemá zmysel uplatňovať AEC test, alebo môže pôsobiť vylučujúco znížením ceny a súťažou o spornú časť trhu, v tomto prípade, naopak, má zmysel uplatniť AEC test. Dôvodom je jedno-ducho to, že ak systém zliav poškodzuje záujem konkurenta (konkurentov) – tým, že sa pokúša alebo má za následok vylúčenie – ten bude konkurovať znížením ceny a zvyčajne tak bude môcť

59 Rozsudok Súdneho dvora z 27. marca 2012, Post Danmark A/S proti Konkurrencerådet, C-209/10, EU:C:2012:172, bod. 22.

60 RIGAUD, F. P., SCHWALBE, U. Do Retroactive Rebates Imply Lower Prices for Consumers?, IESEG/LEM-CNRS Working Paper, 2013, s. 1 a nasl.

efektívne konať až kým dominantný podnik nebude uplatňovať cenu pod úrovňou nákladov. Jediná výnimka medzi tlmením hospodárskej súťaže a vylúčením a všeobecným pravidlom, že vylúčenie rovnako efektívneho konkurenta je možné len s pomocou ceny pod úrovňou nákladov prichádza do úvahy v prípade, kedy je sťažiteľ len potenciálnym konkurentom alebo novým účastníkom na trhu a tak ešte nie je schopný poskytnúť zákazníkovi dôveryhodnú ponuku. Ak sa zákazníci obávajú, že tento účastník trhu ešte nemusí byť schopný dodať tovar napríklad preto, lebo nemá dostatočný dopyt, zákazník by sa mohol rozhodnúť nakupovať len od dominantného podniku aj napriek existencii iba minimálnych zliav. Aby mohlo dôjsť k takejto situácii, účastník trhu nesmie mať možnosť uskutočniť dôveryhodnú ponuku bez existencie zákazníkov, ktorí sa zaviazali nakupovať od neho. To však nebol scenár v prípade spoločnosti Intel.

8.4. Podmienené zľavy a vylúčenie

Všetky ostatné modely sa týkajú možného účinku (retroaktívnych) spätných systémov zliav na uzavretie trhu. Snažia sa nájsť dôvody, prečo by zákazník bol ochotný pomôcť dodávateľovi vylúčiť konkurenta na dodávateľskom trhu, čo nie je v záujme zákazníka, ktorý by zvyčajne uprednostnil výhody nízkych cien a širšieho výberu zo strany konkurencie na trhu. Hlavným dôvodom je existencia „tzv. dilemy väzňov (prisoners' dilemma)“,⁶¹ ak existuje veľa zákazníkov, zabraňujúca zákazníkovi chrániť kolektívne dobro súťaže. Vo všeobecnosti však tieto modely potvrdzujú pravidlo, že vylúčenie rovnako efektívneho konkurenta je možné len s cenou pod úrovňou nákladov. Situácia, kedy v rámci týchto úvah je prípustné vylúčenie efektívnych konkurentov s cenou nad úrovňou nákladov prichádza do úvahy v prípade tzv. „naked exclusion“,⁶² ktorý je založený na existencii významných úspor z rozsahu. V prípade, že sťažiaci musí získať významnú časť trhu s cieľom dosiahnuť významné úspory z rozsahu, môže dominantný podnik pomocou dostatočne vysokej prahovej hodnoty vo svojom systéme zliav udržať konkurenta v pozícii v ktorej ho nebude ohrozovať a zvýšiť jeho náklady, zatiaľ čo bude realizovať svoju cenovú politiku. Je potrebné však zdôrazniť, že konkurent môže byť rovnako efektívny (alebo prípadne efektívnejší) ako dominantný podnik, pretože je na rovnakej (alebo možno nižšej) nákladovej krivke ako dominantný podnik, ale jeho skutočné náklady sú vyššie, pretože je pod minimálnou mierou efektívnosti. Ide o osobitnú situáciu ktorá je takisto uznaná v usmerneniach podľa čl. 102 a ktorá môže umožniť zistenie narušenie hospodárskej súťaže, hoci zľavená cena zostáva nad úrovňou nákladov dominantného podniku. Vyžaduje však aby sa zistilo, že efektívne úspory z rozsahu sú dôležitou súčasťou príslušného trhu, že príslušní konkurenti sú pod minimálnym efektívnym rozsahom a že počet zákazníkov je dostatočne vysoký na to aby medzi sebou mali koordinačný problém medzi sebou. Takéto tvrdenie nebolo uvedené v prípade Intel. Stručne povedané, aplikácia AEC testu má zmysel ak sa teória poškodenia týka zamedzenia vstupu na trh, podobne ako v prípade Intel, s výnimkou prípadov, kedy schéma zliav v kombinácii s úsporami z rozsahu zbavuje konkurentov možnosti vyrábať na úrovni minimálneho efektívneho rozsahu alebo ak vylúčený konkurent je potenciálnym účastníkom trhu, od ktorého sa zatiaľ nedá očakávať, že poskytne zákazníkovi dôveryhodnú ponuku.

8.5. Existujú praktické problémy s uplatňovaním AEC testu pri podmienených zľavách?

Niekedy sa argumentuje tým, že cenovo nákladové testy vo všeobecnosti a AEC test sú ťažkopádne a nákladné, napríklad kvôli ťažkostiam pri zostavovaní vhodných údajov, a preto nie je ich vhodné uplatňovať v súťažných prípadoch. Napriek tomu by mali motivovať orgány pre hospodársku súťaž a súdy aby takéto testy používali rozumne vzhľadom na kontext, v ktorom sa používajú. Napríklad by malo byť jasné, že príslušnému orgánu nemožno brániť, aby konal v prípade, že dominantný podnik nie je ochotný včas poskytnúť potrebné údaje. Tento článok však nemá za cieľ diskutovať o výhodách a nevýhodách pri použití cenovo nákladových testov. Otázkou je, či argumenty nie sú dostatočne silné a dostatočne presvedčivé na to, aby sa neaplikoval cenovo nákladový test na správanie v oblasti tvorby cien, a či existujú argumenty, prečo by mal byť AEC test zamietnutý ako súčasť hodnotenia podmieneného stanovenia cien. Argumentom v tomto ohľade býva, že v prípade podmieneného stanovovania cien nie je isté, čo predstavuje sporný podiel, na základe ktorého je potrebné vypočítať účinok zľavy. To by

61 LESLIE, Ch. R. Antitrust Amnesty, Game Theory, and Cartel Stability. *Journal of Corporation Law* 31, 2006, s. 455 – 465.

62 Rozsudok Všeobecného súdu z 12. júna 2014, Intel Corp. proti Európskej komisii, T-286/09, EU:T:2014:547.

sťažilo dominantnému podniku, aby si sám posúdil svoje ceny a zvýšil mieru chybovosti výsledku AEC testu. Aby bolo možné tvrdiť, že podmienené stanovenie cien sa používa na zabránenie narušenia hospodárskej súťaže je potrebné ako prvý krok preukázať, že na príslušnom trhu sa nerealizuje súťaž pre zákazníka, ale že z akéhokoľvek dôvodu nemajú konkurenti dominantného podniku možnosť súťažiť o všetok dopyt zákazníkov, ale iba o určitú časť. Dôvodom môže byť, že zákazníci nie sú ochotní úplne prejsť od dominantného podniku, napríklad preto, že jeho výrobok je tzv. must stock produkt.⁶³

Ak je však dominantný podnik nevyhnutným obchodným partnerom, systém podmienených zliav môže v zmysle usmernení podľa čl. 102 „umožniť používať „nespornú“ časť dopytu každého odberateľa (t. j. množstvo, ktoré by odberateľ za akýchkoľvek okolností kúpil od dominantného podniku) ako nástroj na zníženie ceny, ktorá sa má zaplatiť za „spornú“ časť dopytu (t. j. množstvo, pri ktorom odberateľ môže uprednostniť a nájsť náhradu.“⁶⁴ To, ako to funguje závisí od toho, či sa týka prírastkovej alebo spätnéj zľavy. Ako je uvedené v zmysle usmernení podľa čl. 102, podmienené zľavy sú zľavy poskytnuté „odberateľom s cieľom odmeniť ich za konkrétnu formu nákupného správania. Obvyklý charakter podmienenej zľavy spočíva v tom, že odberateľ dostane zľavu, ak jeho nákupy za vymedzené referenčné obdobie prekročia určitý prah, pričom sa zľava poskytuje buď na všetky nákupy (retroaktívne zľavy) alebo len na tie nákupy, ktoré prekračujú nákupy potrebné na dosiahnutie uvedeného prahu (prírastkové zľavy). Podmienené zľavy nie sú nezvyčajnou praxou. Podniky môžu ponúkať takéto zľavy, aby prilákali väčší dopyt, čo môže stimulovať dopyt a byť prospešné pre spotrebiteľov. No keď takéto zľavy poskytuje dominantný podnik, môžu skutočne alebo pravdepodobne viesť k zabráneniu v prístupe k trhu podobne, ako pri záväzkoch výhradného nákupu. Podmienené zľavy môžu mať takéto následky bez toho, aby dominantnému podniku spôsobili citelné straty.“⁶⁵ V prípade, že sa na vylúčenie použije prírastková zľava dominantný podnik sa vo všeobecnosti pokúsi stanoviť prahovú hodnotu na úroveň, kde sa dopyt stáva napadnuteľným a poskytne zľavu iba na predaje nad prahovou hodnotou o ktorú by zákazníci mohli prejaviť záujem. Efektívna cena s ktorou sa musia konkurenti vyrovnáť, aby boli rovnako atraktívni, je zľavnená cena stanovená podnikom v dominantnom postavení za prírastkové jednotky. V prípade, že sa na vylúčenie použijú spätné zľavy, dominantný podnik sa pokúsi stanoviť prahovú hodnotu na úrovni ktorá zahŕňa spornú časť dopytu (t. j. na úrovni, ktorú chce získať od zákazníka). Efektívna cena ktorú musia konkurenti ponúknuť, aby boli rovnako atraktívni, je cena ktorú by musel ponúknuť hypotetický konkurent vyrábajúci ten istý výrobok, aby odškodnil zákazníka za stratu zľavy. Z hore uvedenej analýzy je zrejmé, že neexistuje dôvod na to, aby sa neuplatňoval AEC test v prípade prírastkových zliav, hoci Všeobecný súd popiera užitočnosť AEC testu pre všetky podmienené zľavy. V prípade prírastkových zliav nie je potrebné určiť príslušný rozsah a je zrejmé, aká je skutočná cena: ide o cenu účtovanú za predaj, ktorý presahuje prahovú hodnotu. Okrem toho nezáleží na tom, či schéma prírastkových zliav je štandardizovaná (rovnaká pre všetkých zákazníkov) alebo individualizovaná.

Ďalšia otázka spočíva v tom, či stanovenie príslušného rozsahu v systéme spätných zliav je spojené s ťažkosťami, prečo by sa malo vylúčiť uplatňovanie AEC testu na spätné zľavy? Aby sme mohli odpovedať na túto otázku, je potrebné rozlišovať medzi ťažkosťami pre dominantný podnik a ťažkosťami orgánu na ochranu hospodárskej súťaže alebo súdu pri stanovení, čo môže byť zneužívajúce cenové správanie. Na tomto mieste je dôležité uznať, že dominantný podnik, ktorý uplatňuje systém spätných zliav má záujem o posudzovanie a odhadovanie príslušného rozsahu, keďže je to dôležité pre jeho profitabilitu aby vedel, ohľadne ktorej časti dopytu musí konkurovať. Ak by to neurobil riskuje, že poskytne zľavy tam, kde nie je potrebné udržiavať zákazníkov alebo by poskytol nízke zľavy, ktoré sú potrebné na udržanie svojich zákazníkov. Inými slovami je súčasťou bežného marketingového úsilia podnikov analyzovať, ktorá časť dopytu je citlivá na odchod zákazníka ku konkurencii a aké zľavy by mohli tomu zabrániť. Okrem toho nie je nezvyčajné v práve hospodárskej súťaže používať koncepcie ktoré od podnikov vyžadujú, aby posúdili preferencie zákazníkov a vyhodnotili možnosti konkurentov. Napríklad „definícia trhu“⁶⁶ je založená na preferenciách a možnostiach ktoré majú zákazníci k dispozícii. Avšak nie je možné tvrdiť, že definovanie relevantného trhu nemožno očakávať od podnikov, vrátane dominantných podnikov. Dôvodom je, že analýza toho čo je relevantný trh je súčasťou vývoja správnej marketingovej stratégie. Skutočnosť, že súdy EÚ zdôraznili, že dominantnému podniku nemôžu byť známe náklady svojich konkurentov nie je relevantná, pretože uplatňovanie

63 SVOBODA, P., MUNKOVÁ, J., KINDL, J. Soutěžní právo. 2. vydání, Praha: C. H. Beck. 2012. s. 275.

64 Usmernenia k prioritám Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku 82 Zmluvy o ES na zneužívanie vylučujúce správanie dominantných podnikov, Ú.V. EÚ C 45/7, 24. 2. 2009. bod. 39.

65 Usmernenia k prioritám Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku 82 Zmluvy o ES na zneužívanie vylučujúce správanie dominantných podnikov, Ú.V. EÚ C 45/7, 24. 2. 2009. bod. 37.

66 FUNTA, R. Theory and practice of competition economics market definition. Acta Oeconomica Universitatis Selye 3, 2014, s. 55 – 61.

AEC testu si vyžaduje iba poznatky o vlastných nákladoch dominantného podniku. To vylučuje možný argument, že dominantné podniky nemajú možnosť samohodnotenia či by ich spätný systém zliav mohol byť zneužívajúci alebo nie.

V prípade Intel bolo zrejmé, že súťaž sa uskutočňovala ohľadne procesorov potrebných pre nový model počítača alebo prenosného počítača, keďže každý model je navrhnutý na základe konkrétneho centrálného čipu a dopyt po čipoch na výrobu existujúcich modelov nemôže byť nahradený. Keďže veľká časť existujúcich modelov bola vybavená procesormi Intel a výroba základných dosiek si vyžadovala zakúpenie týchto čipov, spoločnosť Intel mohla využiť poskytnutú zľavu, aby znížila efektívnu cenu čipov, ktoré majú byť dodané pre nové modely pre ktoré boli zákazníci v procese rozhodovania, ktorý čip si vyberú. Najväčšou ťažkosťou v tomto prípade teda nebol príslušný rozsah, ktorý predstavoval dopyt CPU pre tieto nové sporné modely ale odhadnúť, aký veľký bol (resp. mal byť) očakávaný dopyt po niektorých z týchto budúcich modelov. Stručne povedané, uvedené skutočnosti neposkytujú dobré dôvody na to, aby sa AEC test neuplatňoval na podmienené zľavy alebo spätné výhradné zľavy. Ukazuje to, ako u väčšiny testov, že spoľahlivosť a relevantnosť výsledku závisí vo veľkej miere od kvality použitých údajov. V prvom rade to znamená, že takéto testy by sa mali používať len ako súčasť podrobnejšej analýzy založenej na účinkoch, ako to vyžadujú usmernenia podľa čl. 102. „Ak z údajov jednoznačne vyplýva, že rovnako efektívny konkurent môže efektívne konkurovať postupu dominantnej firmy v oblasti cien, Komisia z toho v zásade vyvodí, že postup dominantného podniku v oblasti cien pravdepodobne nemá nepriaznivý vplyv na efektívnu hospodársku súťaž, a teda ani na spotrebiteľov, a preto pravdepodobne nebude intervenovať. No ak, naopak, údaje naznačujú, že cena, ktorú účtuje dominantný podnik môže vylúčiť rovnako efektívnych konkurentov z trhu, potom to Komisia zahrnie do všeobecného posúdenia zabránenia v prístupe na trh, ktoré narúša hospodársku súťaž, s prihliadnutím na ďalšie kvantitatívne a kvalitatívne dôkazy.“⁶⁷

V druhom rade to znamená, že musia byť k dispozícii dostatočne spoľahlivé údaje a že pri vyvodzovaní záverov z AEC testu musí byť zohľadnená úroveň jednoznačnosti údajov. „Aby Komisia zistila, či by dané správanie mohlo hypotetickému konkurentovi rovnako výkonnému ako dominantný podnik zabrániť v prístupe na trh, bude skúmať hospodárske údaje týkajúce sa nákladov a predajných cien, a najmä či dominantný podnik neponúka svoje výrobky za ceny, ktoré nepokrývajú náklady. Na tento účel bude potrebné, aby boli k dispozícii dostatočne vierohodné údaje. Ak budú dostupné informácie o nákladoch samotného dominantného podniku, Komisia ich bude používať. Ak vierohodné informácie o týchto nákladoch nebudú dostupné, Komisia sa môže rozhodnúť, že použije údaje o nákladoch od konkurentov alebo iné porovnateľné vierohodné údaje.“⁶⁸

9. Záver

Odvolaacie konanie v prípade Intel poskytlo Súdnemu dvoru príležitosť rozvinúť jednotnosť a rovnováhu pri uplatňovaní čl. 101 a 102 ZFEÚ podporou prístupu založeného na účinkoch. Podmienené zľavy, vrátane takzvaných zliav na exkluzivitu, ako aj záväzky týkajúce sa nákupu jednej značky/výhradných nákupov a viazania, by nemali byť predmetom posudzovania „podľa cieľa“, keď je daný podnik dominantný. Takéto hodnotenie nie je odôvodnené s ohľadom na možnú efektívnosť, mohlo by narušiť jednotné uplatňovanie čl. 101 a 102 ZFEÚ vzhľadom na podobnosť možných účinkov rôznych systémov zliav a odradiť dohody a správanie podporujúce hospodársku súťaž dominantnými aj nedominantnými podnikmi. Súdny dvor potvrdil svoju pozíciu z prípadu Post Danmark, že cieľom práva hospodárskej súťaže EÚ je chrániť hospodársku súťaž v prospech spotrebiteľov a že tak ako sa uvádza v bode 134 rozsudku Súdného dvora „každé vylúčenie tak nevyhnutne neznamená narušenie hospodárskej súťaže. Hospodárska súťaž založená na zásluhách zo svojej podstaty môže viesť k zániku na trhu alebo marginalizácii konkurentov, ktorí sú menej efektívni, a teda menej zaujímaví pre spotrebiteľov, najmä z pohľadu cien, výberu, kvality alebo inovácií.“⁶⁹ Ochrana neefektívnych konkurentov pred konkurenciou je nie len že zlá pre spotrebiteľov, ale aj pre hospodárstvo vo všeobecnosti, pretože bráni efektívnemu prerozdeleniu výrobných faktorov. Súdny dvor demonštroval v prípade Post Danmark a v skorších prípadoch ako napr. Akzo že veľmi dobre chápe, že v prípade

67 Usmernenia k prioritám Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku 82 Zmluvy o ES na zneužívanie vylučujúce správanie dominantných podnikov, Ú.V. EÚ C 45/7, 24. 2. 2009. bod. 27.

68 Usmernenia k prioritám Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku 82 Zmluvy o ES na zneužívanie vylučujúce správanie dominantných podnikov, Ú.V. EÚ C 45/7, 24. 2. 2009. bod. 25.

69 Rozsudok Súdného dvora zo 6. septembra 2017, Intel Corp. Inc. proti Európskej komisii, C-413/14 P, EU:C:2017:632.

cenotvorby iba nízke ceny môžu vylúčiť a poškodiť hospodársku súťaž. Vo všeobecnosti nie je možné vylúčiť efektívnych konkurentov stanovením ceny nad úrovňou nákladov. Neumožnenie dominantným podnikom používať podmienené zľavy ich bude motivovať aby stanovili vyššie ceny. Súdny dvor potvrdil užitočnú úlohu AEC testu ako súčasť celkového posúdenia podmienených zliav založených na účinkoch, vrátane výhradných zliav keď potvrdil skutočnú dôležitosť tohto testu v tom zmysle, že Všeobecný súd bol povinný preskúmať všetky tvrdenia podniku Intel predložené s ohľadom na test AEC. Spoľahlivosť a relevantnosť výsledku závisí vo veľkej miere od kvality použitých údajov pri vyvodzovaní záverov z AEC testu. Z toho dôvodu, ako sa koniec koncov uvádza v bode 147 rozsudku Súdneho dvora, „musí byť napadnutý rozsudok zrušený v rozsahu, v akom pri analýze schopnosti sporných zliav obmedziť hospodársku súťaž Všeobecný súd nesprávne prehliadol tvrdenia podniku Intel, v ktorých tento podnik namietal údajné chyby, ktorých sa dopustila Komisia v rámci testu AEC“ a vrátený Všeobecnému súdu. Spor o aktuálne jednu z najvyšších pokút (1.06 miliardy) ktorá bola doposiaľ uložená Európskou komisiou má tak pokračovanie. Súdny dvor požiadal Všeobecný súd, aby preskúmal všetky argumenty spoločnosti Intel týkajúce sa testu AEC, najmä chyby, ktorých sa dopustila Európska komisia v súvislosti s týmto testom. Súdny dvor výslovne žiada preskúmať, či sporné zľavy mohli obmedziť hospodársku súťaž. Súdny dvor sa na rozdiel od generálneho advokáta nedomnieva, že je vždy potrebné preskúmať či vernostné zľavy skutočne obmedzujú hospodársku súťaž. Tým sa prikláňa k svojej skoršej judikatúre vo veci Hoffmann-La Roche. Je potrebné uvítať, že Súdny dvor sa plne nestotožnil s rozsudkom Všeobecného súdu a zostal verný svojej línii. V opačnom prípade by to znamenalo, že Európska komisia, ako ukazuje prípad Intel, môže uložiť značné sankcie bez toho, aby musela preskúmať, či bola hospodárska súťaž vôbec ovplyvnená. Pre spoločnosť Intel to predstavuje príležitosť preukázať, že jej správanie nepredstavuje zneužitie dominantného postavenia. ■

Príspevok bol vypracovaný v rámci projektu Vysokej školy Danubius [ITMS 26210120047] podporujeme výskumné aktivity na Slovensku a projektu VEIGA 4/2017 analýza vernostných zliav v súťažnom práve.

Použitá literatúra:

- BEJČEK, J. (2008): Cenová diskriminace a tzv. dvojí ceny v evropském a českém kontextu, In. Právní fórum, č. 5.
- ELHAUGE, E. (2009): Tying, Bundled Discounts, and the Death of the Single Monopoly Profit Theory, In. Harvard Law Review, Vol. 123.
- FAELLA, G. (2008). The antitrust assessment of loyalty discounts and rebates. In. Journal of Competition Law and Economics, 4 (2).
- FUNTA, R., GOLOVKO, L., JURÍŠ, F. (2016): Európa a európske právo, Iris, Bratislava.
- FUNTA, R. (2016): Analýza vernostných zliav z pohľadu práva EÚ a USA, Iris, Bratislava.
- FUNTA, R. (2014): Theory and practice of competition economics market definition, In. Acta Oeconomica Universitatis Selye, Vol. 3, No. 1.
- FUNTA, R. (2014): Discounts and their Effects – Economic and Legal Approach, In. Danube Law and Economic review, Issue 4.
- FUNTA, R. (2011): Abuse of a dominant position in EU and US Law, 2. Edition, Tribun EU, Brno.
- FUNTA, R. (2011): Abuse of a dominant position in EU and US Law – Predatory Pricing, Tribun EU, Brno.
- GERADIN, D. (2009): A Proposed Test for Separating Pro-competitive Conditional Rebates from Anti-competitive Ones, In. 32 World Competition, Issue 1.
- JONES, A., SUFRIN, B. (2016): EU Competition Law: Text, Cases, and Materials, Oxford University Press, Oxford.
- KALESNÁ, K., HRUŠKOVIČ, I., ĎURIŠ, M. (2012): Európske právo, PF UK, Bratislava.
- KRÁLIK, A. (2014): Náhrada škody spôsobenej porušením súťažného práva, C. H. Beck, Bratislava.
- KARAS, V., KRÁLIK, A. (2012): Právo Európskej únie, 1. vydanie, C. H. Beck, Bratislava.
- LESLIE, Ch. R. (2006): Antitrust Amnesty, Game Theory, and Cartel Stability, In. Journal of Corporation Law, Vol. 31.

- RIGAUD, F. P., SCHWALBE, U. (2013): Do Retroactive Rebates Imply Lower Prices for Consumers? IESEG/LEM-CNRS Working Paper.
- SVOBODA, P., MUNKOVÁ, J., KINDL, J. (2012): Soutěžní právo, 2. vydání, C. H. Beck, Praha.
- VICKERS, J. (2005): Abuse of Market Power, In. The Economic Journal, Vol. 115, Issue 504.
- WHISH, R., BAILEY, D. (2012): Competition Law, 7. Edition, Oxford University Press, Oxford.

RESUMÉ

Postoj Všeobecného súdu Európskej únie v prípade Intel: možnosť pre Súdny dvor Európskej únie vyvážiť posudzovanie zliav?

Aj keď sa v bežnom živote často nerozlišuje medzi pojmami zľava a rabat, hlavný rozdiel je v tom, že ich získanie je podmienené dosiahnutím určitého objemu nákupov v rámci určitého obdobia. Zatiaľ čo zľava je chápaná ako stratégia za účelom zvýšenia objemu predaja, rabat predstavuje špeciálny druh zľavy pre tých zákazníkov, ktorých objem nákupu dosiahne určitú stanovenú úroveň (prah alebo prahová hodnota). Obsah príspevku tvorí vysvetlenie, prečo Všeobecný súd v prípade Intel nesprávne odmietol relevantnosť prístupu založeného na účinkoch (tzv. effect-base approach) a rovnako tak spochybnil „test rovnako efektívneho konkurenta“ pri posudzovaní výhradných zliav a podmienených zliav.

SUMMARY

The General Court of the European Union position in the Intel case: possibility for the Court of Justice of the European Union to rebalance the assessment of rebates?

Although in everyday life there is often no distinction between discounts and rebates, the main difference between them is that their acquisition is conditional on reaching a certain volume of purchases within a certain period. While the discount is seen as a strategy to increase sales volume, the rebate is a special type of discount for those customers whose volume of purchase reaches a certain level (threshold or threshold level). The content of this article explains why the General Court in the Intel judgment wrongly rejected the relevance of the effect-based approach and also questioned the “as-efficient-competitor-test” in assessing exclusive rebates and conditional rebates.

ZUSAMMENFASSUNG

Stellungnahme des Gerichts der Europäischen Union in der Rechtssache Intel: die Möglichkeit für den Gerichtshof der Europäischen Union die Bewertung von Rabatten ins Gleichgewicht zu bringen?

Obwohl im Alltag wird zwischen den Begriffen wie Preisnachlass und Rabatt nicht unterschiedet, der Hauptunterschied zwischen ihnen besteht darin, dass ihr Erwerb auf das Erreichen bestimmter Volumenkäufe innerhalb einer bestimmten Frist bedingt ist. Während der Preisnachlass als eine Strategie zur Erreichung von größeren Verkaufsmengen anzusehen ist, ist hingegen der Rabatt ein Preisnachlasstyp für die Kunden, deren Kaufvolumen einen bestimmten Wert (Schwelle oder Grenzwert) erreicht. Der Beitrag erklärt, warum das Gericht der Europäischen Union (EuG) in der Rechtssache Intel die Relevanz des sog. Effect-Based-Approach-Ansatzes fehlerhaft zurückgewiesen hat, sowie den “Ebenso effizienter Wettbewerber Test” bei der Bewertung von ausschließlichen Rabatten und bedingten Rabatten in Frage gestellt hat.

Obnova konania pred Ústavným súdom SR: Prvé skúsenosti, pochybnosti a jeden námet

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

Rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky nie sú napadnuteľné žiadnymi opravnými prostriedkami; jedinou výnimkou z tohto pravidla je oprávnenie navrhnúť preskúmanie právoplatného rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktoré sa nazvalo obnovou konania. Obnova konania predpokladá také rozhodnutie orgánu medzinárodnej organizácie, na základe ktorého vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie tohto súdu. Doterajšia prax ústavného súdu ukazuje, že senáty pristupujú k výkladu týchto predpokladov extenzívne, ba dokonca aj v rozpore s účelom tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Preto by bola vhodná zmena ústavnej normy, upravujúcej obnovu konania v konaní pred ústavným súdom.

Účel príspevku

K základným zručnostiam v povolani advokáta patrí aj správne narábanie s opravnými prostriedkami. Vhodnosť použitia riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku závisí od širokej škály teoretických a praktických znalostí, medzi ktorými hrá „prvé husle“ zvládnutie judikatúry vymedzujúcej podmienky prípustnosti a dôvodnosti toho ktorého prostriedku procesnej obrany pred nezákonným (neústavným) rozhodnutím súdu.

Prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

pôsobí na Ústave medzinárodného práva a európskeho práva Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach; v rokoch 2000 – 2006 sudca a predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky; člen Súdneho dvora Európskej únie vo funkcii generálneho advokáta v rokoch 2006 – 2012.

Po prvých troch rokoch účinnosti tejto novely by sme chceli vyhodnotiť efektívnosť tejto úpravy na základe konkrétnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu. Do odoslania tohto príspevku sme našli na webovom sídle ústavného súdu štyri meritórne rozhodnutia o obnove konania.² Tieto nálezy sú sprevádzané, v jednej veci, aj odlišným stanoviskom dissentujúceho sudcu. Ich analýza ukazuje, že používanie obnovy konania pred ústavným súdom už od počiatku naráža na interpretačné a aplikačné ťažkosti, ktoré spôsobujú, že ústavný súd rozhoduje nekonzis-

Čím je špecifickejší opravný prostriedok, tým je náročnejšie jeho správny výklad a použitie. K výnimočným,¹ teda viac ako mimoriadnym opravným prostriedkom, radíme oprávnenie navrhnúť preskúmanie právoplatného rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len: „ústavný súd“), ktoré sa nazvalo obnovou konania. Tento výnimočný opravný prostriedok sa stal súčasťou nášho právneho poriadku 1. septembra 2014, kedy sa stal účinným ústavný zákon č. 161/2014 Z. z.

1 Pozri Bárány, E.: Obnova konania v podmienkach európskeho ústavného pluralizmu. In: Implementácia rozhodnutí medzinárodných súdnych orgánov vnútroštátnymi súdmi a inými orgánmi verejnej moci – V. ústavné dni (Majerčák, T. ed.). Košice 2017, s. 111, ktorý trefne uvádza: „...obnova konania na základe rozhodnutia medzinárodného súdneho orgánu sa významne líši od tradičnej obnovy konania. Niektoré jej prvky pripomínajú ka-

sáciu, ale zjavne ňou nie je a nezodpovedá plne žiadnemu doposiaľ v našom právnom poriadku prítomnému právnomu inštitútu. Najviac spoločného má s tradičnou obnovou konania.”

2 Na účely príspevku sme nepotrebovali rozhodnutie o návrhu na obnovu konania vo veci sp. zn. PL. ÚS 1/2016, v ktorej bol návrh odmietnutý pre neprípustnosť.

3 Terminologická poznámka. V čl. 133 druhá veta ústavy sa používa výraz: „znovu preskúmať“ a v § 75b ods. 2 zákona o ústavnom súde výraz: „opätovného preskúmania“. Výrazy znovu a opätovne vyvolávajú dojem, že rozhodnutie ústavného súdu napadnuté návrhom na obnovu konania už raz bolo preskúmané; to, samozrejme, nie je v súlade s právnou úpravou, podľa ktorej proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný žiaden opravný prostriedok. Preto v ďalšom texte používame len výraz: preskúmanie.

4 Pozri: Harabin v. Slovakia, no. 58688/11, §§ 60 and 178, 20 November 2012, ale aj Vojtěchová v. Slovakia, no. 59102/08, §§ 27 and 48, 25 September 2012; and Zachar and Čierny v. Slovakia, no. 29376/12 and 29384/12, § 85, 21 July 2015.

tentne, ba až arbitrárne. Cieľom predložených úvah je nielen kritika doterajších výstupov z judikatúry ústavného súdu, ale súčasne aj návrh takej ústavnej úpravy, ktorá by mohla prispieť k odstráneniu extenzívnych prístupov k otázkami prípustnosti a dôvodnosti obnovy konania.

Ústavný základ obnovy konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky

Podľa pôvodného znenia čl. 133 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len: „ústava“) proti rozhodnutiu ústavného súdu nebolo možné podať opravný prostriedok. Prijatím ústavného zákona č. 161/2014 Z. z. sa v konaní pred ústavným súdom vytvorila – z hľadiska prípustnosti opravného prostriedku – kvalitatívne úplne iná situácia. Z neprípustnosti akéhokoľvek opravného prostriedku sa vytvorila výnimka. Podľa čl. 133 druhá veta ústavy: „to neplatí, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu.“

Na túto ústavnú zmenu nadviazala aj novela zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len: „zákon o ústavnom súde“) prijatá zákonom č. 353/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Táto novela upravila procesné pravidlá preskúmania rozhodnutia ústavného súdu podľa čl. 133 druhá veta ústavy.

Vzhľadom na to, že citovaná zmena ústavy a aj novela zákona o ústavnom súde neboli náležite podopreté dôvodovou správou, nezostáva iné než pri skúmaní obsahu týchto zmien použiť všeobecné metódy výkladu a existujúcu judikatúru ústavného súdu.

Predpoklad opodstatnenosti návrhu na obnovu konania

Jediným predpokladom na záver o opodstatnenosti návrhu na obnovu konania je zistenie, že z rozhodnutia orgánu medzinárodnej organizácie vyplýva povinnosť (pre Slovenskú republiku) preskúmania³ napadnutého rozhodnutia ústavného súdu.

Vzhľadom na to, že doterajšie prípady prejednané a rozhodnuté senátmi ústavného súdu vychádzajú výlučne z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len: „ESLP“) obmedzíme sa na to, akým spôsobom ústavný súd, po podaní návrhu na obnovu konania, zisťuje, resp. zistí, že z rozsudku ESLP vyplýva povinnosť preskúmania napadnutého rozhodnutia ústavného súdu.

Takýto skutkový záver, t. j., že ESLP uložil povinnosť preskúmania napadnutého rozhodnutia ústavného súdu, nie je jednoduchý z jediného, ale zásadného dôvodu.

Z konečných rozhodnutí ESLP totiž nevyplýva priame uloženie povinnosti obnovy konania. Je na štáte, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len: „dohovor“), aby zvolil potrebné opatrenia na to, aby sa už neporušovali ľudské práva a základné slobody a ich porušenie napravilo.

Napríklad v rozhodnutí Harabin⁴ ESLP uviedol: „...rozsudok, v ktorom konštatuje porušenie Dohovoru alebo jeho protokolov ukladá žalovanému štátu právnu povinnosť nielen vyplatiť dotknutým osobám sumy priznané ako spravodlivé zadosťučinenie, ale aj zvoliť všeobecné a/alebo, ak je to nevyhnutné, individuálne opatrenia, ktoré musia byť prijaté v jeho vnútroštátnom právnom poriadku za účelom skončenia porušenia konštatovaného Súdom a uskutočniť akúkoľvek možnú nápravu k jeho dôsledkom takým spôsobom, aby bola v takom rozsahu, v akom je to možné, obnovená situácia existujúca pred zistením. V prípade porušenia článku 6 Dohovoru, by sa mal sťažovateľ v rozsahu, v akom je to možné, dostať do situácie v akej by bol, ak by požiadavky tohto článku boli rešpektované. Najvhodnejšia forma nápravy, v prípadoch podobných predmetnému,

by mala byť obnova konania, ak bude o ňu požiadané, pred súdom spĺňajúcim požiadavku nestrannosti v zmysle článku 6.“

Európsky súd pre ľudské práva v ďalšom rozsudku⁵ pripomenul, že aj keď nemá právomoc nariadiť obnovu konania, takéto opatrenie môže predstavovať dôležitý aspekt výkonu jeho rozsudkov. Obnovené konanie však musí zároveň poskytnúť orgánom žalovaného štátu možnosť zabezpečiť, aby boli, pri súčasnom dodržaní procesných požiadaviek dohovoru, vykonané závery rozsudkov ESLP.

Také a podobné časti rozsudkov ESLP, ktoré sa nazývajú aj: „reopening clauses“ slúžia na ubezpečenie žalovanému štátu, že ESLP okrem finančnej kompenzácie očakáva, že dôjde aj k navráteniu do predošlého stavu, ktoré sa dosahuje, spravidla, obnovu konania.⁶ Ak rozsudok ESLP takú klauzulu neobsahuje, nie je možné usúdiť na to, že je potrebné a nevyhnutné navrátenie do predošlého stavu.

Výklad opodstatnenosti návrhu na obnovu konania v judikatúre ústavného súdu: Môže ústavný súd dopĺňať ústavu?

Ústavný súd je rovnako ako ostatné orgány verejnej moci viazaný čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Tento ústavný príkaz platí aj pre výklad a používanie čl. 133 druhá veta ústavy. Napriek tomu sa ústavný súd, pri rozhodovaní o prípustnosti návrhov na obnovu konania, začal správať ako ústavodarca.

Vo veci vedenej pod sp. zn. III. ÚS 347/2015 senát, v náleze zo dňa 27. októbra 2015, po povolení obnovy konania uviedol: „...ústavný súd (je) toho názoru, že aj napriek absencii výslovného príkazu opätovného preskúmania napadnutého rozhodnutia ústavného súdu v odôvodnení rozsudku ESLP je v záujme poskytnutia materiálnej ochrany práv navrhovateľov nevyhnutné, aby ústavný súd opätovne preskúmal ich pôvodné sťažnostné námietky, keďže neboli v napadnutom konaní preskúmané ústavným súdom z vecného hľadiska, a zároveň konštatuje, že je to zároveň potrebné na dosiahnutie účelu obnovy konania.“

V náleze III. ÚS 650/2015 zo dňa 24. februára 2016 senát ústavného súdu uviedol: „Za daných okolností je ústavný súd toho názoru, že aj napriek absencii výslovného príkazu opätovného preskúmania napadnutého rozhodnutia ústavného súdu v odôvodnení rozsudku ESLP je v záujme poskytnutia materiálnej ochrany práv navrhovateľky nevyhnutné, aby ústavný súd opätovne preskúmal jej pôvodné sťažnostné námietky.“

Rovnaký interpretačný prístup ústavný súd zvolil vo veci sp. zn. II. ÚS 218/2016. V náleze z 11. mája 2016 uviedol: „Za daných okolností je ústavný súd toho názoru, že aj napriek absencii výslovného príkazu opätovného preskúmania napadnutého uznesenia ústavného súdu zo 17. septembra 2009 v odôvodnení rozsudku ESLP (§ 75b ods. 2 zákona o ústavnom súde) je v záujme poskytnutia materiálnej ochrany práv navrhovateľa, aby ústavný súd opätovne preskúmal jeho pôvodnú sťažnosť doručенú ústavnému súdu 12. júna 2009.“

Nález sp. zn. I. ÚS 76/2016 z 11. mája 2016 zašiel v rozširovaní dôvodov na obnovu konania, zatiaľ, najďalej: „Ústavný súd preto uzatvára, že vzhľadom na osobitosti daného prípadu, dôvody rozsudku ESLP z 9. júna 2015, ako aj záver ústavného súdu v náleze zo 16. septembra 2015, aj napriek absencii výslovného príkazu opätovného preskúmania napadnutého rozhodnutia ústavného súdu v odôvodnení rozsudku ESLP z 9. júna 2015 je v záujme poskytnutia materiálnej ochrany práv navrhovateľky nevyhnutné, aby ústavný súd opätovne preskúmal svoje skoršie rozhodnutie.“

Tento nález bol prvý medzi takými rozhodnutiami senátov ústavného súdu, ku ktorému bolo pripojené odlišné stanovisko. Zásadnými dvomi námietkami dissentujúceho sudcu bolo to, že:

„Pokiaľ ústavný súd hovorí o osobitostiach daného prípadu (bod 11), v ďalšom texte svojho odôvodnenia tieto nijako nekonkretizuje, a to či už všeobecne alebo vo vzťahu k posudzovanej revízii rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 421/2012.“

K dôvodom rozsudku ESLP dissentujúci sudca uviedol:

„Pokiaľ ústavný súd poukazuje na dôvody rozsudku ESLP z 9. júna 2015 (bod 11), tak z týchto predovšetkým nijako nevyplýva pre „Slovenskú republiku povinnosť v konaní pred ústavným sú-“

5 CASE OF VEREIN GEGEN TIERFABRIKEN SCHWEIZ (VgT) v. SWITZERLAND (No. 2)

(Application no. 32772/02)

6 K tomu pozri: Tsirli, M.:

La pratique de la Cour européenne en matière de réouverture des procédures. Strasbourg 2015, <http://www.coe.int/en/-web/execution/reopening-of-proceedings>.

7 V bode 10 odlišného stanoviska dissentujúci sudca uviedol: „Možno preto uzavrieť, že v prípade obnovy konania na ústavnom súde ide o mimoriadny opravný prostriedok, čo znamená, že ním možno napadnúť len právoplatné rozhodnutie ústavného súdu z taxatívne ustanovených dôvodov a v presne určenej lehote. V prípade obnovy konania v konaní pred ústavným súdom (čl. 133 ústavy a § 75 a nasl. zákona o ústavnom súde) ide o inštitút, ktorý vzhľadom na už uvedené nie je možné vykladať extenzívnym spôsobom.“

8 Príkladom je doktrínálne rozhodnutie Ústavného súdu Chorvátskej republiky z 23. januára 2013, sp. zn. U-III -3304/2011, ktorým sa súdnou cestou určili kritéria na obnovu konania po rozsudku ESLP aj bez výslovnej opory v ústave; rozhodlo to, že Chorvátska republika sa zaviazala rešpektovať a plniť svoje medzinárodné záväzky (porovnaj aj čl. 1 ods. 2 našej ústavy).

9 Rozdiel medzi sudcovským aktivizmom a aktivitou je veľmi zhruba asi taký; aktivizmus je, aj keď s otázkami, v limitoch ústavnosti a preto je také rozhodnutie legitímne, ale sudcovská aktivita je už v priestore, ktorý nie je možné akceptovať, pretože mu chýba legitimita.

dom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu“ (čl. 133 ústavy). V tejto súvislosti je žiaduce ďalej uviesť, že ESLP vo svojom rozhodnutí z 9. júna 2015 (v dissente je nesprávne uvedený rok 2012) neposudzoval rozhodnutie ústavného súdu, ale posudzoval rozhodnutie najvyššieho súdu (sp. zn. 6 MCdo 1/2011).“

Záver odlišného stanoviska je viac menej jasný. Sudca odmietol v celom rozsahu extenzívny výklad čl. 133 druhá veta ústavy.⁷

Predbežný záver z analyzovaných rozhodnutí ústavného súdu je takmer jednoznačný. Senáty ústavného súdu rezignovali na preskúmanie prípustnosti návrhu na obnovu konania podľa čl. 133 druhá veta ústavy a § 75b zákona o ústavnom súde; zvolili vlastný právny základ na povolenie obnovy konania, ktorý nemá oporu v ústave. Tento právny základ (materiálna ochrana ústavnosti, osobitosti prípadu, dôvody rozsudku ESLP, ktorý neobsahuje odporúčanie na obnovu konania) nepovažujeme za výsledok dovolenej interpretácie čl. 133 druhá veta ústavy; zjavne ide o doplnenie hypotézy tejto normy o ďalšie právne skutočnosti.

V tejto spojitosti sa žiada uviesť, že taký prístup by bol akceptovateľný, len ak by ústava neobsahovala konkrétnu požiadavku,⁸ ktorej splnenie pripúšťa obnovu konania pred ústavným súdom.

Povolenie obnovy konania ako príklad sudcovského aktivizmu alebo sudcovskej aktivity?⁹

Z doterajších rozhodnutí ústavného súdu vyplýva, že rozhodovacie formácie tohto súdu sa od prvopočiatku aplikácie čl. 133 druhá veta ústavy nesústredili na vyriešenie základnej otázky: je obnova konania výnimka z toho, že proti rozhodnutiam ústavného súdu sa nemožno procesne brániť alebo je to opravný prostriedok, ktorého používanie závisí od výkladu ústavného súdu, ktorý výslovne priznáva, že nemá za svoj základ príkaz ESLP, ale považuje za svoju povinnosť a právomoc prijať návrh na obnovu konania na základe iných právnych skutočností.

Považujeme, hoci s určitou rezervou, prvé tri nálezy ústavného súdu, za prejav sudcovského aktivizmu; nález I. ÚS 76/2016 už presahuje taký záver a bližie sa sudcovskej aktivite, ktorá indikuje nedostatok legitimacy tohto rozhodnutia senátu ústavného súdu.

Aktivizmus vo veciach, v ktorých ústavný súd konštatoval, že povolenie obnovy konania ospravedľňuje materiálna ochrana práv navrhovateľa je však zásadne neprijateľný. Od materiálnej ochrany práv navrhovateľa ku „reopening clause“ v rozsudkoch ESLP je totiž ozaď ďaleko. Dôvodom na pripustenie obnovy konania bolo a je výlučne rozhodnutie ESLP a nie výklady ústavného súdu; ak v obsahu rozsudku ESLP niet indikácie pre povinnosť obnoviť konanie pred ústavným súdom tak ústavný súd takú povinnosť nemôže založiť svojím rozhodnutím.

Nález ústavného súdu I. ÚS 76/2016, ako výrazne aktivistické rozhodnutie, však účelovo využíva ustanovenie výnimočného procesného prostriedku opravy pochybení v konaniach pred ústavným súdom na neústavný zásah do nenapadnuteľnosti rozhodnutí senátov ústavného súdu.

V tejto spojitosti pripomíname, že taký aktivizmus a aktivistický prístup by sa mohli stať predmetom záujmu ESLP, najmä so zreteľom na garancie obsiahnuté v čl. 6 ods. 1 dohovoru a tých účastníkov konania pred ústavným súdom, ktorí by boli dotknutí extenzívnym výkladom čl. 133 druhá veta ústavy.

Odporúčanie pre právnu prax

V konaniach pred ústavným súdom, vrátane obnovy konania, je povinné právne zastúpenie, zásadne advokátom (§ 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Náležitosti návrhu na obnovu konania sú určené v § 75 ods. 2 zákona o ústavnom súde a ich ťažiskom je označenie rozhodnutia orgánu medzinárodnej organizácie, z ktorého vyplýva povinnosť pre Slovenskú republiku preskúmať napadnuté rozhodnutie ústavného súdu.

Ako sa však vysporiada plénum alebo senát ústavného súdu s návrhom na obnovu konania, ktorý bude obsahovať označenie rozsudku ESLP (držíme sa doterajšej praxe), avšak súčasne sa v ňom bude tvrdiť, že tento rozsudok síce neobsahuje „reopening clause“, ale sú prítomné iné právne skutočnosti, ktoré odôvodňujú povolenie obnovy a boli uznané judikatúrou ústavného súdu?

Nebudeme špekulovať o výsledku prejednávania takého návrhu na obnovu konania. Podľa existujúcej judikatúry by totiž aj taký návrh mal byť úspešný. Ak sa však bude hľadať riešenie, ktoré by malo byť v súlade s čl. 133 druhá veta ústavy, tak nezostáva iné, než aby senát (u pléna to neprichádza do úvahy) postupoval podľa § 6 zákona o ústavnom súde a predložil vec na zjednotenie odchylných právnych názorov.

Takýto postup predpokladá, že senáty ústavného súdu budú mať dostatok vôle na prekonanie vlastnej nekonzistentnej judikatúry o obnove konania; nálež I. ÚS 76/2016 navyše ukazuje, že výklad predpokladu na povolenie obnovy konania môže zájsť značne za limit určený čl. 133 druhá veta ústavy, nehovoriac o právnej istote a stabilite rozhodnutí ústavného súdu.

Z týchto dôvodov by sa právna prax, podľa nášho úsudku, nemala riadiť citovanými nálezmi ústavného súdu, ktorými dosiaľ bola povolená obnova konania, ale by mala dôsledne podávať také návrhy len v prípade, ak ich náležitosťou bude rozhodnutie orgánu medzinárodnej organizácie (ESLP), z ktorého vyplýva povinnosť pre Slovenskú republiku preskúmania napadnutého rozhodnutia ústavného súdu.

Namiesto záveru námet na „vylepšenie“ článku 133 ústavy

Odmietnutie doterajšej rozhodovacej praxe ústavného súdu o návrhoch na obnovu konania je, podľa nášho názoru, úplne namieste. Obzvlášť je potrebné zastaviť aktívne prístupy, ktoré svojvoľným rozširovaním podmienok prípustnosti a odôvodnenosti návrhu na obnovu konania narúšajú právnu istotu a stabilitu rozhodnutí ústavného súdu.

Nedá sa však úplne vylúčiť záver o nevyhnutnosti materiálnej ochrany práv navrhovateľa obnovy konania.¹⁰ Na taký záver a opodstatnenosť návrhu na obnovu konania by sa znenie čl. 133 muselo doplniť o druhý odsek a upraviť asi takto:

„Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je prípustné preskúmať, ak z rozhodnutia orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vyplynie, že len takéto preskúmanie zabezpečí účinnú ochranu porušených základných práv a slobôd; to neplatí, ak o zabezpečení takej ochrany rozhoduje iný súd.“¹¹

Rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky nie sú napadnuteľné žiadnymi opravnými prostriedkami; jedinou výnimkou z tohto pravidla je oprávnenie navrhnúť preskúmanie právoplatného rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky ktoré sa nazvalo obnovou konania. Obnova konania predpokladá také rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie, na základe ktorého vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie tohto súdu. Doterajšia prax Ústavného súdu ukazuje, že senáty pristupujú k výkladu týchto predpokladov extenzívne, ba dokonca aj v rozpore s účelom tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Preto by bola vhodná zmena ústavnej normy, upravujúcej obnovu konania v konaní pred Ústavným súdom. ■

10 V takom prípade by však bolo potrebné mať naisto postavené, že materiálna ochrana práv navrhovateľa, v súlade s rozsudkom ESLP alebo aj Súdneho dvora Európskej únie, nemôže byť zabezpečená obnovou konania pred všeobecnými súdmi, v civilnom alebo trestnom konaní. Ide o citlivú tému, ktorej riešenie sa však vymyká z účelu tohto príspevku. Pozri k tomu na ilustráciu: van Kempen, P. H.: Framework for a National Post-Trial Procedure for Redressing Violations of the European Convention on Human Rights (2005). In: Th. Christou & J. P. Raymond (Eds.), European Court of Human Rights: Remedies and Execution of Judgments, London: BIICL, 2005, s. 107 – 115.

11 Takým spôsobom by sa dala uplatniť, podobne ako je to pri čl. 127 ods. 1 i.f. ústavy, zásada subsidiarity právomoci ústavného súdu. Zabránilo by sa tým stretu výsledkov konania o obnove pred ústavným súdom a pred všeobecným súdom.

RESUMÉ

Obnova konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky:

Prvé skúsenosti, pochybnosti a jeden námet

Autor sa venuje oprávneniu navrhnúť preskúmanie právoplatného rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktoré sa nazvalo obnovou konania. Vychádza z doterajšej rozhodovacej praxe senátov ústavného súdu, ktorú podrobuje kritike predovšetkým pre rozširujúci výklad predpokladov na uplatnenie obnovy konania, ktoré sú ustanovené priamo Ústavou Slovenskej republiky. Z tohto dôvodu je v závere článku uvedený námet na zmenu ústavnej úpravy, ktorý by mohol vyriešiť výkladové a aplikačné problémy.

SUMMARY

Retrial before the Constitutional Court of the Slovak Republic:

First Experience, Doubts and One Proposal

The author deals with the entitlement to review final decisions of the Constitutional Court of the Slovak Republic denominated as reopening of proceedings. He offers a critical analysis of the current decision-making of the chambers of the Constitutional Court which interpret the preconditions of application of that entitlement, established by the Constitution of the Slovak Republic, overly extensively. This is the reason why the author, at the end of his contribution, proposes such an amendment to the Constitution that might solve some of the problems with the interpretation and application of existing constitutional provision.

ZUSAMMENFASSUNG

Wiederaufnahme des Verfahrens vor dem Verfassungsgericht der Slowakischen Republik:

Erste Erfahrungen, Bedenken und ein Konzept

Der Autor widmet sich der Befugnis, die Prüfung eines rechtskräftigen Bescheides des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik zu beantragen, die als Wiederaufnahme des Verfahrens bezeichnet wird. Er geht von der bisherigen Entscheidungspraxis der Senate des Verfassungsgerichtes aus, die er der Kritik insbesondere wegen der ausweitenden Auslegung von Voraussetzungen zur Geltendmachung der Verfahrenswiederaufnahme, die durch die Verfassung der Slowakischen Republik direkt festgehalten sind, unterzogen hat. Demzufolge ist am Ende des Artikels ein Konzept auf die Änderung der Verfassungsregelung, über das die Auslegungs- sowie Anwendungsprobleme gelöst werden könnten, angeführt.

Právo na obhajobu právnickej osoby

JUDr. Ondrej Laciak, PhD.

JUDr. Marek Mezei, PhD.

Právo na obhajobu je jedným zo základných práv, ktoré Trestný poriadok a Ústava Slovenskej republiky priznáva obvinenému v trestnom konaní. Jeho realizácia a možnosť uplatnenia je jedným z atribútov dobre fungujúceho trestného konania. Prijatím tzv. pravej trestnej zodpovednosti právnických osôb došlo k rozšíreniu subjektov spôsobilých byť obvineným. Cieľom tohto článku je priblížiť niektoré otázky, ktoré sa vynárajú v súvislosti s právom na obhajobu právnickej osoby, ako aj pokúsiť sa priniesť odpovede na tieto otázky. Záujem na zodpovedaní týchto otázok je daný nevyhnutnosťou efektívneho vyvodzovania trestnej zodpovednosti právnických osôb za súčasného dodržania všetkých aspektov jej práva na obhajobu.

Úvod

Právo na obhajobu je nespochybniteľne jedným z najdôležitejších práv, ktorým disponuje obvinený subjekt. Právnická osoba ako v zásade rovnocenný subjekt má rovnako právo na obhajobu ako obvinená fyzická osoba. Obvinená právnická osoba sa môže obhajovať sama alebo si môže zvoliť obhajcu. Samotné právo na obhajobu je obsiahnuté v množstve právnych dokumentov, za najvýznamnejšie možno považovať Ústavu SR, ústavný zákon č. 23/1991 Zb. ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej republiky (ďalej len ako „Listina“) a aj Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len ako „Dohovor“). Ústava SR upravuje právo na obhajobu v čl. 50 ods. 3. Právo na obhajobu je jednou z najvýznamnejších trestnoprocených zásad.¹ Právo na obhajobu predstavuje celý rad po sebe idúcich právnych postupov, ktoré sa prelínajú celým trestným konaním. Ide o vytvorenie podmienok pre plné a riadne uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajobu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva v jednotlivých fázach trestného konania.²

Právo na obhajobu je nutné aplikovať na celé trestné konanie a obsahuje (i) právo obvineného vedieť, z čoho je obvinený; (ii) právo na osobnú obhajobu; (iii) právo obvineného požadovať aby sa v trestnom konaní zistili všetky okolnosti svedčiace v jeho prospech; a (iv) právo vždy si zvoliť obhajcu.³ Toto právo nemožno obvinenému v zmysle Ústavy SR a ani Trestného poriadku odoprieť. Garancia týchto práv je podľa Ústavy SR nutná od momentu vznesenia obvinenia. Článok 37 ods. 2 Listiny obsahuje vyjadrenie práva na právnu pomoc v konaní pred štátnymi orgánmi, súdmi a orgánmi verejnej moci. Pod toto právo musíme subsumovať aj právo na obhajobu. Listina ako taká nehovorí o práve na obhajobu, z jej samotného znenia však jednoznačne vyplýva, že právo na právnu pomoc zahŕňa aj právo na obhajobu. O tomto práve musí byť dotyčná osoba (obvinený – pozn. autorov) poučená.⁴ Dohovor upravuje právo na obhajobu v čl. 6 ods. 3 písm. c), ktorý stanovuje, že „každý, kto je obvinený z trestného činu ma tieto minimálne práva ... obhajovať sa osobne alebo za pomoci obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby mu bol bezplatne poskytnutý, ak to vyžadujú záujmy spravodlivosti.“. Dohovor bližšie nešpecifikuje konkrétne podmienky pre uplatnenie tohto práva, práve naopak, je na stranách Dohovoru, aby toto právo bolo ich súdnymi systémami garantované. Právo na obhajobu je samozrejme chápané ako súčasť práva na spravodlivý súdny proces – *right to fair trial*. Nepochybne je potrebné spomenúť aj článok 48 Charty základných práv Európskej únie upravujúci prezumpciu nevinu a právo na obhajobu.⁵

1 ČIČ, M., a kol.: *Komentár k Ústave Slovenskej republiky*. Žilina : EUROKÓDEX, 2012. s. 352.

2 Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 26. 10. 2011, sp. zn. 1 Tdo V 19/2011

3 tamtiež

4 WAGNEROVÁ, E.; ŠIMÍČEK, V.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. a kol.: *Listina základných práv a svobod. Komentár*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 774.

5 Článok 48 Charty základných práv Európskej únie:

1. Každý, kto je obvinený, sa považuje za nevinného, kým jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

2. Každý, kto je obvinený, má zaručené právo na obhajobu.

6 KORDÍK, M.: Nepravá trestná zodpovednosť právnických osôb podľa súčasnej právnej úpravy v Slovenskej republike a základ pravej trestnej zodpovednosti podľa pripravovaného návrhu zákona v SR.

In: *Trestná politika štátu a zodpovednosť právnických osôb* : sekcia trestného práva. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2013 organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou v dňoch 10. – 11. októbra 2013 pod záštitou predsedu vlády SR Róberta Fica. 1. vyd. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2013. s. 81.

7 § 27 Konanie v mene právnickej osoby v trestnom konaní

(1) V trestnom konaní robí za právnickú osobu úkony štatutárny orgán. Štatutárny orgán právnickej osoby má právo odoprieť vypovedať.

(2) Právnická osoba si môže zvoliť zástupcu, ktorým môže byť len fyzická osoba v plnom rozsahu spôsobilá na právne úkony s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky. Oprávnenie na zastupovanie sa preukazuje písomným plnomocenstvom udeleným osobe, ktoré ju na to výslovne oprávňuje. Plnomocenstvo možno udeliť aj ústne do zápisnice. Trovy zástupcu znáša právnická osoba.

(3) Právnickú osobu môže v trestnom konaní zastupovať a robiť za ňu úkony súčasne len jedna osoba.

Právo na obhajobu právnickej osoby

Ako sme už vyššie načrtli, právo na obhajobu, samozrejme, upravuje aj Trestný poriadok, a tým dopĺňa fundamentálne ustanovenia Ústavy SR, Dohovoru a Listiny a bližšie špecifikuje podmienky výkonu tohto práva. Trestný poriadok právo na obhajobu povýšil aj v zmysle ústavnoprávných a medzinárodných záväzkov na jednu zo základných zásad trestného práva procesného. Ustanovenie § 2 ods. 9 Trestného poriadku explicitne uvádza, že každý, proti komu sa vedie trestné konanie, má právo na obhajobu. Právo na obhajobu slúži ako možnosť brániť sa, a tým prispieva k naplneniu účelu trestného práva procesného, aby boli páchatelia trestných činov spravodlivo potrestaní a trestné činy náležite objasnené. Obhajovacia zásada, ako sa tiež označuje toto ustanovenie Trestného poriadku sa následne premieta do jeho ďalších ustanovení a prejavuje sa najmä v § 33 a nasl. Trestného poriadku, ktoré upravujú postavenie obvineného a jeho obhajcu. Vzhľadom na znenie zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb (ďalej len ako „ZoTZPO“) je nevyhnutné konštatovať, že právo na obhajobu, ktoré má fyzická osoba, sa v nezmenenej forme aplikuje aj na právnickú osobu obvineného v rovnakom rozsahu.⁶

Základnou premisou pri práve na obhajobu je skutočnosť, že obhajcom je osoba znalá práva, právnik – advokát, ktorá je istou protiváhou oproti osobe obvineného, ktorý je väčšinou právny laik. Úlohou obhajcu je pôsobiť ako protiváha v kontradiktórnom procese, kde proti obvinenému stojí v zásade celá „štátna mašinéria“ na čele s prokurátorom a policajtom. Realizácia práva na obhajobu je v zásade realizáciou princípu *égalité des armes* – rovnosti zbraní. Obhajcom je osoba, ktorá je nezávislá od štátnej moci a poskytuje svoje služby len v rámci zákona, pokynov klienta a riadi sa predpismi Slovenskej advokátskej komory.

Právo obvinenej právnickej osoby zvoliť si obhajcu nie je dotknuté § 27 ZoTZPO⁷ o možnosti zvoliť si zvoleného zástupcu na základe plnej moci. Osoba oprávnená konať v mene právnickej osoby podľa § 27 ZoTZPO je prejavom „personifikácie“ právnickej osoby, zatiaľ čo obhajca a jeho činnosť je prejavom formálnej obhajoby. Osoba oprávnená konať v mene právnickej osoby prejavuje vôľu právnickej osoby, vykonáva za právnickú osobu procesné úkony.

Povinná obhajoba právnickej osoby?

Ustanovenie § 28 ods. 1 ZoTZPO⁸ explicitne vylučuje použitie § 37 a § 38 Trestného poriadku o povinnej obhajobe. Dôvodová správa k ZoTZPO neuvádza dôvod, pre ktorý sa nemajú tieto ustanovenia použiť a rezignuje len na strohé konštatovanie: „Vo vzťahu k zvoleniu obhajcu právnickej osobe platia všetky ustanovenia Trestného poriadku s výnimkou ustanovení o tzv. povinnej obhajobe, ktorá sa v prípade právnických osôb z povahy veci nepoužije.“⁹ Je logické, že niektoré dôvody povinnej obhajoby neprichádzajú pri právnickej osobe do úvahy. V tomto

JUDr. Ondrej Laciak, PhD.

je podpredseda Slovenskej advokátskej komory. Zároveň je advokátom so zameraním

na slovenské a európske trestné právo, so špecializáciou aj na trestnú zodpovednosť právnických osôb a compliance.

Pôsobí aj na Katedre trestného práva, kriminológie a kriminalistiky Univerzity Komenského v Bratislave, Právnickej fakulty. Je člen orgánu predsedníctva Európskej komory obhajcov (European Criminal Bar Association – ECBA) a ad hoc sudcom Európskeho súdu pre ľudské práva.

JUDr. Marek Mezei, PhD.

je absolvent Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorú ukončil v roku

2014. V roku 2017 úspešne ukončil doktorandské štúdiu na Katedre trestného práva, kriminológie a kriminalistiky na svojej alma mater. Vo svojej vedeckej činnosti sa

venuje najmä procesným aspektom trestnej zodpovednosti právnických osôb. Od roku 2016 pôsobí ako právny čakatel' prokuratúry.

smere súhlasíme s Gřivnom,¹⁰ že právnická osoba nemôže byť vzatá do väzby, právnická osoba nemôže byť pozbavená spôsobilosti na právne úkony, nemôže trpieť duševnou chorobou a pod. Ostáva nám len dôvod, ktorý sa viaže na závažnosť činu, ktorý však ako Gřivna hovorí „*postráda racionalitu*“. Na druhej strane však možno analogicky použiť argument *European Criminal Bar Association*, ktorá vo svojom stanovisku¹¹ uvádza, že v prípadoch konaní proti právnickým osobám a ich štatutárom/riaditeľom (*directors* – pozn. autorov), je zrejmé, že práva fyzických osôb nie sú dostatočne chránené, ak právnické osoby nepožívajú rovnakú ochranu ako fyzické osoby. Protiargumentom môže byť naopak tvrdenie, že § 4 ods. 4 ZoTZPO, ktoré nepodmieňuje trestnú zodpovednosť právnickej osoby trestnou zodpovednosťou osoby fyzickej, a teda môžeme tvrdiť, že ide o dva rôzne subjekty. Avšak na stíhanie právnických osôb sa majú subsidiárne použiť ustanovenia Trestného poriadku, a teda stíhaná právnická osoba by mala požívať rovnaké práva a povinnosti ako obvinená fyzická osoba. Zastávame však názor, že by v trestnom konaní proti právnickej osobe mal byť *ex lege* ustanovený dôvod povinnej obhajoby pre lepšiu ochranu práv obvinenej právnickej osoby. Dôvodom na takúto úpravu by mohla byť zložitost' prejednávanej veci. V trestnom konaní proti právnickej osobe budú často predmetom konania zložité a náročné právne otázky determinované najmä štruktúrou právnickej osoby, druhom trestného činu, z ktorého je právnická osoba obvinená a pod. Z tohto dôvodu by sme mohli uplatniť argument, že neprávnik nie je dostatočne spôsobilý zastupovať sa sám (v našom prípade právnickú osobu – pozn. autorov).¹²

Znenie § 28 ods. 2 ZoTZPO explicitne vylučuje len aplikáciu ustanovení § 37 a § 38 Trestného poriadku o povinnej obhajobe. Z uvedeného dôvodu máme za to, že znenie § 40 ods. 2 Trestného poriadku o bezplatnej obhajobe sa na obvinenú právnickú osobu vzťahuje. Ak teda v priebehu konania obvinená právnická osoba preukáže, že nemá dostatočné prostriedky na obhajobu, má právo, aby jej bol obhajca ustanovený súdom. Rovnako si myslíme, že v konaní o dovolaní nebude možné vylúčiť aplikáciu § 373 ods. 1 Trestného poriadku. Ak obvinená právnická osoba nebude mať zvoleného obhajcu, bude jej obhajca ustanovený súdom. Tento záver podopiera aj rozhodnutie ÚS 6/2010, sp. zn. IV ÚS 305/2009 ako aj Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované pod č. R 1/2010.

Faktická realizácia práva na obhajobu v nadväznosti na pričítateľnosť

Vzhľadom na formuláciu § 4 ZoTZPO¹³ možno dospieť k názoru, že právo na obhajobu právnickej osoby v trestnom konaní je výrazne oslabené, resp. ohrozené a to z niekoľkých dôvodov. Obvinený má právo vyjadrovať sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, navrhovať dôkazy a vyjadrovať sa k dôkazom a pod. Rozsah dokazovania v rámci trestného konania je demonštratívne vyjadrený v § 119 ods. 1 Trestného poriadku.¹⁴ V súvislosti s trestným stíhaním právnickej osoby zastávame názor, že rozsah dokazovania v trestnom konaní proti právnickej osobe bude do značnej miery modifikovaný a odlišný od rozsahu uvedenom v § 119 Trestného poriadku, ktorý bol pôvodne koncipovaný výlučne pre trestné stíhanie fyzických osôb. Vzhľadom na vyššie uvedenú formuláciu pričítateľnosti budú musieť orgány činné v trestnom konaní dokazovať okolnosti uvedené v § 119 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku (samozrejmosťou je, že musí ísť o trestný čin uvedený v § 3 ZoTZPO – pozn. autorov). Ďalej budú musieť zisťovať, či došlo k spáchaniu trestného činu niektorou z osôb uvedených v § 4 ods. 1 ZoTZPO, a či je splnená podmienka spáchania trestného činu jedným zo spôsobov uvedených v § 4 ods. 1 ZoTZPO (v mene, v prospech, prostredníctvom alebo v záujme právnickej osoby – pozn. autorov).

Pre obhajobu právnickej osoby má veľký význam aj prezumpcia nevinoty. Pri tejto zásade ale narážame minimálne na „*právnú rozpačitosť*“. V smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (ďalej len „*Smernica o prezumpcii nevinoty*“), sa v odseku 13 preambuly uvádza, že potreby a úrovne ochrany určitých aspektov prezumpcie nevinoty sa v prípade fyzických a právnických osôb odlišujú. Túto skutočnosť potvrdil aj Súdny dvor¹⁵, ktorý uznal, že práva vyplývajúce z prezumpcie nevinoty neprináležia právnickým osobám rovnakým spôsobom ako fyzickým osobám. Ďalej je v odseku 14 preambuly smernice o prezumpcii nevinoty ustanovené, že v súčasnom stave vývoja vnútroštátneho práva a judikatúry na vnútroštátnej úrovni a na úrovni

(4) Štatutárny orgán, zástupca a opatrovník ustanovený podľa odseku 7 (ďalej len „osoba oprávnená konať za právnickú osobu“) má v trestnom konaní proti právnickej osobe rovnaké práva a povinnosti ako obvinená právnická osoba.

(5) Štatutárny orgán a zástupca je povinný na začiatku prvého výsluchu uviesť adresu, na ktorú sa mu majú písomnosti doručovať, vrátane písomností určených do vlastných rúk, ako aj spôsob doručovania s tým, že ak túto adresu alebo spôsob doručovania zmení, je povinný túto skutočnosť bez meškania oznámiť príslušnému orgánu; o doručovaní a následkoch s tým spojených orgán činný v trestnom konaní alebo súd štatutárny orgán alebo zástupcu poučí.

(6) Za právnickú osobu nemôže konať ten, kto bol do trestného konania pribratý ako znalec, tlmočník alebo prekladateľ. Za právnickú osobu nemôže konať ani ten, kto je obvineným, poškodeným alebo svedkom v tej istej veci; to neplatí, ak ide o jediného člena orgánu právnickej osoby alebo o jedinú fyzickú osobu, ktorá tvorí právnickú osobu. Ak je v priebehu trestného konania zistená táto skutočnosť, predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor vyzve právnickú osobu, aby určila inú osobu na vykonávanie úkonov za právnickú osobu; na určenie takejto osoby jej určí lehotu, ktorá nesmie byť kratšia ako sedem pracovných dní.

(7) Ak právnická osoba nemá štatutárny orgán, nezvolí si zástupcu podľa odseku 2, ak nie je určená iná osoba v lehote podľa odseku 6, alebo ak právnickej osobe alebo jej zástupcovi preukázateľne nemožno

doručiť písomnosti, predsa senátu a v prípravnom konaní sudca pre prípravne konanie uznesením ustanoví právnickej osobe opatrovníka spravidla z radov advokátov. Inú osobu ako advokáta možno ustanoviť za opatrovníka len s jej súhlasom. Uznesenie o ustanovení opatrovníka sa doručuje tomu, kto je ustanovený za opatrovníka a ak to povaha veci nevyklučuje, aj právnickej osobe. Proti uzneseniu o ustanovení opatrovníka je prípustná sťažnosť.

(8) V neprítomnosti osoby oprávnenej konať za právnickú osobu môže súd hlavné pojednávanie vykonať len vtedy, ak vec možno spoľahlivo rozhodnúť a účel trestného konania dosiahnuť aj bez jej prítomnosti a pritom

- a) obžaloba bola obvinenej právnickej osobe riadne doručená a osoba oprávnená konať za právnickú osobu bola na hlavné pojednávanie riadne a včas predvolaná,
- b) osoba oprávnená konať za právnickú osobu mala možnosť vyjadriť sa o skutku, ktorý je predmetom obžaloby pred orgánom činným v trestnom konaní, boli dodržané ustanovenia o vyšetrovaní a osoba oprávnená konať za právnickú osobu bola upozornená na možnosť preštudovať spis a urobiť návrhy na doplnenie vyšetrovania, a
- c) osoba oprávnená konať za právnickú osobu bola na možnosť vykonať hlavné pojednávanie v jej neprítomnosti upozornená.

8 § 28 Obhajca

(1) Právo obvinenej právnickej osoby na zvolenie si obhajcu nie je ustanoveniami § 27 dotknuté. Právo zvoliť si obhajcu má osoba oprávnená konať za právnickú osobu.

Európskej únii je predčasné prijímať na úrovni Európskej únii právne predpisy o prezumpcii nevinu týkajúce sa právnických osôb. Pre komplexnosť možno dodať, že Európsky parlament navrhoval v prvom čítaní zmeniť návrh Komisie tak, aby sa smernica vzťahovala aj na právnické osoby, ale Rada s týmto návrhom nesúhlasila s odôvodnením, že by sa táto smernica nemala uplatňovať na právnické osoby. Na dôvažok je potrebné konštatovať, že hoci sa smernica o prezumpcii nevinu dištancuje od trestne stíhaných právnických osôb, nemalo byť dotknuté uplatňovanie práva na prezumpciu nevinu na právnické osoby, ako je stanovené najmä v Dohovore.

Prezumpcii nevinu právnických osôb je venovaný aj odsek 15 preambuly tejto smernice, podľa ktorého prezumpcia nevinu právnických osôb by sa mala zabezpečiť prostredníctvom existujúcich právnych záruk a judikatúry, pričom budúci vývoj určí, či je potrebné prijať opatrenie Európskej únii. Napriek tomu, že sa smernica v súčasnosti nezaobera aplikáciou prezumpcie nevinu na právnické osoby, uvedené ustanovenie ponecháva priestor pre budúcu legislatívu Európskej únii v tomto smere. V každom prípade sa ale aj na trestne stíhané právnické osoby vzťahuje zásada prezumpcie nevinu v zmysle Dohovoru, Ústavy, ako aj Trestného poriadku, hoci faktom je, že právo Európskej únii jej „kadenciu“ podkopávajú.

Relevantným obhajobným argumentom obhajoby trestne stíhanej právnickej osoby bezpochyby bude aj § 4 ods. 3 ZoTZPO. Toto ustanovenie dáva priestor na odvrátenie trestnej zodpovednosti právnickej osoby, resp. pričítateľnosti, ak vzhľadom na predmet činnosti právnickej osoby, spôsob spáchania trestného činu, jeho následky a okolnosti, za ktorých bol trestný čin spáchaný, je význam nesplnenia povinností v rámci dohľadu a kontroly zo strany orgánu právnickej osoby alebo osoby, ktorá je oprávnená zastupovať právnickú osobu alebo za ňu rozhodovať, nepatrný. Toto ustanovenie však umožňuje reálne uplatnenie práva na obhajobu len v tých veciach, v ktorých sa právnickej osobe pričítava spáchanie trestného činu v dôsledku konania inej osoby ako tej, ktorá je uvedená v § 4 ods. 1 ZoTZPO (napr. zamestnanca). V opačnom prípade nie sú nijakým spôsobom relevantne pokryté podmienky pričítania spáchania trestného činu osobou podľa § 4 ods. 1 ZoTZPO.

S poukazom na súčasné znenie ZoTZPO môže byť obhajca právnickej osoby v niektorých trestných veciach len akýmsi štatistom, ktorý viac menej nemá čo k danej veci povedať, pretože trestná zodpovednosť právnických osôb sa viaže na 3 podmienky uvedené v § 4 ZoTZPO. Istú výnimku možno budú predstavovať trestné veci, kde budú právnické osoby obvinené z ekonomickej kriminality. Trestné veci tohoto charakteru poskytujú široké možnosti dokazovania, najmä listinnými dôkazmi, prípadne znaleckými posudkami (samozrejme, vždy reflektujúc aj podmienky podľa § 4 ods. 1 ZoTZPO).

V tejto súvislosti je na mieste poznamenať, že veľakrát sa práve na obhajobu, resp. obhajobe kladú polená pod nohy aj samotnými sudcami, najmä v trestných veciach tzv. ekonomickej kriminality, ktoré budú asi najširším záberom pre uplatňovanie trestnej zodpovednosti právnických osôb. Ako príklad takéhoto sťaženia obhajoby je možné uviesť prípad z praxe, keď predseda senátu písomne požiadal, aby obžalovaný, resp. obhajca predkladal listinné dôkazy iba v origináloch, pričom v opačnom prípade citujúc „ich súd nebude brať do úvahy a vyhodnotí ich ako nedôveryhodné a nepreukazujúce jeho tvrdenia“.

V prípade, ak z objektívnych dôvodov obžalovaný nedisponuje originálmi listín, ktoré predložil na hlavnom pojednávaní ako listinné dôkazy (kópie), pretože originály boli súčasťou účtovníctva spoločnosti, ktoré obžalovaný nemá vo svojej dispozícii, ide o zrejmy zásah do možnosti obhajoby zo strany súdu, a akoby napomáhanie prokurátorovi uniesť dôkazné bremeno obžaloby. V tejto súvislosti poukazujeme aj na ustanovenie Trestného poriadku § 119 ods. 2 prvá veta: *Za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť na náležité objasnenie veci a čo sa získalo z dôkazných prostriedkov podľa tohto zákona alebo podľa osobitného zákona.* Rovnako je náležité akcentovať ustanovenie § 153 ods. 1 Trestného poriadku: *Listinnými dôkazmi sú listiny, ktoré svojím obsahom dokazujú alebo vyvracajú skutočnosť vzťahujúcu sa na objasňovaný skutok, na obvineného alebo inej osoby, ktoré majú k veci vzťah.* Listinné dôkazy, aj ktoré nie sú originálmi, najmä, ak nimi obvinený nedisponuje, jednoznačne naplňujú dikciu § 153 ods. 1 Trestného poriadku. Nie je úlohou obžalovaného preukazovať svoju nevinu, no na druhej strane môže predkladať dôkazy na svoju obhajobu. Trestný poriadok neukladá obžalovanému povinnosť predkladať originály listín, pokiaľ nimi nedisponuje a rovnako zákon neupravuje, aby súd vyhodnocoval listinné dôkazy predložené obžalovaným ako nedôveryhodné, pokiaľ nie sú predložené v origináloch.

Rovnako poukazujeme aj na dôkazné bremeno prokuratúry na hlavnom pojednávaní, ktoré vyplýva zo zásady kontradiktórnosti hlavného pojednávania. V zmysle smernice o prezumpcii nevinu, najmä bodu 22 Preambuly a v zmysle článku 6: *Dôkazné bremeno pri zisťovaní viny podozrivých a obvinených osôb spočíva na prokuratúre a v prípade akýchkoľvek pochybností by sa malo rozhodnúť v prospech podozrivej alebo obvinenej osoby*. Táto smernica sa síce nevzťahuje na právnické osoby, precizuje ale kontradiktórnosť, ktorá sa aplikuje aj na trestné konanie obvinených právnických osôb.

Ak by súd už prejudikoval, že by listinné dôkazy predložené obžalovaným vyhodnotil ako nedôveryhodné a nepreukazujúce tvrdenia obžalovaného, by okrem iného naplnilo aj dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, **pričom takýmto postupom by súd výrazným spôsobom preberal dôkazné bremeno obžaloby**, ktoré nesie na hlavnom pojednávaní prokurátor, čo vyplýva okrem iného aj z článku 6 ods. 2 Dohovoru a z článku 48 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie.¹⁶

Takýto postup by bol v rozpore s ustanoveniami Trestného poriadku, s Dohovorom, ako aj s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Maširevič proti Srbsku z 11. februára 2014).

Je možno konštatovať, že vzhľadom na veľakrát vskutku právne komplikovanú možnosť obhajoby právnickej osoby, možno najefektívnejší spôsob na ochranu práv trestne stíhanej právnickej osoby by v niektorých prípadoch mohlo byť podanie ústavnej sťažnosti na Ústavný súd SR pre porušenie práva na obhajobu, prípadne následné podanie sťažnosti na Európsky súd pre ľudské práva.

Záver

V predkladanej štúdií sme sa zaoberali niektorými aspektmi obhajoby právnickej osoby v trestnom konaní. Samotný zákon, ako aj dôvodová správa k zákonu je veľmi stručná a neposkytuje dostatočné odpovede na niektoré otázky.

Vzhľadom na znenie ZoTZPO, ako aj jednotlivé vyššie citované právne predpisy, máme za to, že právo na obhajobu právnickej osoby je nevyhnutné zachovať v rovnakom rozsahu ako v prípade fyzických osôb. V opačnom prípade by došlo k porušeniu rovnosti subjektov trestného konania. Zmyslom prijatia ZoTZPO a zavedenia tzv. „pravej“ trestnej zodpovednosti právnických osôb je okrem iného aj úprava subjektov, voči ktorým je možné viesť trestné stíhanie. Ak má byť právnická osoba postavená z pohľadu trestného práva na úroveň fyzickej osoby, je nevyhnutné podľa nášho názoru garantovať právnickej osobe právo na obhajobu v rovnakom rozsahu.

V predkladanej štúdií sme sa zaoberali aj možnosťou povinnej obhajoby právnickej osoby v trestnom konaní vedenom proti nej. Zastávame názor, že minimálne v rovine *de lege ferenda* by bolo vhodné uvažovať nad možnosťou povinnej obhajoby právnickej osoby v trestnom konaní vedenom proti nej.

Otázky sa však nevynárajú len pri samotnej úprave § 28 ZoTZPO. Širokospektrálnosť načrtnutého problému vyplýva aj zo znenia § 4 ZoTZPO, ktorý upravuje tzv. pričítateľnosť. Ak totiž rezignujeme len na preukazovanie podmienok uvedených v § 4 ods. 1 a ods. 2 ZoTZPO, môžeme nechcene sklznúť do roviny takmer objektívnej zodpovednosti právnickej osoby, nakoľko bude absolútne irelevantné, či daný skutok, ktorý sa kladie právnickej osobe za vinu je len excesom v konaní páchatela alebo či ide reálne o páchanie trestnej činnosti právnickou osobou. ■

Použitá literatúra:

ČIČ, M., a kol.: *Komentár k Ústave Slovenskej republiky*. Žilina : EUROKÓDEX, 2012. 831 s.

KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M.: *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*.

1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, 1687 s.

KORDÍK, M.: *Nepravá trestná zodpovednosť právnických osôb podľa súčasnej právnej úpravy v Slovenskej republike a základ pravej trestnej zodpovednosti podľa pripravovaného návrhu zákona v SR*.

In: *Trestná politika štátu a zodpovednosť právnických osôb : sekcia trestného práva. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2013 organizovanej Univerzitou*

(2) Ustanovenia § 37 a 38 Trestného poriadku o povinnej obhajobe sa pre právnickú osobu nepoužijú.

9 Dôvodová správa k § 28 ZoTZPO.

10 ŠÁMAL, P., a kol.: *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 648.

11 ECBA Response to the Commission's proposal for Directive on certain aspects of the presumption of innocence and the right to be present at trial. Dostupné online: http://www.ecba.org/-extdocserv/20141106_ECBA_PresumptionOfInnocence.pdf

12 KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M.: *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 810.

13 § 4 Trestná zodpovednosť právnickej osoby
(1) Trestný čin podľa § 3 je spáchaný právnickou osobou, ak je spáchaný v jej prospech, v jej mene, v rámci jej činnosti alebo jej prostredníctvom, ak konal
a) štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu,
b) ten, kto vykonáva kontrolnú činnosť alebo dohľad v rámci právnickej osoby, alebo

c) iná osoba, ktorá je oprávnená zastupovať právnickú osobu alebo za ňu rozhodovať.

(2) Trestný čin podľa § 3 je spáchaný právnickou osobou aj vtedy, ak osoba uvedená v odseku 1 nedostatočným dohľadom alebo kontrolou, ktoré boli jej povinnosťou, hoci z nebanlivosti umožnila spáchať trestný čin osobou, ktorá konala v rámci oprávnení, ktoré jej boli zverené právnickou osobou.

(3) Spáchanie trestného činu právnickou osobou podľa odseku 2 sa právnickej osobe nepričíta, ak vzhľadom na predmet činnosti právnickej osoby, spôsob spáchania trestného činu, jeho následky a okolnosti, za ktorých bol trestný čin spáchaný, je význam nesplnenia povinností v rámci dohľadu a kontroly zo strany orgánu právnickej osoby alebo osoby uvedenej v odseku 1 nepatrný.

14 § 119 ods. 1

Trestného poriadku:
V trestnom konaní treba dokazovať najmä, či sa skutok stal a či má znaky trestného činu, kto tento skutok spáchal a z akých pohnutí, závažnosť činu vrátane príčin a podmienok jeho spáchania, osobné pomery páchateľa v rozsahu potrebnom na určenie druhu a výmery trestu a uloženie ochranného opatrenia a iné rozhodnutia, následok a výšku škody spôsobenú trestným činom, príjmy z trestnej činnosti a prostriedky na jej spáchanie, ich umiestnenie, povahu, stav a cenu.

15 Pozri okrem iného vec C-301/04 P *Komisija/SGL Carbon*, Zb. 2006, s. I-5915; vec T-112/98 *Mannesmann-röhren Werke/Komisija*, Zb. 2001, s. II-732.

16 Podľa článku 48 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie:
„Každý, kto je obvinený, sa považuje za nevinného, kým jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.“

Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou v dňoch 10. – 11. októbra 2013 pod záštitou predsedu vlády SR Róberta Fica. 1. vyd. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2013. s. 81.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 26. 10. 2011, sp. zn. 1 Tdo V 19/2011

ECBA Response to the Commission's proposal for Directive on certain aspects of the presumption of innocence and the right to be present at trial. Dostupné online: http://www.ecba.org/extdoc-serv/20141106_ECBA_PresumptionOfInnocence.pdf

ŠÁMAL, P., a kol.: *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2012, 802 s.

WAGNEROVÁ, E.; ŠIMÍČEK, V.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. a kol.: *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2012, 931 s.

RESUMÉ

Právo na obhajobu právnickej osoby

Autori predkladanej štúdie sa zamerali na právo na obhajobu právnickej osoby v trestnom konaní vedenom proti nej. Prijatím zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb sa vynárajú otázky, ktoré súvisia s aplikáciou niektorých ustanovení tohto zákona. Právo na obhajobu ako jedno zo základných práv garantovaných Ústavou SR a inými záväznými dokumentmi bezpochybné prislúcha aj právnickej osobe. Autori štúdie sa pokúšajú ponúknuť odpoveď na niektoré praktické aspekty výkonu práva na obhajobu právnickej osoby, ako napr. povinná obhajoba, faktická realizácia práva na obhajobu a pod.

SUMMARY

Right of defence of legal person

The authors of the contribution were focused on a right of defence of the prosecuted legal person in the criminal proceedings. After the act on the criminal liability of the legal persons came into the effect, in the daily practice has occurred a number of questions which are related with the practical aspects of the criminal liability of legal persons. The right of defence, as one of the fundamental rights according to the Constitution of the Slovak Republic, definitely shall be applied also to a legal person. The authors tried to provide answers to a few practical aspects of the pursuance of the rights of defence of a legal person, e.g. mandatory defence, factual realization of right of defence, etc.

ZUSAMMENFASSUNG

Recht auf die Verteidigung einer juristischen Person

Die Autoren der unterbreiteten Studie konzentrieren sich auf das Recht einer juristischen Person auf die Verteidigung im Strafverfahren, das gegen diese juristische Person geführt wird. Durch die Annahme des Gesetzes über die strafrechtliche Haftung der juristischen Personen tauchen Fragen auf, die mit der Anwendung einiger Bestimmungen dieses Gesetzes zusammenhängen. Das Recht auf die Verteidigung als ein von den grundlegenden, durch die Verfassung der Slowakischen Republik und durch andere verbindliche Dokumente garantierten Rechte, steht zweifelsohne auch einer juristischen Person zu. Die Autoren der Studie versuchen, die Antwort auf einige praktische Aspekte bei der Vollstreckung des Rechtes auf die Verteidigung einer juristischen Person wie z.B. die Verteidigungspflicht, faktische Umsetzung des Rechtes auf die Verteidigung u. ä., zu bieten.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Premiestnenie registrovaného sídla spoločnosti na územie iného členského štátu bez súčasného premiestnenia skutočného sídla je realizáciou slobody usadiť sa

1. Články 49 a 54 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že sloboda usadiť sa sa uplatňuje na premiestnenie registrovaného sídla spoločnosti, založenej podľa práva členského štátu, na územie iného členského štátu s cieľom jej premeny v súlade s podmienkami stanovenými právnou úpravou tohto druhého členského štátu na spoločnosť podľa práva tohto druhého členského štátu bez premiestnenia skutočného sídla uvedenej spoločnosti.
2. Články 49 a 54 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia právnej úprave členského štátu, ktorá premiestnenie registrovaného sídla spoločnosti, založenej podľa práva členského štátu, na územie iného členského štátu s cieľom jej premeny na spoločnosť podľa práva tohto posledného uvedeného štátu v súlade s podmienkami stanovenými jeho právnou úpravou podmieňuje likvidáciou prvej spoločnosti.¹

Rozsudok Súdneho dvora z 25. októbra 2017 vo veci C-106/16, POLBUD – WYKONAWSTWO – EU:C:2017:804

Spoločnosť Polbud – Wykonawstwo sp. z o. o. (ďalej len „spoločnosť Polbud“), ktorá bola založená podľa poľského práva, podala na registrový súd v roku 2013 návrh na výmaz z poľského obchodného registra. Dôvodom boli rozhodnutia orgánov spoločnosti o premiestnení sídla spoločnosti Polbud do Luxemburska s cieľom podriaďiť spoločnosť luxemburskému právu bez toho, aby došlo k zániku jej právnej subjektivity. Registrový súd návrh na výmaz zamietol a to s odvolaním na vnútroštátnu právnú úpravu, v zmysle ktorej podmienkou na výmaz spoločnosti z obchodného registra je likvidácia spoločnosti. Podľa spoločnosti Polbud však likvidácia nebola potrebná, pretože spoločnosť nebola zrušená, jej majetok sa nerozdelil medzi spoločníkov a spoločnosť naďalej existuje ako spoločnosť podľa luxemburského práva.

V prvom ani v druhom stupni nebola spoločnosť Polbud so svojou žalobou proti rozhodnutiu registrového súdu úspešná. Dovolací súd sa rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky, ktoré mu umožnili opätovne sa zaoberať rozsahom slobody usadiť sa, ktorá je garantovaná článkom 49 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“), v súvislosti so spoločnosťami založenými v súlade s právnou úpravou členského štátu, ktoré majú svoje registrované sídlo, ústredie alebo hlavné miesto podnikateľskej činnosti v Únii. Konkrétne išlo o to, či súčasťou tejto slobody je aj možnosť premiestnenia registrovaného sídla spoločnosti na územie iného členského štátu bez súčasného premiestnenia skutočného sídla.²

1 Rozsudky Súdneho dvora sú záväzné v celom rozsahu. Právne vety, ktoré budú v rubrike uvádzať jednotlivé judikáty, preto nemajú iný účel, než zvýrazniť základné právne závery, ku ktorým Súdny dvor v konkrétnej veci dospel.

2 Spoločnosť Polbud síce v konaní pred Súdnym dvorom trvala na tom, že v jej prípade došlo k premiestneniu nielen registrovaného sídla, ale aj skutočného sídla, Súdny dvor však pripomenul svoju konštantnú judikatúru, v zmysle ktorej článok 267 ZFEÚ zavádza postup priamej spolupráce medzi Súdnym dvorom a súdmi členských štátov, ktorý vychádza z jedno-

značného rozdelenia úloh medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom. Na posúdenie konkrétneho skutkového stavu je príslušný vnútroštátny súd, ktorému prislúcha, aby s prihliadnutím na osobitosti veci posúdil tak nevyhnutnosť prejudiciálneho rozhodnutia pre možnosť vydať svoj rozsudok, ako aj relevantnosť otázok, ktoré kladie Súdny dvor, pričom Súdny dvor je oprávnený vyjadriť sa výlučne k výkladu alebo platnosti textu práva Únie na základe skutkového stavu, ktorý mu opísal vnútroštátny súd.

3 Rozsudok Súdneho dvora z 27. septembra 1988, Daily Mail and General Trust, 81/87, EU:C:1988:456.

4 Rozsudok Súdneho dvora z 9. marca 1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126.

5 Rozsudok Súdneho dvora zo 16. decembra 2008, Cartesio, C-210/06, EU:C:2008:723.

6 Rozsudok Súdneho dvora z 12. júla 2012, VALE, C-378/10, EU:C:2012:440.

Súdny dvor pokračoval v línii tvorenej jeho rozsudkami Daily Mail,³ Centros,⁴ Cartesio⁵ a VALE.⁶ Uvedené rozhodnutia mu umožnili vyvrátiť základnú námietku prezentovanú počas konania, že o slobodu usadiť sa nejde v prípade, ak premiestnenie sídla nie je odôvodnené skutočným výkonom hospodárskej činnosti prostredníctvom stálej prevádzkarne v hostiteľskom členskom štáte. Súdny dvor uviedol, že sloboda usadiť sa zahŕňa právo spoločnosti založenej v súlade s právnou úpravou členského štátu premeniť sa na spoločnosť podľa práva iného členského štátu, pokiaľ sú splnené podmienky vymedzené právnou úpravou tohto druhého členského štátu, a konkrétne kritérium stanovené týmto posledným uvedeným členským štátom na účely väzby spoločnosti na jeho vnútroštátny právny poriadok. Pripomenul, že keďže v práve Únie neexistuje jednotné vymedzenie pojmu väzba určujúca vnútroštátne právo, ktoré sa vzťahuje na obchodnú spoločnosť, toto vymedzenie patrí v súlade s článkom 54 ZFEÚ do právomoci každého členského štátu, pričom ako takúto väzbu uvedený článok kladie na rovnakú úroveň registrované sídlo, ústredie a hlavnú prevádzkareň.

Podľa Súdneho dvora o prejav slobody usadiť sa ide aj vtedy, ak spoločnosť, ktorá sa chce premeniť na spoločnosť podľa práva iného členského štátu, naďalej vykonáva svoje hlavné, či dokonca všetky hospodárske činnosti v členskom štáte svojho pôvodu. Ak teda spoločnosť splní podmienky väzby uložené právnou úpravou toho členského štátu, podľa ktorého právneho poriadku chce existovať (v uvedenom prípade sa zdá, že v luxemburskom právnom poriadku je takouto väzbou registrované sídlo spoločnosti), tak členský štát pôvodu tejto spoločnosti nemôže brániť uskutočniť takúto premenu.

Na základe uvedeného je teda potrebné uvažovať o tom, či požiadavka likvidácie ako podmienka pre výmaz spoločnosti, ktorá chce umiestniť svoje sídlo do iného členského štátu, z poľského obchodného registra, nie je prekážkou slobody usadiť sa. Súdny dvor vychádzal z tvrdení vnútroštátneho súdu o tom, že likvidácia spoločnosti zahŕňa ukončenie prebiehajúcich obchodov a vymoženie pohľadávok spoločnosti, splnenie jej záväzkov a speňaženie jej majetku, uspokojenie alebo zabezpečenie jej veriteľov, predloženie vyúčtovania vyplývajúceho z týchto úkonov, ako aj určenie uschovávatela účtovníctva a dokladov spoločnosti v likvidácii. To viedlo Súdny dvor k záveru, že podmienka likvidácie spoločnosti môže sťažovať cezhraničnú premenu spoločnosti, prípadne jej brániť a je teda prekážkou slobody usadiť sa.

Nakoniec Súdny dvor musel posúdiť, či sa nejedná o prípustné obmedzenie slobody usadiť sa. Bolo by tomu tak len vtedy, ak by obmedzenie bolo opodstatnené naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu, bolo by vhodné na zabezpečenie splnenia dotknutého cieľa a nešlo by nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie tohto cieľa.

V prípade požiadavky likvidácie ako podmienky pre výmaz spoločnosti, ktorá sa rozhodla umiestniť svoje sídlo do iného členského štátu, z poľského obchodného registra je nepochybné, že táto právna úprava je opodstatnená naliehavým dôvodom všeobecného záujmu, ktorým je ochrana záujmov veriteľov, menšinových spoločníkov a zamestnancov. Problém však súvisí s primeranosťou tohto opatrenia. Podľa Súdneho dvora totiž ide nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie ochrany veriteľov, menšinových spoločníkov a zamestnancov spoločnosti. Poľská právna úprava totiž stanovuje povinnosť likvidácie všeobecne bez toho, aby sa zohľadnilo skutočné riziko poškodenia záujmov veriteľov, menšinových spoločníkov a zamestnancov, a bez toho, aby bolo možné zvoliť si menej obmedzujúce opatrenia vhodné na ochranu týchto záujmov.

Súdny dvor nesúhlasil ani s tvrdením poľskej vlády o tom, že predmetná vnútroštátna úprava je potrebná pre boj proti zneužívajúcim konaniam. Z jeho predchádzajúcej judikatúry totiž vyplýva, že zriadenie registrovaného alebo skutočného sídla spoločnosti v súlade s právnou úpravou členského štátu s cieľom získať prospech z výhodnejšej právnej úpravy nie je samo osebe zneužitím. Samotná okolnosť, že spoločnosť premiestňuje svoje sídlo do iného členského štátu, nemôže opodstatniť všeobecnú domnienku o podvode a nemožno ňou odôvodniť opatrenie zasahujúce do výkonu základnej slobody zaručenej Zmluvou

Rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**
Ústav medzinárodného práva a európskeho práva
Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Zábezpeka na daň v súvislosti s registráciou na daň z pridanej hodnoty a jej súlad s právom Únie

Článok 273 smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty a článok 16 Charty základných práv Európskej únie sa majú vykladať v tom zmysle, že im neodporuje, aby pri registrácii na účely dane z pridanej hodnoty zdaniteľnej osoby, ktorej konateľ bol predtým konateľom alebo spoločníkom inej právnickej osoby, ktorá si nespĺnila svoje daňové povinnosti, správca dane uložil tejto zdaniteľnej osobe povinnosť zložiť zábezpeku až do výšky 500 000 eur, pokiaľ zábezpeka požadovaná od uvedenej zdaniteľnej osoby neprekračuje to, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľov uvedených v tomto článku 273, čo musí overiť vnútroštátny súd.

Zásada rovnosti zaobchádzania sa má vykladať v tom zmysle, že jej neodporuje, aby pri registrácii novej zdaniteľnej osoby na účely dane z pridanej hodnoty správca dane vyžadoval, aby táto osoba z dôvodu svojho prepojenia s inou právnickou osobou, ktorá má alebo mala daňové nedoplatky, zložila takúto zábezpeku.¹

*Rozsudok Súdneho dvora z 26. októbra 2017 vo veci C-534/16,
BB construct – EU:C:2017:820*

Článok 273 smernice Rady 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (ďalej len „smernica 2006/112“) umožňuje členským štátom, aby vo svojom právnom poriadku stanovili také povinnosti, ktoré považujú za potrebné na riadny výber dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“). Slovenská republika túto možnosť realizovala tak, že v § 4c zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty stanovila pre niektoré zdaniteľné osoby, ktoré podali žiadosť o registráciu na DPH, povinnosť zložiť zábezpeku na daň vo výške najmenej 1 000 eur a najviac 500 000 eur, pričom daňový úrad má pri určení výšky zábezpeky prihliadnuť na riziko vzniku nedoplatku na dani zdaniteľnej osoby. Jednou zo skupín zdaniteľných osôb, ktoré majú takúto povinnosť, sú právnické osoby, ktorých konateľ alebo spoločník je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá je alebo bola konateľom alebo spoločníkom inej právnickej osoby, ktorá má alebo mala ku dňu zániku nedoplatky na dani 1 000 eur a viac, ktoré vznikli v období, v ktorom táto fyzická osoba alebo právnická osoba bola jej konateľom alebo spoločníkom, a ktoré ku dňu podania žiadosti o registráciu pre daň neboli zaplatené.

Spoločnosť BB construct sa ocitla práve v takejto situácii. Jej obrat dosiahol hranicu, s ktorou je spojená povinnosť požiadať o registráciu pre DPH. Následne jej Finančné riaditeľstvo uložilo povinnosť zložiť zábezpeku vo výške 500 000 eur a to z dôvodu nedoplatkov na DPH inej spoločnosti, s ktorou bol konateľ alebo spoločník spoločnosti BB construct osobne alebo majetkovo prepojený. Spoločnosť BB construct podala v rámci správneho súdnictva žalobu v sú-

¹ Rozsudky Súdneho dvora sú záväzné v celom rozsahu. Právne vety, ktoré budú v rubrike uvádzať jednotlivé judikáty, preto nemajú iný účel, než zvýrazniť základné právne závery, ku ktorým Súdny dvor v konkrétnej veci dospel.

vislosti s rozhodnutím o zložení zábezpeky. Najvyšší súd SR, ktorý rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu krajského súdu o zrušení rozhodnutia o zložení zábezpeky, sa rozhodol prerušiť konanie a obrátiť sa na Súdny dvor s prejudiciálnymi otázkami výkladu práva Únie.

Konkrétne chce Najvyšší súd SR zistiť, či článok 273 smernice 2006/112, článok 16 (sloboda podnikania), článok 21 ods. 1 (zákaz diskriminácie) a článok 49 ods. 1 a 3 (zásada primeranosti trestov) Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) alebo zásada *ne bis in idem* zakotvená v článku 50 Charty sa majú vykladať v tom zmysle, že im odporuje, aby pri registrácii na účely DPH zdaniteľnej osoby, ktorej konateľ bol predtým konateľom alebo spoločníkom inej právnickej osoby, ktorá si nespĺnila svoje daňové povinnosti, správca dane uložil tejto zdaniteľnej osobe povinnosť zložiť zábezpeku, ktorej výška môže dosiahnuť 500 000 eur.

Súdny dvor potvrdil pochybnosti Najvyššieho súdu SR v súvislosti so stanovenou zábezpekou pre spoločnosť BB construct v súvislosti s požiadavkou proporcionality a to v dvoch rovinách.

Po prvé, § 4c zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty síce sleduje ciele uvedené v článku 273 smernice 2006/112, ale vnútroštátny súd má posúdiť, či prijaté opatrenie, konkrétne v tomto prípade stanovená zábezpeka pre spoločnosť BB construct, nejde nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie týchto cieľov. Za týmto účelom má zobrať do úvahy najmä okolnosť, že podľa vyjadrenia Finančnej správy sa riziko daňových nedoplatkov vypočíta prostredníctvom informačného systému, ktorý automaticky generuje výšku zábezpeky požadovanej od danej zdaniteľnej osoby, pričom sa táto osoba nemôže oboznámiť s informáciami, ktoré správca dane použil na účely výpočtu, a danú sumu zábezpeky nemožno upraviť podľa informácií, ktoré by uvedená zdaniteľná osoba mohla poskytnúť. To môže spôsobiť, že v určitých prípadoch môže byť stanovená taká výška zábezpeky, ktorá prekračuje to, čo je nevyhnutné na zabezpečenie riadneho výberu DPH a zabránenie daňovým podvodom. Zásada proporcionality vyžaduje, aby bola výška požadovanej zábezpeky primeraná riziku budúcich nedoplatkov a výške predchádzajúcich daňových dlhov. Treba vziať do úvahy aj úlohu, ktorú spoločník alebo konateľ právnickej osoby, ktorá má daňové nedoplatky, zohráva pri založení a riadení právnickej osoby, od ktorej sa zábezpeka požaduje, ako aj úlohu, ktorú táto osoba zohrala pri založení a riadení právnickej osoby, ktorej spoločníkom alebo konateľom bola predtým.

Po druhé, požiadavka zložiť zábezpeku predstavuje pre zdaniteľnú osobu záťaž, ktorá obmedzuje voľné využívanie finančných prostriedkov, ktoré má k dispozícii, a preto zasahuje do jej slobody podnikania, ktorá je garantovaná článkom 16 Charty. Podľa judikatúry Súdneho dvora však sloboda podnikania nepredstavuje absolútne privilégium a môže byť predmetom širokej škály zásahov verejnej moci, ktoré sú schopné vo verejnom záujme obmedziť výkon hospodárskej činnosti. Obmedzenia slobody podnikania však musia spĺňať určité podmienky. Po prvé, musia byť ustanovené zákonom, po druhé, musia rešpektovať podstatu tejto slobody a dodržiavať zásadu proporcionality, po tretie, musia byť nevyhnutné a skutočne zodpovedať cieľom všeobecného záujmu uznaným Úniou alebo potrebe ochrany práv a slobôd iných. V prípade zábezpeky stanovenej pre spoločnosť BB construct je podľa Súdneho dvora sporná hlavne podmienka proporcionality v súvislosti so zábezpekou ako obmedzením slobody podnikania. Stanovená zábezpeka vzhľadom na svoju výšku môže spoločnosť BB construct donútiť vyhlásiť platobnú neschopnosť. Podľa Súdneho dvora zloženie zábezpeky, ktoré vzhľadom na jej výšku neodôvodnene zbavuje dotknutú spoločnosť jej zdrojov hneď od jej založenia a bráni jej v tom, aby začala svoju hospodársku činnosť, zjavne neprimerane zasahuje do slobody podnikania. Konečné slovo však bude mať vnútroštátny súd, ktorý musí vzhľadom na všetky okolnosti prípadu určiť, či zloženie zábezpeky vo výške 500 000 eur neprekračuje rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa, ktorým je zabezpečiť riadny výber DPH a zabrániť daňovým podvodom.

Ostatné pochybnosti vnútroštátneho súdu však Súdny dvor vyvrátil. Týkali sa zásady daňovej neutrality, článkov 49 (zákonnosť trestných činov a primeranosť trestov) a 50 (*ne bis in idem*) Charty ako aj článku 21 Charty (rovnosť zaobchádzania).

Najvyšší súd SR poukázal na zásadu daňovej neutrality v súvislosti so skutočnosťou, že dochádza k rozdielu v zaobchádzaní medzi zdaniteľnými osobami, ktoré si nespĺnili svoju povinnosť registrácie na účely DPH a vystavujú sa sankčnému postihu až do výšky 20 000 eur, a zdaniteľnými osobami, ktoré si uvedenú povinnosť splnili a za určitých okolností musia zložiť zábezpeku vo výške od 1 000 do 500 000 eur. Podľa Súdneho dvora sa však tieto dve skupiny zdaniteľných subjektov nachádzajú v rozdielnych situáciách, preto rozdielne zaobchádzanie s nimi nie je porušením zásady daňovej neutrality.

Čo sa týka článkov 49 a 50 Charty, tie sú podľa Súdneho dvora v tejto situácii neaplikovateľné, keďže požiadavka zložiť zábezpeku nemá represívny účel, ale jej cieľom je zabezpečiť riadny výber DPH v budúcnosti. To, že zloženie zábezpeky môže byť záťažou pre novozaloženú právnickú osobu, ešte samo o sebe neznamená, že by bolo možné považovať zábezpeku za trestnú sankciu.

Na článok 21 Charty Najvyšší súd SR poukázal v súvislosti s tým, že požiadavka zábezpeky sa vzťahuje len na zdaniteľné osoby, ktoré majú daňové dlhy, zatiaľ čo zdaniteľné subjekty, ktoré majú iné ako daňové dlhy tejto povinnosti nepodliehajú. Súdny dvor tu použil rovnakú argumentáciu ako pri zásade daňovej neutrality, teda že rozdielne zaobchádzanie v tomto prípade nie je porušením článku 21 Charty, pretože uvedené zdaniteľné subjekty sa nachádzajú v odlišných situáciách.

Úloha pre Najvyšší súd SR, ktorá vyplýva z odpovede Súdneho dvora, teda spočíva v posúdení proporcionality zábezpeky uloženej spoločnosti BB construct a to z pohľadu dosiahnutia cieľa článku 273 smernice 2006/112, ktorým je riadny výber DPH a predchádzanie daňovým podvodom, ako aj z pohľadu obmedzenia slobody podnikania.

Rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**

*Ústav medzinárodného práva a európskeho práva
Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach*

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho správneho súdu ČR

K medziam prípustného vzťahu sudcu a advokáta

1 K obdobným záverom došiel aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku veľkého senátu občianskoprávného kolégia sp. zn. 1 V Cdo 1/2017 zo dňa 27. 4. 2017, v ktorom konštatoval, že ak vzťah konajúceho sudcu k osobe právneho zástupcu žalobcu, ktorí sú bývalými spolužiakmi, svojimi charakteristickými znakmi danými jeho povahou neprekračuje rámec bežného vzťahu niekdajších spolužiakov, je neopodstatnená nielen námietka o znemožnení realizácie procesných oprávnení žalovanej strany sporu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f) OSP pred nezaujatým a nestranným súdom (odňatie možnosti konať pred súdom), ale zároveň aj námietka o existencii procesnej vady konania uvedenej v § 237 písm. g) OSP (rozhodovanie vylúčeným sudcom).

Skutočnosť, že medzi sudcom a inou osobou, najmä iným právnym profesionálom (typicky advokátom, správcom, prokurátorom, notárom, súdnym exekútorom), ktorý vo veciach, o ktorých rozhoduje daný sudca, vystupuje ako procesný aktér, existuje profesijné priateľstvo, nemožno považovať samu o sebe za spochybňujúcu nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdu.

Samotný fakt, že sudca sa s advokátom dlhodobo pozná, tyká si s ním, vedie s ním neformálne rozhovory a aj inak sa s ním stretáva v rámci štandardných vzťahov profesijného priateľstva, akými sú priateľské posedenia pri káve alebo víne, spoločné obedy či večere, niekedy aj spoločné aktivity (kultúra, šport a pod.), neznamená dôvod na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Takým dôvodom by boli až ďalšie, zvláštne okolnosti, poznačené vzťahmi závislosti, jednostrannosti, či dokonca náznakmi prospechárstva, z ktorých by bolo nutné usudzovať, že sudca nemusí byť schopný udržať si voči advokátovi dostatočný odstup a posudzovať jeho konanie (procesné úkony, právnu argumentáciu, všeobecne postup v rámci výkonu jeho procesnej úlohy v konaní a pod.) bez zaujatia.

Rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky sp. zn. 16 Kss/1/2017 zo dňa 24. mája 2017¹

Dotknuté ustanovenia:

- zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- § 14 a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, § 49 a nasl. zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok

V disciplinárnom konaní vedenom pred Najvyšším správnym súdom Českej republiky bol na základe návrhu Ministerstva spravodlivosti Českej republiky disciplinárne stíhaný sudca Krajského súdu v Českých Budějoviciach za to, že udržiaval blízky vzťah k osobe advokáta a zároveň správcu, ktorý výrazne presahoval medze obvyklej profesijnej kolegiality, pričom tento vzťah skrýval a bagatelizoval v rámci prebiehajúcich súdnych konaní, v ktorých vykonával procesné úkony a rozhodoval ako sudca, hoci mal predsedovi súdu oznámiť, že je vylúčený z prejednávania a rozhodovania v takýchto prípadoch. Podľa ministerstva tým sudca ohrozil dôveru na nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov a dopustil sa porušenia § 80 ods. 1, ods. 2 písm. b), f) zákona č. 6/2002 Sb. o súdoch a sudcoch² a § 15 ods. 1 zákona č. 99/1963 Sb. občiansky súdny poriadok.³

Disciplinárne obvinený sudca nesúhlasil s tvrdením ministerstva, že zavinene porušil zákonné povinnosti sudcu a zdôraznil svoje presvedčenie o tom, že vždy rozhodoval nezávisle, nestranné a v súlade so zákonom, pričom aj v občianskom živote sa podľa svojho názoru zdržal všetkého, čo by mohlo narušiť dôstojnosť sudcovskej funkcie. Konštatoval, že má vybudovaný profesijne priateľský vzťah k mnohým advokátom, správcovi a prokurátorom, s ktorými sa stretáva nielen v pojednávacích miestnostiach, ale aj neformálne pri rôznych odborných, spoločenských, kultúrnych alebo športových akciách, na prednáškach a školeniach. K danej veci uviedol, že osobu advokáta a zároveň správcu poznal z výkonu svojej funkcie a mal k nemu vybudovaný pracovno-priateľský vzťah, ktorý nikdy neskrýval. Mimopracovne sa však stretli iba výnimočne niekoľkokrát na káve, netrúfajú spolu voľný čas, nenavštevujú sa, nechodia na spoločné dovolenky a nezúčastnili sa spoločne na žiadnych spoločenských, kultúrnych ani iných obdobných podujatiach. Pri riešení pracovných záležitostí nebol zo strany tohto advokáta nikdy nezákonne ovplyvňovaný. Vzhľadom na to nesúhlasil s hodnotením ministerstva, že spáchal disciplinárne previnenie a žiadal, aby bol spod disciplinárneho obvinenia oslobodený.

Disciplinárny senát Najvyššieho správneho súdu Českej republiky k veci uviedol: Je úplne bežné, obzvlášť v rámci určitých špecializovaných agend a v určitých miestach alebo regiónoch, že sa príslušníci právnickej komunity roky poznajú a udržiujú medzi sebou viac či menej úzke priateľské či profesijne priateľské vzťahy. V niektorých segmentoch právnej praxe je tiež obvyklé, že sa rovnakí ľudia opakovane a často stretávajú v obdobných procesných postaveniach. Sudca ako každý iný človek žije v určitom vzťahovom a sociálnom prostredí tvorenom rodinnými, priateľskými, kolegiálnymi a inými vzťahmi. Už samotná skutočnosť, že sudcovská prax býva vykonávaná niekoľko rokov, prináša to, že sudca za túto dobu spozná v súvislosti so svojou činnosťou alebo inak mnoho ľudí a nadviaže s nimi viac či menej úzke vzťahy, často priateľské. Opakované profesijné stretávanie sa môže byť umocnené aj špecializáciou v rámci agendy. V rade prípadov nie je vzťah sudcu a ďalšieho právneho profesionála vzťahom založeným prevažne na procesnom konflikte, ale naopak, predpokladá súčinnosť a vysokú mieru formálnej i neformálnej spolupráce trvajúcej na jednotlivých kauzách dlhšiu dobu.

Skutočnosť, že z vyššie uvedených, ale aj iných dôvodov (stretávanie na školeniach a konferenciách, spoločná publikačná činnosť, dlhoročná známosť napríklad ako spolužiakov a pod.) môžu medzi sudcom a inými osobami vzniknúť profesijné priateľstvá, nemožno považovať samu osebe ani v najmenšom za porušenie povinností sudcu. Naopak, za normálnych okolností, pokiaľ sudca disponuje dostatočnou mierou zdravého sebedomia, uvažlivosti, zdržanlivosti a je si vedomý profesijných štandardov, ktoré je potrebné zachovávať, profesijné priateľstvá prehľbujú povedomie sudcov o tom, ako funguje prax v odbore, v ktorom sa pohybujú, a rozširujú ich odborné vedomosti. Vhodne fungujúcimi vzťahmi profesijného priateľstva a vystupovaním v rámci odbornej komunity sudca za normálnych okolností zvyšuje, a nie znižuje autoritu súdnej moci v odbornej komunite a v spoločnosti ako celku.

Vyššie popísané vzťahy, obzvlášť ak sú dlhodobej povahy, ústia nezriedka do menej formálnych stykov medzi aktérmi. Výnimkou nie je tykanie, priateľské posedenia pri káve alebo víne, spoločné obedy či večere, niekedy aj spoločné aktivity (kultúra, šport a pod.) a riešenie bežných ľudských starostí. Nič z toho samo o sebe nemožno považovať za vzťahy závadné. Nebezpečnými sa však takéto vzťahy stanú, ak sa v nich vyvinie závislosť, jednostrannosť, či dokonca náznaky prospechárstva. Úplne „za hranicou“ by boli prípady, kedy by sudca prijímal plnenia vybočujúce z rámca bežnej zdvorilosti, samozrejme s prihliadnutím k platovému zabezpečeniu sudcov. Vzájomné pozvanie na obed v hodnote stoviek či málo tisíc českých korún, ak je primerane opätované, či iné podobné obvyklé zdvorilosti dôveru v nezávislosť sudcu rozhodne neznižujú. Jednoznačne mimo rámec prijateľného by však bolo poskytovanie významných výhod, napríklad spojených s trávením voľného času či inými aspektmi bežného života (neodôvodnené zľavy, poskytovanie plnenia zdarma či za zníženú cenu za situácie, kedy sa iným osobám takéto výhody neposkytujú a iné), či dokonca spoločné vykonávanie aktivít, kvôli ktorým by sa sudca mohol dostať do nepríjemného tlaku alebo pociťovať, že by mohol byť vydierateľný.

Profesijné priateľstvo za normálnych okolností nie je dôvodom k pochybnostiam o nezáujatosti sudcu. Od sudcu nemožno požadovať (a justičný systém by to dokonca v niektorých jeho segmentoch mohlo aj paralyzovať), aby samotný fakt, že určitého procesného aktéra (advokáta, prokurátora, správcu, osobu opakovane zastupujúcu procesnú stranu, napr. určitý úrad)

2 § 80 ods. 1, ods. 2

písm. b), f) zákona

č. 6/2002 Sb. o súdoch a sudcoch:

(1) Sudca a prísediaci je povinný vykonávať svedomite svoju funkciu a pri výkone funkcie a v občianskom živote sa zdržať všetkého, čo by mohlo narušiť dôstojnosť sudcovskej funkcie alebo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov.

(2) V záujme záruk nezávislosti a nestrannosti výkonu sudcovskej funkcie sudca najmä

b) je povinný správať sa tak, aby nezadal príčinu k zníženiu dôvery v súdnictvo a dôstojnosť sudcovskej funkcie,

f) dbá svojim správaním o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybnovaná.

Obdobne § 30 ods. 1,

§ 30 ods. 2 písm. e)

zákona č. 385/2000 Z. z.

o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov:

(1) V občianskom živote, pri výkone funkcie sudcu, aj po jeho skončení sa sudca musí zdržať všetkého, čo by mohlo narušiť vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu alebo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov.

(2) V záujme záruky nezávislosti a nestrannosti výkonu sudcovskej funkcie je sudca povinný najmä e) dbať svojim správaním na to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybnovaná.

3 § 15 ods. 1 zákona

č. 99/1963 Sb. občiansky

súdny poriadok:

Akonáhle sa sudca alebo prísediaci dozvie o skutočnosti, pre ktorú je vylúčený, oznámi ju bezodkladne predsedovi súdu. V konaní

možno zatiaľ vykonať iba také úkony, ktoré neznesú odklad.

**Obdobne § 50 ods. 1
zákona č. 160/2015 Z. z.**

Civilný sporový poriadok:
Ak sudca, ktorý má spor prejednať a rozhodnúť, zistí skutočnosti, pre ktoré je vylúčený, bezodkladne ich oznámi predsedovi súdu. V konaní môže zatiaľ urobiť len také úkony, ktoré nepri-
púšťajú odklad.

dlhodobo pozná, niekedy si s ním aj tyká, vedie s ním neformálne rozhovory a aj inak sa s ním stretáva v rámci vyššie popísaných mantinelov profesijného priateľstva, znamenal dôvod pre vylúčenie sudcu. Takým dôvodom by boli až ďalšie, zvláštne okolnosti, z ktorých by bolo nutné usudzovať, že sudca nemusí byť schopný udržať si voči tomuto procesnému aktérovi dostatočný odstup a posudzovať jeho konanie (procesné úkony, právnu argumentáciu, všeobecne postup v rámci výkonu jeho procesnej úlohy a pod.) bez zaujatia.

V okolnostiach prejednávanej veci disciplinárny senát Najvyššieho správneho súdu Českej republiky konštatoval, že medzi advokátom a sudcom v rozhodujúcom období existoval profesijne priateľský vzťah, ktorý disciplinárne obvinený sudca ani nepopieral. Nebolo sporné, že sudca a advokát si spolu tykali, neformálne spolu komunikovali a relatívne často sa stretávali v priestoroch súdu a občas aj inde, najmä tzv. na káve. Vykonaným dokazovaním však nebolo preukázané, že by mal tento vzťah hlbšiu než profesijne priateľskú povahu, ktorou by prekročil medze dané zákonom. Predovšetkým nevyšlo najavo, že by sa sudca a advokát spolu cielene stretávali inak než v priamej alebo sprostredkovanej súvislosti so svojimi procesnými úlohami, že by spolu cielene či dokonca opakovane trávili voľný čas, že by sa stretávali ich rodiny alebo že by ich spájala iná spoločná činnosť alebo záujem, ktorý by viedol k prehĺbeniu ich vzťahu či dokonca k vzniku úzkeho, emocionálne hlbokého priateľstva, ktoré by mohlo prípadne zakladať zaujatosť sudcu. Nevyšlo najavo ani nič, čo by disciplinárny senát mohol považovať za dôvod k domnienke o vzniku závislosti disciplinárne obvineného sudcu k osobe advokáta či za dôvod k tomu, aby sudca mohol pociťovať zo strany advokáta nejaký nátlak.

Vzhľadom na uvedené disciplinárny senát Najvyššieho správneho súdu Českej republiky oslobodil sudcu spod disciplinárneho obvinenia, pretože nebolo preukázané, že sa stal skutok, pre ktorý sa viedlo disciplinárne konanie.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

Z novembrového zasadnutia predsedníctva SAK

Zasadnutie predsedníctva Slovenskej advokátskej komory sa konalo v Bratislave **10. novembra 2017**.

Predsedníctvo **vzalo na vedomie** závery okrúhleho stola k návrhu zákona o výkone rozhodnutí o zaisťovaní majetku. Pozvanie prijali zástupcovia Ministerstva spravodlivosti SR, Generálnej prokuratúry SR a akademickej obce. Účelom zákona je stanoviť možnosť zaistenia majetku, pri ktorom je podozrenie, že pochádza z trestnej činnosti. Návrh zákona upravuje aj režim správy tohto majetku a nakladania s ním. Popri tom boli navrhnuté viaceré zmeny v Trestnom zákone a Trestnom poriadku, ktoré sú zamerané na boj proti ekonomickej trestnej činnosti. Z hľadiska ochrany práv je podľa Slovenskej advokátskej komory dôležité, aby bol pri zavádzaní nových inštitútov do Trestného poriadku vhodne nastavený aj systém brzd a protívah a aby akékoľvek zásahy do základných práv podliehali primeranej kontrole. Po okrúhlym stole sa konalo rozporové konanie na úrovni ministerky spravodlivosti, niektoré návrhy SAK boli akceptované, niektoré nie, následne vláda prerušila rokovanie o tomto bode a zaviazala ministerku spravodlivosti rokovať so Slovenskou advokátskou komorou za účelom odstránenia rozporov.

V časti zasadnutia venovanej elektronizácii výkonu povolania členovia predsedníctva **vzali na vedomie** formuláre na komunikáciu so súdmi od 1. januára 2018. V súvislosti s revokáciou všetkých certifikátov, ktoré boli vydané certifikačnými autoritami, SAK **objednala** výrobu softvéru, ktorý zabezpečí možnosť označenia elektronických dokumentov autorizovaných eID kartami časovými pečiatkami, a tým umožní používanie autorizovaných dokumentov aj po revokácii certifikátov na eID kartách. Slovenská advokátska komora **sa obrátila** na Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo spravodlivosti SR a Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu so žiadosťou o novelu vyhlášky č. 29/2017 o alternatívnych autentifikátoroch, ktorou by sa zaviedla možnosť prihlasovať sa na *slovensko.sk* a ostatné služby prostredníctvom elektronických advokátskych preukazov.

Členovia predsedníctva v rámci informácií o účasti komory v legislatívnom procese **vzali na vedomie** pripomienky Slovenskej advokátskej komory **(a)** k vyhláške, ktorou sa ustanovujú vzory tlačív na podávanie návrhov do obchodného registra, **(b)** k návrhu zákona o výkone rozhodnutia o zaistení majetku, **(c)** k návrhu zákona, ktorým sa ustanovujú definície a množstvá omamných látok a psychotropných látok a **(d)** informáciu o možnosti ustanovenia advokáta ako opatrovníka, a to aj v kontexte možného konfliktu záujmov a dôvernosti vo vzťahu advokát – klient pri výkone opatrovníctva ustanovenými advokátmi. Členovia predsedníctva

ďalej **schválili** predbežný harmonogram podujatí komory na rok 2018, **súhlasili (a)** s uverejnením série článkov v komunikačných prostriedkoch komory k problematike Nariadenia EÚ č. 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktoré sa začne uplatňovať 25. mája 2018 a **(b)** s tým, aby Slovenská advokátska komora vyhlásila január 2018 za mesiac advokátskej kvapky krvi.

Predsedníctvo komory **schválilo** stanoviská s úpravami na základe diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktorými sa vopred zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, respektíve koncipientskej praxe s inými povolaniami. **Vzalo na vedomie** informácie o činnosti komisie na ochranu spotrebiteľov právnych služieb v nadväznosti na *Pozičný dokument* schválený konferenciou advokátov v júni 2017.

V rámci rokovania o ekonomických otázkach členovia predsedníctva **schválili** návrh rozpočtu komory na rok 2018, **súhlasili** s pokračovaním v poisťovnom vzťahu s poisťovňou KOOOPERATIVA, a. s. Vienna Insurance Group a **prijali rozhodnutie, že z dôvodu potreby racionalizácie nákladov na vydávanie stavovského časopisu nebudú advokáti s pozastaveným výkonom advokácie od 1. januára 2018 dostávať tlačennú formu Bulletinu slovenskej advokácie.**

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** správu o mediálnych aktivitách komory v októbri 2017 a informáciu o postupe pri nominovaní kandidátov na ocenenie za celoživotný prínos advokácii s tým, že advokáti budú v komunikačných prostriedkoch komory vyzvaní na doručenie nominácií.

Predsedníctvo **vzalo na vedomie** prehľad aktívnych súdnych konaní, v ktorých je účastníkom Slovenská advokátska komora s osobitným zameraním na konania v statusových veciach.

V rámci informácií odboru medzinárodných vzťahov členovia predsedníctva **vzali na vedomie** správu zo zasadnutí orgánov CCBE, informáciu o zámere osláv 100. výročia vzniku ČSR a fungovania advokácie v spoločnom štáte v spolupráci s Českou advokátskou komorou, informácie o diani v partnerských komorách v zahraničí a správy zo štyroch podujatí so zahraničným prvkom organizovaných na Slovensku (seminár AIJA, stretnutie susedských a spriateleneých komôr a Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum v Bratislave a konferencia o histórii advokácie v Banskej Bystrici). Členovia predsedníctva **poverili** JUDr. Boreca podpísať memorandum o spolupráci s Okresnou izbou Radcow Prawnych v Krakove.

Predsedníctvo komory **rozhodovalo** o žiadostiach súvisiacich s matrikou advokátskych koncipientov, matrikou advokátov a matrikou usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností. Osobitne **rozhodovalo** o návrhoch na pozastavenie výkonu advokácie podľa § 8 ods. 2 písm. b) a § 8 ods. 2 písm. d) zákona o advokácii.

Pýta(j)te sa predsedníctva

Zodpovedá splnomocnený advokát za pravosť listín, ktoré v mene klienta predkladá?

Advokát je v zmysle § 18 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. zo 4. decembra 2003 o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) povinný chrániť a presadzovať záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí.

V zmysle § 18 ods. 2 zákona o advokácii je advokát povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, čestne a svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využívať všetky právne prostriedky a uplatňovať v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.

V zmysle § 18 ods. 3 zákona o advokácii advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.

V zmysle § 22 ods. 1 a 2 zákona o advokácii je advokát oprávnený odstúpiť od zmluvy o poskytovaní právnych služieb len zo závažných dôvodov, najmä ak sa narušila nevyhnutná dôvera medzi ním a klientom alebo pokyn klienta je v rozpore s predpismi komory. Advokát je oprávnený odstúpiť od zmluvy o poskytovaní právnych služieb, ak klient na-

priek poučeniu advokátom trvá na tom, aby advokáta postupoval podľa jeho pokynu.

V zmysle § 2 ods. 1, 2, 3 Advokátskeho poriadku Slovenskej advokátskej komory, prijatého konferenciou advokátov 10. júna 2017 (ďalej len „Advokátsky poriadok“), je advokát povinný pri výkone svojho povolania v prospech klienta využívať skutkové, právne argumenty a možnosti dané právnym poriadkom, pritom je povinný dbať na zachovanie dôstojnosti advokátskeho stavu a smie použiť len prostriedky, ktoré sú v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, dobrými mravmi a zásadami slušného správania sa.

Vzťah klienta a advokáta sa podľa § 3 Advokátskeho poriadku zakladá na vzájomnej dôvere, z čoho vyplýva, že podľa § 5 ods. 3 Advokátskeho poriadku advokát nie je oprávnený bez súhlasu klienta overovať pravdivosť alebo úplnosť skutkových informácií poskytnutých klientom. Ak má o ich pravdivosti a úplnosti dôvodné pochybnosti, poučí klienta o možných právnych dôsledkoch takto získanej informácie, možnosť odstúpiť od zmluvy o poskytovaní právnych služieb tým nie je dotknutá.

V zmysle vyššie uvedených predpisov vymedzujúcich povinnosti advokáta, advokát sám nesmie zadovážiť pre klienta dôkazy nezákonným spôsobom, ale nezodpovedá za vierohodnosť a správnosť listín, ktoré mu odovzdá klient, dokonca nie je oprávnený ich vierohodnosť skúmať.

Ak by mal podozrenie o ich pravosti, môže postupovať v súlade s vyššie citovaným § 5 ods. 3 Advokátskeho poriadku, ale len v prípade, ak si nedostatok týchto dôkazov mohol všimnúť.

Advokát však nie je oprávnený preverovať pravdivosť zdroja, ktorý listinu klientovi poskytol (napríklad dopytom u prekladateľa, ktorý mal preklad vyhotoviť), lebo by to bolo narušením dôvery medzi klientom a advokátom.

Advokácia v spomienkach advokátov

Predsedníctvo SAK dáva do pozornosti všetkým advokátom, že v knižnici komory sú k dispozícii posledné výtlačky **reprezentatívnej veľkoformátovej publikácie v tvrdej väzbe**, ktorá na vyše 300 stranách formou rozhovorov s kolegami advokátmi mapuje dianie v advokácii v časovom horizonte od začiatku 70. rokov minulého storočia až po dnešok.

Zvýhodnená cena pre advokátov 10 eur

Kontakt: PhDr. Ondrišová, tel.: 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta zachovávať vážnosť a dôstojnosť pri výkone povolania aj mimo neho

Advokát, ktorý ako občan zastupuje splnomocniteľa pri právnom úkone na základe splnomocnenia po tom, čo mu bolo doručené splnomocniteľom zrušenie tohto splnomocnenia, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 29a ods. 1 zákona o advokácii.

Pojem „vážnosť a dôstojnosť, ktorú vyžaduje postavenie advokáta“ je potrebné chápať objektívne, pretože ide o spoločnú hodnotu advokácie, ktorá je hodná rešpektovania každým advokátom v záujme zachovania povesti advokátskeho stavu. Porušenie vážnosti a dôstojnosti, ktorú vyžaduje postavenie advokáta môže predstavovať najmä páchanie trestnej činnosti, nerešpektovanie právoplatného a vykonateľného rozhodnutia súdu ukladajúceho mu povinnosť, ale aj akékoľvek iné konanie advokáta, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi, advokátskou etikou, ale aj všeobecne uznávanými morálnymi hodnotami spoločnosti.

Rozhodnutie IV. disciplinárneho senátu SAK z 30. júna 2016, sp. zn. DS. IV.-14/16:2247/2015

Dotknuté ustanovenia:

- § 29a ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení

Rozhodnutím IV. disciplinárneho senátu SAK z 30. júna 2016, sp. zn. DS. IV.-14/16:2247/2015 bol disciplinárne obvinený advokát

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 29a ods. 1 zákona o advokácii,

tým, že

dňa 20. 4. 2015 zastupoval ako občan sťažovateľku A. B. na zhromaždení vlastníkov poľných pozemkov v spoločnom Poľov-

nom revíri Z., ktorého priebeh bol osvedčený notárskou zápisnicou spísanou notárkou JUDr. C. D., na základe splnomocnenia zo dňa 3. 3. 2015, a to napriek tomu, že dňa 16. 4. 2015 mu bolo doručené zrušenie uvedeného splnomocnenia,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **100 eur**.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške **405 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Navrhovateľ podal dňa 2. 2. 2016 na základe podnetu sťažovateľky návrh na začatie disciplinárneho konania proti disciplinárne obvinenému advokátovi pre skutok popísaný vo

výrokovej časti tohto rozhodnutia z dôvodu porušenia povinností advokáta uvedených v § 29a ods. 1 zákona o advokácii.

Disciplinárny senát prejednal vec na neverejnom zasadnutí dňa 30. 6. 2016, pričom na základe vykonaného dokazovania zistil nasledovný skutkový stav:

Z obsahu sťažnosti sťažovateľky ako aj z predložených dôkazov vyplynulo, že sťažovateľka A. B. splnomocnením zo dňa 3. 3. 2015 splnomocnila disciplinárne obvineného ako občana, aby ju zastupoval pri zvolaní a konaní na zhromaždeniach vlastníkov poľovných pozemkov v poľovnom revíri Z., ktoré sa budú konať v súlade so zákonom o poľovníctve. Uvedeným splnomocnením sťažovateľka súčasne splnomocnila disciplinárne obvineného, aby ju v celom rozsahu zastupoval aj vo veciach uznania zmeny hraníc a užívania poľovného revíru, ako aj pred štátnymi, spoločenskými a samosprávnymi orgánmi, a to výhradne len v konaniach, ktoré sa týkajú výkonu práv poľovníctva na poľovných pozemkoch, ktoré vlastní. Splnomocnenec bol na základe predmetného splnomocnenia taktiež oprávnený v mene sťažovateľky odvolať akékoľvek splnomocnenie, ktoré by v súvislosti s výkonom práv poľovníctva na poľovných pozemkoch, ktoré vlastní, udelila tretím osobám kedykoľvek pred alebo po podpísaní tejto plnej moci. Splnomocnenec bol na základe uvedeného splnomocnenia rovnako oprávnený konať v mene sťažovateľky v plnom rozsahu jej práv, pričom predmetná plná mala charakter všeobecnej plnej moci s platnosťou výlučne pre právne úkony v súvislosti s uvedenými zhromaždeniami. Predmetné splnomocnenie malo platnosť na dobu neurčitú, pričom na jeho zánik sa vzťahoval § 33b Občianskeho zákonníka. Z obsahu sťažnostného spisu ďalej vyplynulo, že dňa 16. 4. 2015 sťažovateľka doručila disciplinárne obvinenému prípis označený ako „Vec: zrušenie splnomocnenia“, ktorým mu oznámila, že udelené splnomocnenie ruší v celom rozsahu. Predmetné zrušenie splnomocnenia bolo disciplinárne obvinenému doručené dňa 16. 4. 2015. Z fotokópie notárskej zápisnice spísanej dňa 20. 4. 2015 JUDr. C. D., notárkou, ktorej notárskou zápisnicou bol osvedčený priebeh Zhromaždenia vlastníkov poľovných pozemkov v spoločnom poľovnom revíri Z., ako aj z pripojenej prezenčnej listiny nepochybne vyplýva, že na predmetnom zhromaždení sa osobne zúčastnil disciplinárne obvinený, pričom ako splnomocnený zástupca na tomto zhromaždení zastupoval vlastníkov pozemkov, vrátane sťažovateľky, o čom svedčí podpis disciplinárne obvineného ako zástupcu sťažovateľky na prezenčnej listine pod por. číslom 583.

Zastupovanie sťažovateľky na zhromaždení vlastníkov poľovných pozemkov aj napriek odvolaniu splnomocnenia sťažovateľkou nepochybne ani sám disciplinárne obvinený vo svojich vyjadreniach zo dňa 24. 9. 2015 a 16. 2. 2016.

Na základe uvedeného mal disciplinárny senát za nepochybne preukázané, že skutok uvedený v návrhu predsedu revíznej komisie SAK, ktorý navrhovateľ kládie disciplinárne obvinenému za vinu, sa stal. Disciplinárny senát ďalej zisťoval, či skutok má znaky disciplinárneho previnenia.

Obsah pojmu „vážnosť a dôstojnosť, ktorú vyžaduje postavenie advokáta“ ako jednej z vlastností typickej pre ad-

vokáta nielen pri výkone advokácie, ale aj pri správaní sa v bežnom živote, nie je v advokátskych stavovských predpisoch ani iných právnych predpisoch normatívne vymedzený. Uvedený pojem je potrebné chápať objektívne, pretože ide o spoločnú hodnotu advokácie, ktorá je hodná rešpektovania každým advokátom v záujme zachovania povesti advokátskeho stavu. Porušenie vážnosti a dôstojnosti, ktorú vyžaduje postavenie advokáta môže predstavovať najmä páchanie trestnej činnosti, nerešpektovanie právoplatného a vykonateľného rozhodnutia súdu ukladajúceho mu povinnosť, ale aj akékoľvek iné konanie advokáta, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi, advokátskou etikou, ale aj všeobecne uznávanými morálnymi hodnotami spoločnosti.

Skutok, ktorého sa dopustil disciplinárne obvinený možno považovať za neetický voči sťažovateľke. Sťažovateľka svojím výslovným prejavom vôle odvolala splnomocnenie udelené disciplinárne obvinenému, pričom tento sa o odvolaní preukázateľne dozvedel, avšak aj napriek tomu toto odvolanie nerešpektoval a sťažovateľku zastupoval na zhromaždení vlastníkov poľovných pozemkov v spoločnom revíri Z. dňa 20. 4. 2015 na základe pôvodného, písomnou formou zrušeného splnomocnenia. Svojím konaním porušil v očiach sťažovateľky (ale objektívne aj v očiach tretích osôb) dôstojnosť, ktorú má ako advokát povinnosť zachovávať tak pri výkone advokácie, ako aj mimo neho.

Disciplinárny senát nepovažoval za dôvodnú obranu disciplinárne obvineného, ktorá okrem iného spočívala v tvrdení, že po tom, ako sa oboznámil s odvolaním udeleného splnomocnenia sťažovateľkou, osobne ju navštívil a táto mu mala splnomocnenie udeliť ústne. Okrem toho, že takéto konanie sťažovateľky by bolo v súvislosti s inými jej skutkami v rozpore s akoukoľvek logikou, udelenie takéhoto ústneho splnomocnenia by navyše bolo aj v rozpore s právnymi predpismi, a to s § 31 ods. 4 Občianskeho zákonníka („Ak je potrebné, aby sa právny úkon urobil v písomnej forme, musí sa plnomocnenstvo udeliť písomne. Písomne sa musí plnomocnenstvo udeliť aj vtedy, ak sa netýka len určitého právneho úkonu.“). Z citovaného znenia vyplýva, že v prípade, ak sa má splnomocnenie týkať viacerých právnych úkonov, resp. ak ide o tzv. generálne splnomocnenie, toto musí byť udelené v písomnej forme. Z obsahu notárskej zápisnice vyplýva, že disciplinárne obvinený vystupoval ako zástupca sťažovateľky pri hlasovaní o viacerých bodoch programu, resp. pri viacerých právnych úkonoch, z čoho vyplýva, že splnomocnenie na zastupovanie muselo mať písomnú formu. Uvedenej skutočnosti si disciplinárne obvinený ako osoba známa práva musel byť vedomý, a preto aj v prípade, ak by zastupoval sťažovateľku na základe ústneho splnomocnenia, dopustil by sa vedomého porušenia právnych predpisov a okrem iného by taktiež porušil vážnosť a dôstojnosť advokátskeho stavu.

Ďalšia námietka disciplinárne obvineného spočívala v tvrdení, že v danej veci neposkytoval sťažovateľke právne služby ako advokát a že ju nezastupoval pri výkone advokácie, ale ako občan, je s ohľadom na znenie § 29a ods. 1 zákona o advokácii irelevantná. Z uvedeného ustanovenia vyplý-

va, že advokát je povinný zachovávať vážnosť a dôstojnosť, ktorú vyžaduje postavenie advokáta tak pri výkone povolania ako aj mimo neho, a preto sa táto povinnosť vzťahuje aj na osobný život advokáta a tým pádom aj na zastupovanie iných osôb, nie pri výkone advokácie, ale v rámci občianskych vzťahov a iných aktivít advokáta.

Z vykonaného dokazovania, najmä z obsahu sťažnostného a disciplinárneho spisu, ako aj na základe vyššie uvedeneho, mal disciplinárny senát za preukázané, že skutok obšiahnutý v návrhu predsedu revíznej komisie SAK má znaky disciplinárneho previnenia.

Vzhľadom na to, že disciplinárne obvinený nepopieral spáchanie skutku, pričom je nepochybné, že skutok sa stal a má znaky disciplinárneho previnenia, disciplinárny senát rozhodol bez nariadenia pojednávania na neverejnom zasadnutí v zmysle § 16 ods. 1 Disciplinárneho poriadku SAK. V zmysle § 21 ods. 4 Disciplinárneho poriadku SAK disciplinárny senát vypracoval zjednodušené rozhodnutie, pričom na zdôraznenie správnosti úvah a presvedčivosti rozhodnutia vypracoval aspoň stručné odôvodnenie (aj keď to nebolo v skrátanom konaní povinnosťou disciplinárneho senátu).

Vzhľadom na to, že v zmysle § 56 ods. 1 zákona o advokácii je disciplinárnym previnením len zavinené porušenie povinnosti, disciplinárny senát sa ďalej zaoberal subjektívnym postojom advokáta k porušeniu povinnosti.

Zavinenie môže byť úmyselné, alebo z nedbanlivosti. Vzhľadom na to, že právna úprava zákona o advokácii

nešpecifikuje bližšie, o aký druh zavinenia má ísť, stačí, ak ide o zavinenie z nedbanlivosti.

Disciplinárne obvinený ako osoba znala práva vedel, že zastupovanie sťažovateľky aj napriek písomnému a doručenému odvolaniu splnomocnenia je neprípustné, čo svedčí o vedomosti disciplinárne obvineného o jeho protiprávnom konaní. Na základe uvedeného disciplinárny senát dospel k záveru, že disciplinárne obvinený vedel, že svojím konaním môže porušiť povinnosť uloženú v 29a ods. 1 zákona o advokácii a pre prípad, že také porušenie spôsobí bol s tým uzrozumený. To znamená, že konanie disciplinárne obvineného možno hodnotiť ako zavinené konanie s nepriamym úmyslom.

Pri druhu disciplinárneho opatrenia vychádzal disciplinárny senát z hodnotenia okolností prejednávaneho prípadu v zmysle § 56 ods. 4 zákona o advokácii.

V neprospech disciplinárne obvineného vyhodnotil disciplinárny senát nasledovné skutočnosti. Rozsah a povaha porušenia povinnosti disciplinárne obvineného je závažná v tom, že sa jedná o vedomé porušenie povinností, ktorých dodržiavanie disciplinárny senát považuje za významné pri výkone advokácie ale aj mimo nej. Rozsah a povaha porušenia povinnosti je tiež závažná v tom, že advokát ako osoba dokonale znala práva vedel, že zastupovanie inej osoby, aj napriek písomnému odvolaniu plnomocnenstva je nielen neprípustné z pohľadu advokátskej etiky a dobrých mravov, ale aj v rozpore s právnymi predpismi.

V prospech disciplinárne obvineného disciplinárny senát vyhodnotil, že disciplinárne obvinený celú záležitosť oľutoval v podaní zo dňa 16. 2. 2016.

Po vyhodnotení charakteru skutočností v prospech a v neprospech disciplinárne obvineného disciplinárny senát konštatoval, že je nie je prevaha skutočností v prospech ani v neprospech disciplinárne obvineného, čo zohľadnil aj pri ukladaní disciplinárneho opatrenia. Vzhľadom na uvedené disciplinárny senát považoval za spravodlivé a primerané uložiť disciplinárne obvinenému peňažnú pokutu vo výške 100 EUR a povinnosť zaplatiť trovy disciplinárneho konania.

Vzhľadom nato, že výška peňažnej pokuty je pod úrovňou cca jednej mesačnej priemernej mzdy v národnom hospodárstve SR za rok 2015 (=883 EUR/mesiac), disciplinárny senát nepovažoval za potrebné skúmať pred uložením peňažnej pokuty majetkové a osobné pomery disciplinárne obvineného, keďže peňažná pokuta vzhľadom na jej výšku nemôže neprímeraným spôsobom zasiahnuť do osobných a majetkových pomerov disciplinárne obvineného.

Na základe uvedeného disciplinárny senát rozhodol, tak ako je uvedené vo výroku rozhodnutia.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátka

Martina Gajdošová – Peter Kerecman

Prvé ženy v slovenskej advokácii

Pred stopäťdesiatimi rokmi bolo slovo *advokátka* neznáme. Na Slovensku sa stalo realitou až v období Československa. Advokácia bola mužskou doménou.

*Ako sa advokácia zmenila,
keď do súdnych siení vstúpili ženy?
Aké to bolo, keď sa prvý advokát v krajine
rozhodol zamestnať prvú ženu ako osovničku,
čo ho k tomu viedlo a koľko to vydržal?
Ako a prečo sa pridávali ďalší?*

Od zápisu prvej ženy – advokátskej osovničky do zoznamu osovničiek advokátskej komory uplynulo v roku 2015 práve 90 rokov. Dnes je v advokácii približne rovnako veľa mužov ako žien. Čo ženy do advokácie priviedlo, ako vykonávali osovničku a advokátsku prax, ako sa im darilo, ako a prečo sa postupne rozširovali a znižovali ich počty – práve o tom je táto kniha.

Cena: 9 eur Kontakt: PhDr. Ondrišová,
tel.: 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

História advokácie je stále živá myšlienka

Už druhýkrát od roku 2004, kedy sa začala tradícia konferencií o dejinách advokácie, sa jej dejiskom stala Slovenská republika. Po Bratislave, kde sa podujatie uskutočnilo v roku 2012 za účasti historikov z Čiech, Maďarska, Rakúska, Poľska a Slovenska, sa 3. novembra 2017 ujala usporiadateľskej úlohy metropola stredného Slovenska Banská Bystrica. Slovenská advokátska komora sa týmto počínom pripojila k dlhodobým aktivitám Českej advokátskej komory, na pôde ktorej myšlienka konferencií so zameraním na dejiny vznikla. Za miesto konania si organizátor zvolil nádhernú historickú porotnú miestnosť Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorá podujatiu dodala historický nádych v pravom zmysle slova.

Entrée v poradí už XIV. konferencie pred jej 55 účastníkmi tvoril príhovor stabilného moderátora všetkých stretnutí **JUDr. et PhDr. Stanislava Balíka, Ph.D.**, emeritného sudcu Ústavného súdu Českej republiky.

Po ňom sa ujal slova predseda Slovenskej advokátskej komory **JUDr. Tomáš Borec**. Upriamil pozornosť na to, že Banská Bystrica bola za miesto konania konferencie zvolená nielen preto, že je významným právnym centrom, ale aj s ohľadom na skutočnosť, že práve tu sa nachádza jedna z najkrajších slovenských súdnych budov, kde pred rokmi pojednávali významní slovenskí advokáti Pavol Mudroň, Rudolf Markovič, Matúš Dula či Emil Stodola. Spomenul aj

doterajšie pôsobenie komisie pre históriu advokácie zriadenej Slovenskou advokátskou komorou v roku 2009. Pripomenul, že Slovenská advokátska komora dlhodobo podporuje výskumné a publikačné aktivity v oblasti histórie advokácie. Všetkým referujúcim zaželal, aby ich záujem o históriu advokácie neutíchal, pretože poznávať minulosť advokátkeho povolania je najmä v dnešných časoch stále mimoriadne dôležité.

Následne pozdravil hostí podpredseda Českej advokátskej komory a zároveň predseda výboru pre históriu advokácie v Čechách **JUDr. Petr Poledník**, ktorý neopomenul svoje skúsenosti s pojednávaniami na tunajšom krajskom súde.

Zdravicu predniesla aj **doc. JUDr. Ivana Šošková, PhD.**, prodekanka Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Z jej príhovoru citujeme: „Existencia práva ako súhrnu všeobecne záväzných právnych noriem, ktoré regulujú správanie sa jednotlivcov, so sebou zákonite nesie potrebu existencie odborníkov, ktorí sa normami zaoberajú, vykladajú a aplikujú ich. Byť odborníkom znamená, že človek dokáže poskytnúť spoločnosti služby, ktoré sú pre ňu nevyhnutné a od ktorých je existenčne závislá. Advokátske komory sú združeniami odborníkov – advokátov, ktorých už staroveká rímska spoločnosť považovala za osoby požívajúce všeobecnú vážnosť. Advocatus bol patrónom klientov, bol to priateľ,

ktorého si mohol občan privolať na súd, aby mu pomohol v núdzi, aby ho najmä v súdnom konaní osobne podporil. Česť bola tým, čo sa vždy spájalo s profesiou advokáta, ako to už naznačil Cicero: 'Čo môže byť čestnejším útočiskom pre človeka ako výklad práva, pre ktorý ho ľudia aj v starobe navštevujú a ctia?' História nám mnohé nielen pripomína, ale aj dáva odpovede na množstvo otázok, či ukazuje cestu do budúcnosti.' Vo vystúpení ďalej spomenula podmienky výkonu advokácie v Rakúsko-uhorskej monarchii či štúdiom žien na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe po roku 1918. Poslucháči s úsmevom zaevidovali jej citáciu spisovateľa Jana Neruda o tom, že právnictvo nie je príliš slušné zamestnanie pre dámu, najmä v kontexte dnešnej situácie, keď možno polovicu nových právnikov tvoria ženy.

So srdečným privítaním vystúpil predseda Krajského súdu v Banskej Bystrici **doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.** Ako hosť konferencie symbolicky poukázal na to, že konferencia o histórii advokácie sa koná v priestoroch súdu, čo je ďalší nesporný dôkaz o úzkom prepojení medzi advokátskym a sudcovským povoláním. Múry porotnej miestnosti si bezpochyby pamätajú množstvo ľudských aj profesijných príbehov (**foto 1** – zľava: I. Šošková, M. Ďurica, S. Balík, T. Borec a P. Poledník).

Hovorkyňa krajského súdu **JUDr. Mgr. Nina Spurná** priblížila osudy budovy súdu – bývalej súdnej sedie, ktorá bola daná do užívania v roku 1898 a je vedená v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok Slovenskej republiky. Po asanácii kostola sv. Ducha v roku 1895 sa na jeho mieste začala výstavba Katolíckeho tovarišského spolku, nájomných a administratívnych budov a mestských vĺ. Budova kráľovskej sedie bola postavená po budove Katolíckeho tovarišského spolku ako jedna z prvých administratívnych budov podľa projektu budapešianskeho architekta Istvána Kissa na Skuteckého ulici v rokoch 1896 – 1998, „úradovať“ sa začalo 15. októbra 1898 (**foto 2**). Od svojho vzniku slúžila potrebám súdnictva. Zmeny realizované v minulom storočí si vyžiadalo najmä rozširovanie súdneho aparátu s narastajúcou požiadavkou na priestorové kapacity. Jednou z prvých úprav po roku 1918 bolo v dôsledku politických zmien odstránenie uhorského znaku zo štítu a jeho nahradenie štátnym znakom Československej republiky. V sedemdesiatych rokoch 20. storočia došlo k výmene pôvodnej keramickej pálenej krytiny, negatívnym zásahom bolo odstránenie komínov telies a pôvodných vikierov. Budova sa môže pochváliť vzácnosťami, a to vežovými hodinami z dielne hodinárskeho majstra Michala Stollmana z roku 1898 a porotnou sieňou, ktorá sa zachovala takmer v pôvodnej podobe s historickými klenbami (**foto 3**).

V prvom odbornom príspevku **Advokát Vojtech "Tatenko" Rampášek** sa jeho autor advokát **JUDr. Michal Rampášek** (**foto 4**)

venoval svojmu starému otcovi. Slovenská advokátska komora pripravuje vydanie knihy s rovnakým názvom. Publikácia komplexne uchopí život tejto legendy slovenskej advokácie, ktorú dodnes spomínajú nielen bratislavskí advokáti a sudcovia. Do advokácie nastúpil v roku 1938 ako advokátsky koncipient, advokátsku skúšku zložil v roku 1943, v advokácii pôsobil 57 rokov do konca roka 1988. Pôsobil najmä v oblasti trestného práva, obhajoval napr. Vojtecha Tuku, po poštátnení advokácie obhajoval aj v procese proti biskupom Vojtaššákovi, Buzalkovi a Gojdičovi. Po roku 1968 sa venoval súdnym rehabilitáciami, násilnej trestnej činnosti či dopravným nehodám. Advokátske pôsobenie obnovil v roku 1990 so zameraním najmä na rehabilitačné procesy.

S príspevkom na tému **Kvalifikácia advokátov v českých krajinách v stredoveku a ranom novoveku** sa prihovorila **prof. PhDr. Marie Bláhová, CSc.** z Filozofickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe. (**foto 5**) Spomenula Kosmasovu polemiku o tom, že ľudia potrebujú sudcov, ako aj zriadenie zemského súdu pre šľachtu kniežaťom Soběslavom. Venovala sa sudcovským právomociam richtára (judex), dvorskému súdu pre dvoranov, cirkevným súdom a zriadeniu Súdu biskupského oficiála v 2. polovici XIII. storočia. V prednáške rozlíšila

4

5

6

7

stredoveké pojmy *advocatus* (*conlocutor*) ako rečník vystupujúci popri strane sporu a *procurator* ako poručník vystupujúci zasa so stranou sporu v jej mene. V zmysle záverov lyonského koncilu z roku 1224 mal mať *advocatus* právnické vzdelanie, *procurator* ho mať nemusel. Od XIV. storočia vystupovali pri pražskom konzistóriu aj laickí, teda necirkevní advokáti, prof. Bláhová spomenula napr. Kojeta z Drnovic, Jana Peška, ale aj známeho právnika Viktorína Kornela zo Všehrd. V Čechách sa od roku 1547 vyžadovalo zloženie prísahey rečníkom a od roku 1579 na základe Koldínovho zákonníka „pocitivost“ advokáta.

Advokátka z Lučenca **Mgr. Viktória Hellenbart** (foto 6) prednášala na tému **Organizovanosť advokátov v Uhorsku**. V tejto súvislosti sa zaoberala prekladom z diela uhorského advokáta dr. Lajosa Kráľika pôsobiaceho v advokácii v tomto období. Jeho monografia bola quasi komentárom k zák. čl. XXXIV/1874 o advokátskom poriadku platnom na našom území až do roku 1948, ktorý sa tak stal najdlhšie účinným právnym predpisom o advokátoch u nás. Podľa dostupných informácií pruský kráľ Fridrich II Veľký označil advokátov za osoby, ktoré nesledujú spravodlivé ciele, ale vlastný majetkový prospech. Advokáti mali byť podľa neho menovaní štátom ako sudcovia s obdobnou kvalifikáciou aj odmeňovaní. Rovnako mali byť v prípade profesijných zlyhaní aj prepúšťaní. Napríklad v Berlíne v tom čase pôsobilo okrem 59 advokátov aj 400 pokútnikov. Pre porovnanie v USA v čase vydania knihy L. Kráľika všetci dovtedajší prezidenti okrem 4 boli advokátmi. Mgr. Hellenbart na záver spomenula kanonizo-

vaných advokátov, napríklad Sv. Iva z Helóry, Sv. Ambrózia či Sv. Chryzostoma.

Prednáška **Stanovisko Českej advokátskej komory k vládnemu návrhu Ústavy ČR z roku 1992** advokáta **JUDr. Miroslava Syllu** (foto 7) sa týkala pripomienok českej stavovskej organizácie k ústavnému textu schválenému vládou Českej republiky v júni 1992, a následne v Programovom vyhlásení z 2. júla 1992. Pripomienky k vládnemu návrhu Ústavy ČR v roku 1992 pozostávali z 1 638 strán, pričom časť z nich z proveniencie Českej advokátskej komory bola datovaná 26. novembra 1992. Týkali sa predovšetkým Článku 9, odseku 2 ústavy, teda jej materiálnej jadra kvôli nesystematickosti tu zaradeného výkladu právnych noriem. Ďalšie pripomienky súviseli s Článkom 86 ústavy a s neodňateľnosťou zákonného sudcu. Polemizovalo sa aj s tým, že do IV. hlavy ústavy týkajúcej sa súdnej moci nepatrí zaradenie štátneho zastupiteľstva ako zložky moci výkonnej, toto zaradenie do ústavy sa navyše javilo ako zbytočné.

Košický advokát **JUDr. Peter Kerecman, PhD.** (foto 8), pravidelný účastník konferencií, predniesol príspevok **Advokát Vladimír Clementis**. Opísal v ňom životné osudy rodáka z Tisovca. V roku 1924, kedy začal osnovnícku prax, patrilo k zakladateľom skupiny DAV. Po absolvovaní koncipientúry u advokátov v Bratislave a Prahe si otvoril v roku 1931 v metropole Československa vlastnú advokátsku kanceláriu, neskôr sa presťahoval do Bratislavy. Jeho prax tvorilo trestné právo (napr. známa obhajoba v košútskom procese proti komunistickému poslancovi Štefanovi Majorovi a spol. či súkromné žaloby proti novinám *Slovenský denník* a *Národný denník*). Zo známych osobností obhajoval Gejzu Vámoša, Jána Roba Poničana a Ľudovíta Vazovského. Okrem spomenutého Poničana bol jeho koncipientom aj Gustáv Husák. V roku 1939 odišiel V. Clementis do emigrácie, kde pôsobil ako člen Právnej rady pri exilovej československej vláde. Politicky sa exponoval v povojnovom období ako štátny tajomník, neskôr ako minister zahraničných vecí Československa. Jeho osobná tragédia sa završila v procese s protištátnym sprisahaneckým centrom Rudolfa Slánskeho a spol., po jeho skončení bol v roku 1952 popravený. Slovenská advokátska komora vydala v roku 2017 publikáciu *Advokáti davisti*.

Ďalší zástupca advokátskeho stavu z Čiech **JUDr. Milan Kyjovský** (foto 9) referoval tému **Účtovná kniha prvorepub-**

8

9

likového advokáta. Prezentoval účtovné pohyby v knihe výdavkov svojho starého otca, advokáta v rokoch 1920 – 1935. Niektoré výdavky boli zaujímavé, napr. náklady na uhlie, koks, sprejitné či „donosné“ pre poštarov. Koncipient dostával mesačnú mzdu 1 000 Kč, sekretárka 600 Kč. Starý otec prednášateľa bol absolventom Právnickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe s podpisom Tomáša Garriqua Masaryka v indexe, zomrel na prahu novej éry v roku 1948.

Z Právnickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci zavítal **JUDr. Petr Dostálík, Ph.D. (foto 10)** s referátom **Demosthenes ako advokát alebo prečo sa neobhajovať vo vlastnej záležitosti.** Auditorium previedol poručenským sporom Demosthena, gréckeho rečníka, politika a autora Filipiek, známych rečí proti expanzii Filipa II. Macedónskeho. Jeho otec Demosthenes st. vlastnil dve remeselnícke dielne a zanechal závet, podľa ktorého sa poručníkmi mali stať traja ním vybraní muži. Vzhľadom na to, že nespravovali dedičstvo dobre, po dovŕšení plnoletosti ich Demosthenes v roku 336 p. n. l. zažaloval. Napriek úspechu pred súdom k úplnému vymoženiu jeho pohľadávok nedošlo. Poslucháči sa okrem konkrét-

ností sporu dozvedeli aj o ustanoveniach Digest o ochrane biednych vdov, či o starogréckych mierach a váhach.

Advokát z Košíc **JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA (foto 11)** sa tentoraz v duchu tradície „advokátov vo farbe“ zhostil témy **Advokáti v červenom (v radoch bolševikov).** V úvode spomenul, že už klasici marxizmu-leninizmu mali blízky kontakt s advokáciou. Otec Karla Marxa Heinrich Marx (pôvodne Heschel Levy Mordechai) bol predsedom trevírskej advokátskej komory a Vladimír Iljič Uljanov Lenin pôsobil ako advokátsky koncipient. Z bolševikov bol spomenutý pôvodom poľský šľachtic Vjačeslav Rudolfovich Menžinskij (vlastným menom Wiesław Menżyński), ktorý sa po Veľkej októbrovej socialistickej revolúcii stal ľudovým komisárom financií, od roku 1926 ako nástupca F. E. Dzeržinského až do svojej smrti šéfom tajnej polície OGPU (právnej nástupkyne ČEKY). Ďalší poľský šľachtic Mieczysław Kozłowski predsedal v rokoch 1918 – 1920 Maľej Rade ľudových komisárov Ruska. K bolševikom patrili aj ľudový komisár justície Ruska a Ukrajiny z rokov 1918 – 1928 Dmitrij Ivanovič Kurskij, ľudový komisár financií a podpredseda Najvyššieho súdu ZSSR z rokov veľkého teroru 1933 – 1937 Vladimír Pavlovič Antonov – Saratovskij či známy protináboženský aktivista Pjotr Anajevič Krasikov.

Referát **Z histórie Advokátskej komory Banská Bystrica 1875 – 1921** predniesla **doc. JUDr. et Mgr. Martina Gajdošová, PhD. (foto 12)** z Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Poslucháči sa oboznámili s existenciou 28 advokátskych komôr v Uhorsku po vyrovnaní, pričom 4 z nich sa nachádzali na území dnešného Slovenska. Prítomní mohli porovnať zmeny v počte advokátov v rokoch 1875 a 1904, a to od najväčšej uhorskej advokátskej komory v Budapešti po najmenšiu v Rijeke. V banskobystrickej komore oscilloval počet advokátov v sledovanom období od najvyššieho (35 v roku 1897) po najnižší (69 v roku 1914). Z viacerých archívov sa podarilo zozbierať značné penzum matérie vrátane výročných správ či rokovacích poriadkov advokátskej komory. Doc. Gajdošová poskytla prehľad najvyšších predstaviteľov komory s krátkymi medailónmi (predsedovia Ján Kollár, Arzen Amunn, Edmund Turscányi či Vojtech Tilles). Venovala sa aj existencii komory po skončení I. svetovej vojny, úhrade členských príspevkov v roku 1919 či presunutiu písomností komory do Turčianskeho Svätého Martina pri jej zániku.

Riaditeľ Ústavu štátu a práva Slovenskej akadémie vied **doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc. (foto 13)** prezentoval osobnosť **Advokáta Vladimíra Fajnora.** Predstavil životné osudy významného slovenského právnika a syna známeho advokáta Štefana Fajnora. Právnické štúdiá po skončení šopronského evanjelického lýcea Vladimír Fajnor absolvoval na univerzitách v Budapešti a Berlíne. Advokátsku prax vykonával vo Zvolene, založil Zvolenské noviny aj kníhtlačiareň. Po zániku Rakúsko-uhorskej monarchie sa stal županom Župy XVIII. so sídlom vo Zvolene. Doc. Vozár uviedol aj prehľad pôsobenia Vladimíra Fajnora vrátane zastávania postu ministra pre zjednotenie zákonodarstva a organizáciu správy či ministra spravodlivosti, prezidenta Najvyššieho súdu Československa, starostu Právnickej jednoty na Slovensku, profesora

Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave alebo prvého svetského predsedu Synody Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku. Nevynechal ani jeho povojnový zápis do zoznamu členov Stáleho arbitrážneho dvora v Haagu, ale aj vypratanie jeho rodiny do chatrče v Tomášovciach pri Lučenci krátko po jeho smrti v roku 1952. Doc. Vozár je autorom rovnomennej knihy, ktorú Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied vydalo v roku 2017.

Ako posledný predniesol príspevok zakladateľ konferencií o histórii advokácie **JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.** s názvom **Jednota advokátov československých v rokoch 1918 – 1930**. Spomenul založenie Spolku českých advokátov v roku 1898 a jeho zmenu na Spolok československých advokátov po vzniku nezávislého Československa. Práve z tohto spolku vznikla v máji 1927 Jednota advokátov československých. Do jej pôsobnosti patrila okrem iného pomoc pri zabezpečení penzijného poistenia advokátov, ako aj podpora členov jednoty vrátane ich rodinných príslušníkov v prípade vážnych okolností. Schôdze výboru sa uskutočňovali približne raz mesačne, valné zhromaždenia členov raz roč-

ne. Dlhodobým predsedom spolku, respektíve jednoty bol Ladislav Valenta. Ako zaujímavosť autor uviedol aj informáciu o konaní I. zjazdu slovenských právnikov v roku 1904.

XIV. konferencia o dejinách advokácie priniesla množstvo zaujímavých tém, o čom svedčí aj skutočnosť, že značný počet účastníkov zotrval až do konca. Medzi nimi bol aj najstarší účastník **JUDr. Ladislav Čendula (foto 14, vľavo dole)**, bývalý banskobystričský advokát. Advokátsky sľub zložil v roku 1954 a advokáciu vykonával do roku 2010. Z jeho následného listu vyberáme: „*Úprimne som sa potešil, že som mohol byť prítomný na konferencii. Jednak zo stretnutí s tými, ktorých som mal a stále mám rád, ale okrem toho (a nie v poslednom rade), že som mohol i po rokoch, ako som ukončil moju advokátsku prax, pocítiť pretrvávajúce spojenie s advokáciou, ktorej som zasvätil prakticky celý môj profesijný život.*“

V roku 2018 pri príležitosti osláv 100. výročia vzniku Československa sa plánuje jubilejná XV. konferencia symbolicky v Luhačoviciach.

JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA

–km–

E-volúcia advokátov z pohľadu novej generácie

Dňa 25. októbra 2017 advokáti v 45 krajinách oslávili štvrtý ročník Európskeho dňa advokátov, ktorý zastrešuje Rada advokátskych komôr Európy (CCBE). Témou bola budúcnosť advokácie v dnešnom elektronizovanom svete.

Pri účasti na zahraničných podujatiach sa za uplynulé dva roky pojmom *inovácia* a *budúcnosť* jednoducho nevyhnete. Pridajme si k tomu *umelú inteligenciu*, *automatizáciu*, *elektronizáciu* a advokát môže začať rozmyšľať, či nemal pre istotu študovať okrem práva aj informačné technológie. Podobne je tomu tento rok v prípade témy Európskeho dňa advokátov: **Technológie a budúcnosť - e-volúcia advokátov**. Ide zároveň o hlavný leitmotív rôznych podujatí organizovaných advokátskymi komorami naprieč Európou.

Podľa príručky vypracovanej na túto príležitosť ide najmä o **hľadanie možností, ako digitalizácia môže prispieť k obohateniu vzťahov medzi poskytovateľmi právnych služieb a občanmi**. Digitalizácia je z pohľadu výkonu advokácie na Slovensku mimoriadne aktuálnou témou. Slovenská advokátska komora vyvíja neustále snahu o to, aby boli advokáti a ich klienti maximálne chránení pri elektronickej komunikácii so súdmi a ďalšími úradmi. Hlavnou myšlienkou za konceptom európskeho dňa advokátov je vyzdvihnutie princípov právneho štátu a prínosu právnických profesií k obrane hodnôt právneho štátu a spravodlivosti, ku ktorým sa Slovenská advokátska komora plne hlási a je pripravená ich hájiť aj v oblasti digitalizácie.

Vzhľadom na to, že témou bola budúcnosť advokácie, predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory sa rozhodlo opäť osloviť budúcu generáciu a pri tejto príležitosti vyhlásilo už **tradičnú esejistickú súťaž pre študentov**.

Aký je advokát budúcnosti? Bude jeho úspech záležať od toho, do akej miery sa prispôsobí technologickému vývoju? Čo prinesie generačná výmena? Prispievajú nové technológie na ceste k spravodlivosti? Musí byť advokát aj dobrým „ajťákom“? Čo znamená vzostup „legaltech“? Napriek krátkemu času na prípravu eseje a náročnosti témy pre študentov práva, ktorí nemajú priame skúsenosti s výkonom advokácie, boli kancelárii SAK doručené štyri kvalitné príspevky. Hodnotiacia komisia zložená zo zástupcu predsedníctva komory JUDr. Tomáša Illeše, člena pracovnej skupiny SAK pre elektronizáciu výkonu advokácie JUDr. Michala Rampáška a Mgr. Michaely Chládekovej, PhD. riaditeľky odboru medzinárodných vzťahov, mala za úlohu vybrať víťaza.

Bc. Júlia Nevolná (študentka 1. ročníka magisterského štúdia na Trnavskej univerzite) zaslala úvahu, z ktorej cítiť, že budúca generácia prijíma technologický pokrok ako priro-

dzenú súčasť každodenného života a považuje ho za nenahraditeľný pri uľahčení bežných úkonov. Zároveň však cítiť ostražitosť – so zmenami musia prísť aj negatíva, ale aké budú, nie je ešte zrejmé: „Dnešný svet už nie je o tom, čo bolo kedysi, ale skôr otázkou, čo ešte máme v živote očakávať a najmä, čo to pre nás a našu budúcnosť bude znamenať. Technické pokroky sú každou hodinou o krok bližšie k ich dokonalosti, ktorá môže pre advokátov znamenať viac, než by si možno sami priali.“

Dominika Paršová (študentka 3. ročníka bakalárskeho stupňa na právnickej fakulte Univerzity Komenského) poukazuje na to, že v konečnom dôsledku „*technológia vlastne nemá vplyv na náš výsledok, má vplyv na proces, ktorým sa k danému výsledku dopracujeme*“, a teda byť dobrým advokátom budúcnosti stále vyžaduje snahu o osobné zdokonaľovanie, neustále vzdelávanie a „*vášeň pre právo*“. Naznačuje aj to, že nielen od advokáta závisí úspech technologického pokroku, ale aj od štátu a vlády, ktorá má v rukách systémové uchopenie e-governmentu.

Mária Kavulová (študentka 2. ročníka bakalárskeho štúdia na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach) vyjadřila podobnú myšlienku: „*Advokát budúcnosti by mal byť taký*

ako v minulosti, len by sa mal prispôbiť dobe, v ktorej žije. Vzdelanie a prax sú jeho pracovnými nástrojmi tak ako výdobytky vedy a techniky. Prispôbenie sa vývoju je v tejto oblasti rovnako dôležité ako v prírode, kde odolnejší, prispôbiivejší a šikovnejší uspeje skôr a ľahšie sa vyrovná s prípadnými zmenami v budúcnosti.“ Do budúcnosti navrhuje zaviesť ucelený informačný systém, ktorý by bol „rozdelný do dvoch kategórií. V prvej kategórii by boli súdy, prokuratúra, advokácia a exekúcia, ktoré by mali prístup do celého systému a ku všetkým informáciám v ňom. Jedinou výnimkou by bol špecializovaný trestný súd, ktorý by mal prístup do systému, ale sám by do neho vkladal iba informácie a rozhodnutia, ktoré by negatívnym spôsobom neovplyvnili práve prebiehajúce vyšetrovanie a konanie. V druhej kategórii by boli právnické školy, ktoré by mali prístup k informáciám podľa ich vyžiadania a špecializácie oblasti o ktorú majú záujem. Prístup do systému by udeľoval administratívny tím, ktorý by bol zložený z právnikov, aby bola zaručená diskretnosť a bezpečnosť systému.“

Víťazom esejistickej súťaže sa stal **Tomáš Dilong**, študent 3. ročníka bakalárskeho stupňa na Trnavskej univerzite, ktorý si prevzal peňažnú sumu 300 eur z rúk podpredsedu SAK JUDr. Tomáša Illeša na pôde Slovenskej advokátskej komory. (na fotografii)

Všetkým účastníkom súťaže srdečne ďakujem za príspevky.

Viac informácií o Európskom dni advokátov nájdete na <http://www.ccbe.eu/actions/european-lawyers-day/>.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
Odbor medzinárodných vzťahov SAK
Foto Vladislav Zigo

Prečítajte si víťaznú študentskú esej...

Nový šatník advokácie

Rok 2032. Deväť hodín ráno. Dnes máme brainstorming pri raňajkách. Za stôl som si sadol vo vyťahanom pyžame s veľkým nápisom *Star Wars* a na hygienu som akosi ešte nemal čas. Že vyzerám nevyšpato mi nevadí – veď som tu len ja - advokát - a môj pomocník, ktorý za mňa celú noc usilovne analyzoval potenciálne problémy. Ešte že ho mám. Debatou doladujeme posledné detaily veľkého sporu, a o dvanástej sa cez virtuálnu realitu zúčastňujeme medzinárodného pojednávania, v ktorom zastupujeme klienta z Madridu. Môj

asistent má odlišný návrh na postup, no ešte sa má čo učiť – koniec koncov, je to len počítač.

Deň ako každý iný.

Aj napriek tomu, ako nereálne a vzdialene pôsobia riadky hore, realita najbližších rokov môže ukázať, že táto predstava nemusí byť veľmi uletená, a podstatou tejto eseje je vysvetliť prečo. Na ďalších stranách sa pokúsím opísať súčasný stav a problémy advokácie, dôvody pre ktoré úspešný advokát čoskoro nebude musieť mať namemorované zákony a prečítané kvantá judikátov a odôvodníť dôležitosť prispôbenia sa najnovším technológiám, ktoré ohýbajú právo už dnes ale hlavne takým, ktoré budú o pár rokov meniť nie pešiakov za dámy, ale celé šachovnice.

Veľký patentový spor si v roku 1999 mohol vyžiadať spoluprácu troch partnerov, piatich advokátov a štyroch koncipientov. Dnes vyrieši podobne veľký spor jeden partner, dvaja advokáti a jeden koncipient, uviedol James Yoon, uznávaný americký právnik v rozhovore pre *New York Times*. Nestojí za tým žiadna prevratná filozofia v právnych postupoch. Nuly a jednotky, ktoré sa stali prirodzenou a nevyhnutnou súčasťou nášho života, už v práci nenahrádzajú len modré goliere pri manuálnej práci, ale dobíjajú si svoju cestu v zložitejších, intelektuálnych odvetviach kde dokážu urobiť stále väčší podiel práce.

Od prvotnej komunikácie s klientom, cez podrobný rozbor prípadu, plánovanie ďalšieho postupu až po jeho rozhodnutie pred súdom – na to všetko sa sústreďujú desiatky startupov aj zabehnutých firiem, ktoré sa pokúšajú urobiť revolúciu v kedysi nemysliteľnej oblasti.

Prvý kontakt s advokátom pri právnom probléme nenaštane pri návšteve jeho kancelárie, ale omnoho pohodlnejšie - pokojne z pohodlia vašej postele, ak vám to bude príjemnejšie. Pomocník vám totiž bude vždy k dispozícii, bez ohľadu na čas a okolnosti - vo vašom mobile. Dostali ste pokutu za parkovanie, máte problémy s podnájomníkmi, poisťovňa vám nechce vyplatiť peniaze? Na vyriešenie takýchto problémov nepotrebuje nutne kontaktovať právnik. Internetová služba DoNotPay vám s tým dokáže pomôcť. Prostredníctvom mobilu stačí počítaču stručne opísať problém, na obrazovke sa zobrazia dostupné riešenia a za pár krátkych chvíľ máte o problém menej. Zvládnu toho ešte viac, stačí si s ich umelou inteligenciou „počítavať“. Zadarmo.

Takúto aplikáciu, ktorá zvládne prvotný kontakt s potenciálnym klientom môže mať o pár rokov každá právnická firma. Časť klientov vybaví sama, v komplikovanejších prípadoch poradí čo ďalej a pošle klienta k vám.

A tam kde bude chatbot prikrátky, nastúpите vyzbrojený ďalšími pomocníkmi vy. Časy, keď podstatná časť práce spočívala v nezáživnom čítaní celých stohov prípadov za účelom nájsť paralely s konkrétnym prípadom budú čoskoro dávno minulé. Predstavte si, že máte spoločníka, ktorého sa môžete opýtať akúkoľvek otázku spadajúcu do práva a do niekoľkých minút dostanete rozsiahlu ale presnú odpoveď. Potrebujete nájsť čo možno najpodobnejší prípad no nemáte na to niekoľko hodín času? V dobe, keď advokátske firmy hľadajú cesty ako urobiť prácu čo najrýchlejšie, pri zachova-

ní úrovne jej kvality, si Ross, technológia vyvíjaná spoločnosťou IBM našla za krátku dobu pevné miesto. Okrem toho, že Ross behom krátkej doby odpovedá na komplexné právne otázky, nikdy nerobí chyby, každým dňom sa zlepšuje a firmám pôsobiacim po celom svete šetrí nemalé sumy. Oproti živým právnikom má ešte mnoho ďalších predností – Ross sa nikdy neunaví, odvádza kvalitnejšiu prácu a odstraňuje značnú časť opakujúcich sa úloh, vďaka čomu zásadným spôsobom znižuje frustráciu a stres na pracovisku. A nechodí na obed.

Po dôkladnej analýze a príprave prípadu, ešte predtým než ho poženiete pred súd prichádza na scénu ďalší pomocník – Lex Machina. Softvér, ktorý pomáha meniť pravidlá hry. Na základe miliónov spracovaných súdnych rozhodnutí, s ktorými pracuje, dokáže pomôcť pri výbere vhodnej stratégie, keď vyhodnocuje vhodnosť a efektivitu jednotlivých argumentov a ich presvedčivosť voči jednotlivým sudcom, ktorý teoreticky môžu prípad súdiť. Analýzou rizika pomáha pri výbere vhodného postupu šitého presne na mieru konkrétneho prípadu.

Ako sa teda zmení advokácia? Zásadne. Umelá inteligencia dokáže vykonávať stále viac analytických úloh, pripravovať nepriestrelné zmluvy, pomôže pri výbere vhodného po-

stupu a dohľadá všetky relevantné informácie. Na prípade bude pracovať menej ľudí, čo sa významne premietne na nákladoch firiem aj klientov, vďaka čomu sa advokácia stane prístupnejšou pre masu a je na mieste očakávať veľký nárast sporov. Práca bude oslobodená od jednoduchých úloh, orientovaná stále viac na kreatívnu časť, čím sa zmenia osobnostné nároky a predpoklady na budúcich advokátoch, ktorí už nebudú nútení tráviť toľko času nezázivným čítaním a budú ho môcť investovať do budovania vzťahu s klientmi. S technológiou sa právnici stanú flexibilnejšími, keď budú môcť pracovať na širšom spektre sporov ale hlavne precíznejšími vďaka minimalizácii počtu chýb.

Avšak aj napriek rapidnému progresu vo vývoji technológii a stále väčšiemu záberu práce ktorú dokážu vybaviť nie je potrebné báť sa, že o pár rokov nás budú zastupovať len umelý hlas vychádzajúci z kovovej škatuľky. Umelá inteligencia nás bude rozmaznávať, ale nedokáže plne nahradiť strategické myslenie, kreativitu, súdnosť a empatiu, ktorú má v sebe človek.

Budúcnosť je tu, a nie je nudná.

Tomáš Dilong

študent 3. ročníka na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity

Memoriál Milana Hanzela

**Zástupcovia justičných povolaní
si na futbalovom turnaji
pripomenuli pamiatku Milana Hanzela**

V nedeľu **19. novembra 2017** sa v Bratislave uskutočnil IX. ročník **Turnaja právnických povolaní o putovný pohár Milana Hanzela**. Tradičné športovo-spoločenské podujatie organizované na počesť významného slovenského právnicka, advokáta, bývalého ministra spravodlivosti a generálneho prokurátora, svojou účasťou aj tento rok podporilo družstvo advokátov.

Na podujatí sa ďalej zúčastnili tímy sudcov, prokurátorov, exekútorov, notárov, vysokoškolských učiteľov, tím UČPS, právnikov Najvyššieho súdu SR a tiež kolegov prokurátorov z Maďarskej republiky. Tím advokátov pod vedením JUDr. Pavla Malicha sa prebojoval až do finále, ktoré tento rok po penaltovom rozstrele vyhralo družstvo Vysokoškolských učiteľov práva.

Slovenská advokátska komora ďakuje Učenej právnickej spoločnosti za organizáciu turnaja, ktorý pri spomienke na vý-

znamnú osobnosť slovenského právneho života každoročne spája zástupcov všetkých justičných povolaní. Predseda Slovenskej advokátskej komory Tomáš Borec osobitne ďakuje Pavlovi Malichovi a ďalším členom tímu (Ľubos Jurčo, Igor Schweighoffer, Boris Brhlovič, Miloš Glonek, Slavo Trnkócy, Michal Potoma, Rado Kimak, Peter Ďurček, Jozef Dobrovič, Ján Falis, Martin Plocháň) za vynikajúcu reprezentáciu a skvelý výsledok advokátov na tomto podujatí.

-ad-

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Porušenie povinností advokáta viazanosti právnymi predpismi

Je disciplinárnym previnením advokáta, ak vyhotoví pre klienta listiny, ktoré podľa zákona musia mať formu verejnej listiny, a to notárskej zápisnice.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK zo 4. júna 2015, *sp. zn. K 21/2015*¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 3 ods. 1 a § 16 ods. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 1 ods. 1 a § 18 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvinenú advokátku za vinnú z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustila

tým, že

dňa 27. 6. 2014 vyhotovila pre spoločnosť J., s. r. o., listiny na základe zákona č. 90/2012 Zb., o obchodných spoločnostiach a družstvách (zákon o obchodných korporáciách), ako celku, a to spoločenskú zmluvu v znení zákona č. 90/2012 Zb., zoznam spoločníkov, rozhodnutie jediného spoločníka spoločnosti J., s. r. o., s tým, že tieto listiny pred ňou podpísal konateľ a jediný spoločník tejto spoločnosti, hoci podľa zákona musia byť tieto listiny spísané vo forme verejnej listiny, takže potom, čo spoločnosť J., s. r. o., tieto listiny dňa 30. 6. 2014 predložila krajskému súdu, tento súd uznesením zo dňa 1. 7. 2014 spoločnosť J., s. r. o., vyzval, aby došlý návrh doplnila v lehote jedného mesiaca tak, že predloží rozhodnutie jediného spoločníka vo forme notárskej zápisnice, inak bude jej podanie odmietnuté, v dôsledku čoho bola spoločnosť J., s. r. o., nútená nechať si vyhotoviť potrebné listiny notárkou 18. 7. 2014 formou notárskej zápisnice,

čím porušila

§ 3 ods. 1 zákona o advokácii v spojení s § 3026 nového občianskeho zákonníka a s § 12 ods. 2 a § 172 ods. 1 zákona o obchodných korporáciách, a § 16 ods. 1 zákona o advokácii.

Podľa § 32 ods. 5 zákona o advokácii disciplinárny senát **upustil od uloženia disciplinárneho opatrenia.**

Z odôvodnenia:

Disciplinárne obvinená sa vyjadrila, že dňa 18. 7. 2014 sa u notárky konateľovi spoločnosti J., s. r. o., ospravedlnila a vysvetlila mu, že listiny J., s. r. o., spísala po telefonickom konzultácii s vyššou súdnou úradníčkou, ktorá jej oznámila, že kvôli veľkému preťaženiu notárov môže spísať tieto listiny disciplinárne obvinená ako advokátka. Svoje vyjadrenie k sťažnosti doplnila tak, že dňa 25. 5. 2015 zaslala konateľovi spoločnosti J., s. r. o., doporučené ospravedlňujúci list, v ktorom mu vysvetlila, prečo predmetné listiny spísala spoločnosti J., s. r. o., ako advokátka, hoci podľa zákona musia byť tieto listiny spísané vo forme verejnej listiny, teda notárskej zápisnice, pričom uviedla, že svojho konanie ľutuje, opätovne sa ospravedlnila konateľovi za svoje konanie, keď zdôraznila, že sa už ospravedlnila u notárky dňa 18. 7. 2014, a z uhradenej čiastky 5 000 Kč, ktorá jej bola zaplatená spoločnosťou J., s. r. o., za poskytnuté právne služby, vrátila dňa 25. 5. 2015 poštovou poukážkou konateľovi spoločnosti J., s. r. o., čiastku 3 000 Kč s tým, že sumu 2 000 Kč si ponechala za spísanie návrhu na zápis zmien zapísaných údajov do obchodného registra a za zabezpečenie spísania notárskej zápisnice podľa podkladov poskytnutých disciplinárne obvinenou notárkou, a ďalej disciplinárne obvinená zdôraznila, že sťažovateľovi žiadna škoda nevznikla.

Disciplinárne obvinená sa tiež vyjadrila k svojim osobným a rodinným pomerom, že je vydatá, má dve dcéry, z ktorých jedna dokončuje doktorandské štúdium a druhá navštevuje piaty ročník základnej školy, k pomerom zdravotným a k pomerom majetkovým, keď jej ročný príjem činí asi 700 000 Kč v hrubom, z čoho je nutné odpočítať výdavky na nájom a pre-

vádzku kancelárie, výdavky na desaťročné staré auto a ďalej výdavky v spojení s daňami, so zdravotným a sociálnym poistením a s poistením auta. Ďalej uviedla, že nie je platcom DPH a býva s manželom, ktorý je manažérom, a s mladšou dcérou v radovom domčeku.

Disciplinárne obvinená počas výsluchu na pojednávaní disciplinárneho senátu dňa 4. 6. 2015 opätovne podrobne opísala skutočnosti, ktoré opísala už vo svojom vyjadrení k sťažnosti a vo vyjadrení k disciplinárnej žalobe, keď zdôraznila, že sa sťažovateľovi ospravedlnila a to, čo sa stalo, ľutuje, pričom žiadna škoda sťažovateľovi nevznikla.

Disciplinárny senát dospel na základe vykonaného dokazovania k záveru, že disciplinárne obvinená sa dopustila konania opísaného v disciplinárnej žalobe.

Bolo teda preukázané, že disciplinárne obvinená porušila povinnosť viazanosti právnymi predpismi, keď advokát je pri poskytovaní právnej pomoci viazaný právnymi predpismi a v ich medziach príkazmi klienta v zmysle § 3 ods. 1 zákona o advokácii, keď v zmysle § 172 ods. 1 a § 12 ods. 2 zákona o obchodných korporáciách sa rozhodnutia valného zhromaždenia o zmene obsahu spoločenskej zmluvy osvedčujú verejnou listinou, a ak vyžaduje zákon o obchodných korporáciách, aby rozhodnutie najvyššieho orgánu spoločnosti bolo osvedčené verejnou listinou, má rozhodnutie jediného spoločníka formu verejnej listiny, ktorou sa v zmysle § 3026 nového občianskeho zákonníka rozumie notárska zápisnica.

Bolo teda preukázané, že disciplinárne obvinená tým, že porušila viazanosť právnymi predpismi, nechránila a nepresadzovala práva a oprávnené záujmy klienta, porušila § 16 ods. 1 zákona o advokácii. Nebolo však preukázané, že by disciplinárne obvinená pri výkone advokácie postupovala tak, že by znižovala dôstojnosť advokátskeho stavu, a za tým účelom nedodržovala Pravidlá profesionálnej etiky ukládajúce jej povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu, teda nebolo preukázané, že by porušila § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa názoru disciplinárneho senátu sa disciplinárne obvinená konaním uvedeným v disciplinárnej žalobe dopustila menej závažného (v zmysle § 32 ods. 5 zákona o advokácii) porušenia povinností ustanovených advokátovi zákonom o advokácii a stavovským predpisom, a preto rozhodol o upustení od uloženia disciplinárneho opatrenia, pretože disciplinárny senát sa domnieva, že samotné prejednanie disciplinárneho previnenia je možné považovať za dostatočné.

Pri rozhodovaní o upustení od disciplinárneho opatrenia disciplinárny senát v zmysle § 24 ods. 2 zákona o advokácii prizeral na povahu skutku, že listiny podriadené zákonu o obchodných korporáciách ako celku spísala advokátka sama, hoci podľa zákona musia byť spísané vo forme verejnej listiny, k jeho následkom, že k žiadnej škode na strane sťažovateľa nedošlo, na okolnosti, za ktorých bol skutok spáchaný, teda k tomu, že advokátka listiny spísala po konzultácii s vyššou súdnou úradníčkou z registrového súdu, ktorá ju uistila o tom, že listiny nemusia byť vo forme verejného zápisu, keď disciplinárne obvinená vzhľadom na vyťaženosť notárov

chcela klientovi vyjsť v ústrety, a následne, keď bol sťažovateľ vyzvaný na doplnenie návrhu na zápis zmien v obchodnom registri, predložením rozhodnutia jediného spoločníka vo forme notárskej zápisnice, zabezpečila sťažovateľovi notárku, ktorá podľa podkladov, ktoré jej disciplinárne obvinená poskytla, spísala notársku zápisnicu, na základe ktorej potom bol zápis v registri zapísaný.

Disciplinárny senát prihliadol k osobe disciplinárne obvinenej, k jej pomerom opísaným vo vyjadrení k disciplinárnej žalobe, a k miere jej zavinenia, keď disciplinárne obvinená nebola v minulosti disciplinárne trestaná, keď bola zapísaná v zozname advokátov ako samostatná advokátka od 1. 11. 2001, a ďalej k tomu, že sa sťažovateľovi opakovane ospravedlnila, uznala svoje pochybenie a vyjadrila ľútosť nad svojím konaním a časť finančných prostriedkov, ktoré získala od sťažovateľa za poskytnutú právnu pomoc, mu vrátila.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámka

- 1 Preložené a spracované z publikácie *Bulletin advokácie – Sbírnka kárných rozhodnutí České advokátní komory 2014 – 2015 (zvláštní číslo/duben 2016)*. Česká advokátní komora, Praha 2016, s. 98 – 100.

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková, advokátka

ADVOKÁTI DAVISTI – Vladimír Clementis, Ján Poničan, Daniel Okáli

Slovenská advokátska komora vydala v rámci svojej edičnej činnosti zameranej na významné osobnosti slovenského kultúrneho života z radov advokátov knihu **JUDr. Petra Kerecmana**, autora, ktorý už niekoľko rokov mapuje históriu slovenskej advokácie. Rozsiahla publikácia (460 strán) s bohatým obrazovým materiálom je k dispozícii **ZADARMO**.

V prípade záujmu kontaktujte e-mailom na adrese: darina.stracinova@sak.sk alebo ondrisova@sak.sk.

Bilaterálne stretnutie predstaviteľov komôr v Krakove

Na pozvanie Okresnej komory právnych poradcov v Krakove sa dňa 17. 10. 2017 zúčastnili na bilaterálnom stretnutí členovia predsedníctva komory **JUDr. Martin Puchalla, PhD., JUDr. Andrea Havelková** a **JUDr. Magdaléna Hromcová**. Posledné dve účastníčky sú zároveň regionálnymi zástupkyňami pre Žilinský kraj.

Súčastou návštevy bolo aj pozvanie na otvorenie školy slovenského práva na Právnickej fakulte Jagelonskej univerzity v Krakove, na ktorom sa za slovenskú stranu zúčastnil aj veľvyslanec Slovenskej republiky v Poľsku. Rovnako bolo navrhnuté stretnutie s kolegami v Poľsku, ktorí participujú na tomto projekte, kde sa strany v rámci diskusie venovali aj problematike výučby a spolupráce poľských a slovenských právnikov. Rozhovory sa týkali problematiky pomoci poľským podnikateľom podnikajúcim na Slovensku a slovenským podnikateľom v Poľsku.

V poobedňajších hodinách sa uskutočnilo pracovné stretnutie v priestoroch Okresnej komory právnych poradcov, kde slovenskú delegáciu privítal dekan pán **Marcin Sala Szczypinski**, ako aj ďalší predstavitelia komory. Pracovné stretnutie sa začalo vzájomným predstavením komôr. V Poľsku existujú dve právnické profesie v oblasti poskytovania právnych služieb – *advokat* a *radca prawny*. Obe sú združené vo svojich vlastných samosprávnych organizáciách – *Naczelna rada adwokacka (NRA)* a *Krajowa izba radców prawnych (KIRP)*. Fungujú na podobnej báze a vnútorne sa členia na okresné komory. Rozdiely v profesiách sa postupne stratili – obe majú etický a disciplinárny rámec, prijímajú sťažnosti, členovia môžu zastupovať pred súdmi. *Naczelna*

rada adwokacka však funguje vyše 90 rokov a vždy mali členovia plný prístup k zastupovaniu pred súdmi, KIRP od roku 1982 a pôvodne išlo o právne poradenstvo verejným podnikom vrátane zastupovania pred súdmi. Postupne však nadobúdali nové kompetencie. Po získaní oprávnenia zastupovať v trestných veciach sa rozdiely stratili. S ohľadom na vývoj však možno hovoriť o *de facto* špecializácii *radców prawnych* na civilné právo. Rozdiel spočíva v možnosti byť v zamestnaneckom pomere. Advokáti nemôžu byť zamestnaní (slobodné povolanie), právni poradcovia môžu byť zamestnaní (ako komerční právnicki, *in-house lawyers*). Dlhodobou je otvorená debata o zlúčení profesií. Obe komory majú viac menej rovnaký postup prijímania nových členov (podobne ako SAK).

V otázke regionálnej spolupráce ju predstavitelia Okresnej komory právnych poradcov v Krakove navrhli rozvinúť predovšetkým so žilinským a prešovským krajom ako regionálne najbližším k Poľskej republike. Diskusia sa rozvinula aj v oblasti možnej vzájomnej spolupráce v oblasti vzdelávania vo forme seminárov o poľskom a slovenskom práve. Navrhnutá bola vzájomná výmena informácií o advokátoch pôsobiacich na území Slovenskej republiky tak ako aj na území Poľskej republiky. Zaujímavá informácia od kolegov o vzdelávaní advokátskych koncipientov, ktoré majú v Poľsku nastavené na týždennej povinnej báze.

Záver stretnutia sa niesol v priateľskom duchu s cieľom zintenzívniť vzájomnú spoluprácu v načrtnutých oblastiach.

JUDr. Martin Puchalla, PhD.
člen predsedníctva SAK

Z aktuálneho diania na európskej a medzinárodnej úrovni

CCBE

CCBE – *Rada advokátskych komôr Európy* (Conseil des Barreaux Européens) je organizácia združujúca advokátske komory z 32 krajín a ďalších 13 pridružených a pozorovateľských krajín. Zastupuje tak záujmy vyše jedného milióna európskych advokátov. Pravidelne vystupuje v mene svojich členov na úrovni Európskej únie, vypracováva stanoviská, štúdie, zapája sa do projektov a chráni základné piliere advokácie. Slovenská advokátska komora je jej plnohodnotným členom.

Na stálom výbore CCBE 18. až 20. októbra 2017 vo francúzskom Bordeaux sa zúčastnili **Mgr. Michal Bužek**, vedúci delegácie, **JUDr. Ondrej Laciak, PhD.**, člen delegácie, **JUDr. Popovec**, člen delegácie a **Mgr. Chládeková, PhD.**, informačná pracovníčka delegácie. Paralelne, ako to býva každé dva roky, prebiehalo aj **Národné zhromaždenie francúzskych advokátov**, kde bol pozvaný predseda SAK **JUDr. Tomáš Borec**. Obsahom zasadnutia boli okrem iného nasledovné témy:

Cezhraničný prístup k elektronickým dôkazom v rámci vyšetrovania trestných činov

Delegácie CCBE prijali znenie reakcie CCBE na Verejnú konzultáciu o zlepšení cezhraničného prístupu k elektronickým dôkazom v rámci vyšetrovania trestných činov. CCBE žiada, aby Európska komisia konala v súlade s nasledovnými princípmi: rovnaká ochrana informácií na papieri a v elektronickej verzii, zákaz obchádzania účinnej právnej úpravy (záruky prísneho režimu ochrany údajov advokáta), rešpektovanie princípu mlčanlivosti.

Balík opatrení pre sektor služieb – aktuálny vývoj

Výbor CCBE pre európskych advokátov sa zaoberal dokumentmi europoslancov – spravodajcov, v ktorých sú spracované pripomienky k jednotlivým návrhom v rámci balíka opatrení pre sektor služieb týkajúceho sa posúdenia primeranosti vnútroštátnych predpisov o odborných službách, usmernenia k reforme regulácie povolání na vnútroštátnej úrovni, problematike oznamovania návrhov vnútroštátnych právnych predpisov o službách a elektronického preukazu pre poskytovateľov služieb. Vytvorila sa užšia pracovná skupina, ktorá spracuje dokument o tom, ako možno hodnotiť kvalitu služieb advokátov z pohľadu komôr, klientov a samotných advokátov, aby mala CCBE k dispozícii protiargumenty.

Voľný pohyb advokátov v Európskej únii

CCBE sa naďalej venuje problematike dopadu BREXITU na voľný pohyb advokátov v EÚ. Okrem toho sa pracuje na príprave praktického sprievodcu CCBE, ktorý bude obsahovať

prehľad práv a povinností hosťujúcich a usadených euroadvokátov v jednotlivých krajinách EÚ. S ohľadom na ťažkú dostupnosť týchto údajov v niektorých krajinách ide o výborný počin smerujúci k lepšej informovanosti komôr i advokátov zastupujúcich v cezhraničných sporoch.

Nová judikatúra Súdneho dvora EÚ

Pred Súdny dvor EÚ sa dostal prípad mnícha gréckokatolíckej cirkvi, ktorému Grécka advokátska komora neumožnila sa stať advokátom, pričom on argumentuje tým, že zákon zakazuje stať sa advokátom len kňazom, mníchov legislatíva nespomína (C-431/17 Monachos Eirinaios). Rovnako pred Súdnym dvorom EÚ (Všeobecný súd T-137/16, Uniwersytet Wrocławski v REA) bol prípad poľského advokáta, ktorý zároveň pracoval pre univerzitu a prijal právne zastupovanie univerzity pred súdom. Všeobecný súd rozhodol, že zamestnanecký vzťah advokáta a klienta je v rozpore princípom nezávislosti.

Výstava európskych talárov

Súčasťou spojeného podujatia CCBE a národného zhromaždenia francúzskych advokátov bola výstava advokátskych talárov z celého sveta, kde aj Slovenská advokátska komora poslala jeden exemplár. Ide o druhú putovnú výstavu talárov spojenú s vydaním bulletinu o pôvode jednotlivých talárov a zaujímavostiach spojených s ich históriou a výrobou.

Vývoj situácie v Poľsku a na Ukrajine

Poľskí delegáti poukázali na dopad nového návrhu zákona o najvyššom súde na nezávislosť súdnictva a na stav právne-

ho štátu. CCBE už v priebehu roka zaslala list prezidentovi Dudovi. Delegáti sa domnievajú, že medzinárodný tlak mal v danom čase pozitívny vplyv a boli by vďační za ďalšie prejavu podpory právneho štátu v Poľsku.

Ukrajinskí delegáti poukázali na skutočnosť, že ukrajinská vláda disponuje návrhom nového zákona o advokácii, k príprave ktorého nebola prizvaná Ukrajinská národná advokátska komora. Majú preto obavu, že vyše päťročné úsilie, ktoré vyústilo do aktuálne priaznivého stavu pre advokáciu v Ukrajine bude narušené.

Konferencia o vzdelávaní advokátov v Bruseli

CCBE pozýva na prvú konferenciu o odbornom vzdelávaní advokátov, ktorá sa bude konať 14. decembra 2017 v Bruseli. Konferencia je určená pre poskytovateľov odborného vzdelávania a advokátske komory. Účastníci sa môžu tešiť na praktické workshopy, predstavenie nových inovatívnych metód a osvedčených postupov vzdelávania v jednotlivých európskych krajinách. Konferencia bude prebiehať v anglickom jazyku a je bez poplatku. Viac informácií o podujatí nájdete na <http://www.ccbe.eu/actions/evenements/>.

IBA

IBA – Medzinárodná advokátska komora (International Bar Association) je svetová organizácia, ktorej hlavným cieľom je posilniť výmenu informácií medzi jednotlivými združeniami právnikov, podporovať nezávislosť súdnictva a právo advokátov vykonávať svoje povolanie bez vonkajšieho zasahovania. Prostredníctvom Inštitútu pre ľudské práva IBA presadzuje ochranu ľudských práv advokátov na celom svete. Členskú základňu tvoria individuálni členovia a advokátske komory. Slovenská advokátska komora je kolektívnym členom IBA.

Štúdia o základných vplyvoch na vývoj advokácie

Rada IBA sa venuje potrebe zamerania IBA na krátkodobé projekty pomáhajúce rozvoju advokátskej profesie. Na tento účel bola vypracovaná štúdia o základných vplyvoch v aktuálnom svete, ktoré majú dopad na zmeny výkonu advokátskej profesie. Zo štúdie vyplýva viac hlavných určovateľov zmien, napr. zmena demografie a hodnôt, reforma vzdelávania, dopady globalizácie a nárast ekonomických vplyvov. Z toho plynie tlak klientov na zmenu foriem poskytovania právnej pomoci, odmietanie tradičných foriem právnej služby, nárast konkurencie, vstup technológií a technologických spoločností do poskytovania právnych služieb; z advokátskych kancelárií sa stávajú multidisciplinárne poradenské spoločnosti. Veľmi ovplyvňujúcim výkonu profesie sú aj inovácie v regulácii profesie a naopak chýbajúca regulácia niektorých javov. Narastajú tiež nároky na iné znalosti a zručnosti advokátov ako len znalosť práva. Vysoké školy často nevenujú dostatočnú pozornosť napr. inovatívnym tréningom, vzdelávaniu v oblasti financií, ekonomiky. V každom prípade za najdôležitejšieho určovateľa zmien v poskytovaní právnej pomoci možno označiť očakávania a požiadavky klientov, nároky na kvalitu, úroveň technológií používaných

advokátmi, etiku a integritu a využívanie umelej inteligencie v rutínnej praxi. Očakávania klientov sú: automatizácia dokumentov, lepší manažment práce a odbúravanie výkonu rutinných poradenských činností advokátmi.

ECBA

ECBA – Európska komora obhajcov (European Criminal Bar Association) je nezávislá organizácia združujúca obhajcov z krajín Rady Európy. Jej hlavným cieľom je presadzovať dodržiavanie základných práv podozrivých, obvinených a odsúdených osôb. ECBA slúži na udržiavanie kontaktov, vyhľadávanie kolegov v zahraničí, sprístupnenie relevantných dokumentov a sprostredkovanie odbornej rady členom. Slovenská advokátska komora nie je kolektívnym členom ECBA.

Projekt „My lawyer, my rights“

na podporu práv dieťaťa v trestnom konaní

ECBA je súčasťou projektu na posilnenie práv detí v trestnom konaní v Európskej únii ako jeden z pridružených partnerov. Cieľom je poskytnutie podpory členským štátom a zasadzovanie sa za vhodné opatrenia na uplatňovanie smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody. Táto smernica garantuje mladistvým prístup k obhajcovi, ktorý má skúsenosti s prácou s deťmi. Podstatou projektu je definícia úlohy takéhoto obhajcu a vypracovanie usmernení pre výškolenie „obhajcov mladých“. Pre viac informácií navštívte www.mylawyermyrights.eu.

AIJA

AIJA – Medzinárodná asociácia mladých advokátov (Association internationale des jeunes avocats) je celosvetová asociácia mladých právnikov vo veku do 45 rokov. Venuje sa organizovaniu seminárov a výročných stretnutí zameraných na výmenu know-how, ponúka prednášky nielen na právnické témy – svoje nezastupiteľné miesto majú otázky osobného rozvoja, soft skills a manažmentu advokátskej kancelárie. Slovenská advokátska komora je kolektívnym členom AIJA.

Využite kolektívne členstvo Slovenskej advokátskej komory v AIJA na znížení poplatok

Slovenská advokátska komora ako kolektívny člen AIJA ponúka advokátom možnosť využiť výhody svojho členstva, vďaka ktorému môže SAK poskytnúť trom osobám znížený registračný poplatok na každé podujatie AIJA. Dovoľujeme si týmto ponúknuť advokátom, ktorí nie sú členmi AIJA, ale radi by sa zúčastnili na konkrétnom podujatí, využiť prostredníctvom Slovenskej advokátskej komory túto možnosť. V prípade záujmu o viac informácií kontaktuje odbor medzinárodných vzťahov SAK (chladekova@sak.sk). Zoznam podujatí nájdete na www.aija.org.

Výročné kongresy AIJA v roku 2018

Polročná konferencia AIJA sa bude najbližšie konať v máji 2018 vo Varšave na zaujímavé témy *Riadenie spoločnosti – vývojové trendy a Žili šťastne, až kým nepomreli – ako úspešne budovať vzťah medzi advokátom a klientom*. Výročný augustový kongres sa v roku 2018 uskutoční takisto v dostup-

nej destinácii, v sídle AIJA v Bruseli. Aj na tieto podujatia môžete využiť znížený registračný poplatok prostredníctvom kolektívneho členstva SAK v AIJA.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.

Odbor medzinárodných vzťahov SAK

Foto Mgr. Michaela Chládeková, PhD.

Medzinárodný kongres SKILEX Pozvánka

Slovenská advokátska komora spolu s partnerskou Českou advokátskou komorou
prevzali záštitu nad

45. ročníkom medzinárodného kongresu pre právnikov SKILEX

4. – 11. marca 2018

v Peci pod Sněžkou v Krkonošiach

Na kongrese sa každý rok stretávajú účastníci z celej Európy.

Dosiaľ sa konal v známych európskych lyžiarskych strediskách (napr. Chamonix, Are, Maribor), organizátori pevne veria, že tento rok vzhľadom na zvolenú destináciu na akcii privítajú v zvýšenom počte účastníkov zo Slovenska a Čiech.

Ide o podujatie s medzinárodnou tradíciou, v budúcom roku sa po prvý raz presunie do Českej republiky.

Súčasťou kongresu bude odborná časť (program v plnom znení v anglickom jazyku sa nachádza na webovej stránke www.skilex2018.cz), ako aj športová a spoločenská časť. **Odborná časť sa zameria na problematiku mediácie v športe, na rozhodcovské konanie v oblasti športu a náhradu škody v súvislosti s lyžiarskymi úrazmi.**

Účasť prisľúbili domáci a zahraniční odborníci, ktorí sa tejto problematike dlhodobo venujú.

Organizátor pripravuje **v rámci športovej časti zjazdové a bežecké preteky.**

Preteky sa uskutočnia paralelne s kongresom, na ktorom je možné zúčastniť sa celý týždeň, resp. iba na kratší časový úsek.

Okrem lyžiarskych športových podujatí sa plánuje celodenný výlet na skialpoch na Louční boudou (s možnosťou požičať si vybavenie na mieste), celovečerné sánkovanie na osvetlenej trati v Jánských Lázních či privátny tréning s Filipom Trejbalom, bývalým juniorským majstrom sveta v slalome.

Na podujatie sa môžete registrovať prostredníctvom webovej stránky www.skilex2018.cz, kde nájdete aj ostatné informácie, vzhľadom na medzinárodný rozmer podujatia v anglickom jazyku.

Termín na doručenie záväznej prihlášky je 29. december 2017,

dokedy je garantovaná možnosť rezervácie v Hoteli Horizont priamo v Peci pod Sněžkou.

Záujemcovia sa môžu zúčastniť aj bez ubytovania iba na pretekoch. Ubytovanie v zmluvnom hoteli nie je podmienkou.

V prípade doplňujúcich otázok prosím kontaktuje:

JUDr. Kateřina Stránská, tel.: +420 222 314 727, katystr@trapl.cz

Mgr. Jakub Uher, AMCA, spol. s r. o., uher@amca.cz

45th SKILEX

INTERNATIONAL SKIING CONGRESS
FOR LAWYERS

March 4-11, 2018

Pec pod Sněžkou, Czech Republic

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 10/2017 českého *Bulletinu advokacie*

Bulletin prináša **úvodník** JUDr. Vladimíra Jirouska, predsedu ČAK s názvom *Volby, volby, volby a správu o 7. sneme Českej advokátskej komory s výsledkami a fotografiami*.

Časť **Z judikatúry** obsahuje Uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 15. 11. 2016, sp. zn. 22 Cdo 3242/2015 k zamietnutiu žaloby o povolenie potrebnej cesty, podľa ktorého *hrubo nedbanlivé či úmyselné konanie vlastníka nehnuteľnej veci žiadajúceho o povolenie potrebnej cesty, ktoré je dôvodom zamietnutia žaloby podľa § 1032 ods. 1 písm. b) o. z., môže podľa okolností prípadu spočívať nielen v zbavení sa existujúceho spojenia s verejnou cestou, ale aj v nadobudnutí nehnuteľnej veci bez zaistenia spojenia s verejnou cestou*; Nález Ústavného súdu ČR z 11. 7. 2017, sp. zn. IV. ÚS 3168/16, k otázke formalistického prístupu všeobecných súdov pri posudzovaní platnosti záväzku podľa určitosti prejavu vôle, podľa ktorého *článok 1 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a čl. 3 ods. 4 Ústavy Českej republiky zaručujú základné právo jednotlivca na to, aby verejná moc rešpektovala autonómne prejavy jeho osobnosti, vrátane prejavov voľných, ktoré majú odraz v jeho konkrétnom konaní, pokiaľ nie je takéto konanie zákonom výslovne zakázané. Porušenia tohto práva sa orgán štátnej moci dopustí aj vtedy, ak formalistickým výkladom noriem podústavného práva odoprie autonómnemu prejavu vôle zmluvných strán dôsledky, ktoré zmluvné strany takýmto prejavom zamýšľali vo svojej právnej sfére vyvolať*; Rozsudok Najvyššieho správneho súdu ČR z 13. 6. 2017, č. j. 8 As 96/2016-39, k správnej zodpovednosti veriteľa za neúplné informácie v reklame na spotrebiteľský úver ponúkaný na internetových stránkach prevádzkovaných iným subjektom, podľa ktorého *veriteľ zodpovedá za správny delikt podľa § 20 odst. 1 písm. a) zákona č. 145/2010 Sb., o spotrebiteľskom úvere, aj keď ním poskytovaný úver bol ponúkaný reklamou na internetových stránkach, ktoré tento subjekt neprevádzkuje*; Rozsudok Súdneho dvora EU z 7. 9. 2017, vo veci C-559/16, Birgit Bossen, Anja Bossen a Gudula Gräßmann v. Brussels Airlines SA/NV k náhrade škody v prípade zrušenia alebo meškania letu s medzipristátím, podľa ktorého *náhradu škody, ktorá náleží cestujúcim v prípade zrušenia alebo významného meškania letu s medzipristátím, je potrebné vypočítať na základe vzdialenosti medzi letiskom odletu a letiskom priletu vzdušnou čiarou. Okolnosť, že takýto let je v dôsledku medzipristátia fakticky dlhší, než je vzdialenosť medzi letiskom odletu a letiskom priletu, nemá na výpočet náhrady škody vplyv*; Rozsudok veľkého senátu ESLP z 27. 6. 2017 vo veci Satakunnan Markkinapörssi Oy a Sata-

media Oy v. Fínsko [GC], sťažnosť č. 931/13 k právu obchodnej spoločnosti sa šírenie informácií – masové zverejňovanie osobných daňových údajov fyzických osôb, podľa ktorého *zákaz masovej publikácie osobných daňových údajov nezakladá porušenie práva na slobodu prejavu (šírenie informácií)*.

V rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Advokátní právo* (Jaroslav Svejkovský, Alena Macková, Martin Vychopeň a kol.), *Zákon směnečný a šekový. Komentář* (Josef Kotásek), *Důkazní břemeno v civilním řízení soudním* (Petr Lavický), *Zeměpisná označení v mezinárodních smlouvách a v právu Evropské unie* (Vladimír Týč, Radim Charvát).

Časť **Z advokacie** obsahuje sprievodcu novelou zákona o advokácii k najdôležitejším zmenám, ktorá nadobudla účinnosť 1. septembra 2017 a rozhodnutie kárneho senátu kárnej komisie ČAK zo 16. apríla 2017, sp. zn. K 12/2017, podľa ktorého je *kárnym previnením, ak advokát pripustí, aby advokátsky koncipient vykonávajúci u neho prax, zastupoval ako všeobecný splnomocnenec*.

Časť **Z právnickej spoločnosti** obsahuje spomienku na JUDr. Josefa Holuba-Kostu, advokáta z Kladna. Česť jeho pamiatke!

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

JUDr. ICLic. Ronald Němec, Ph.D.

Právo detí žalovať svojich rodičov

Autor sa v príspevku zaoberá právnymi možnosťami iniciovania tzv. *wrongful life* a *wrongful birth* žalôb. Podstatou tzv. *wrongful life* žalôb je tvrdenie, že plod bol donosený, teda nedošlo k umelému prerušeniu, ktoré žena požadovala. Podstatou tzv. *wrongful birth* žalôb je porušenie právnej povinnosti, kde musí byť daná zodpovednosť za takéto porušenie, pričom nie je relevantné či ide o porušenie úmyselné alebo nedbanlivostné a kauzálny nexus vo vzťahu ku škode. Ak má dospelá osoba právo rozhodovať o tom, či bude alebo nebude mať dieťa, je podľa názoru autora na mieste zaoberať sa aj právami dieťaťa. V zmysle súčasnej právnej úpravy môže dôjsť podľa autora najmä k porušeniu práva dieťaťa spočívajúceho v práve žalovať svojich rodičov za to, že nežijú v harmonickom manželstve (hádky, rozvod), že majú iba jedného potomka (potrat, hormonálna antikoncepcia) alebo pre nesprávne stravovacie návyky. Autor poukazuje na to, že česká judikatúra má s takýmto typom žalôb

malé skúsenosti, avšak žalobu wronful birth úspešne riešil Vrchný súd v Olomouci.

prof. JUDr. Jan Dědič, JUDr. Jan Lasák, Ph.D., LL.M.

Opatrovník obchodnej spoločnosti menovaný pre prípad vzniku konfliktu záujmov

Príspevok sa zaoberá zvláštnym typom hmotnoprávneho opatrovníka menovaného právnickej osobe na účely riešenia konfliktu záujmov podľa § 165 ods. 2 českého občianskeho zákonníka, ktorý sa stal súčasťou právnej úpravy po rekonštrukcii súkromného práva s účinnosťou od 1. 1. 2014. Ťažiskom príspevku je objasnenie niektorých interpretačných a výkladových nejasností právnej úpravy opatrovníka k otázke vzťahu všeobecnej a špeciálnej právnej úpravy tohto inštitútu na podklade rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR z 8. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4384/2015, k otázke okruhu osôb, ktoré majú byť účastníkmi konania o menovanie opatrovníka, možnosti zápisu opatrovníka do obchodného registra alebo k rozsahu oprávnení členov štatutárneho orgánu, ktorým bol opatrovník menovaný.

JUDr. Petr Coufalík

Náhrada nákladov konania v oblasti vecných práv v aktuálnej judikatúre najvyššieho súdu

Článok sa primárne zameriava na všeobecnú úpravu rozhodovania o výške náhrady nákladov konaní vo vecnoprávnej agende s akcentom na judikatúru dovolacích súdov Českej republiky. Následne sa autor zameriava na náhradu nákla-

dov konania a vybrané otázky súvisiace s problematikou náhrady nákladov konaní o zrušenie a vysporiadanie spoluvlastníctva manželov a vysporiadania spoločného majetku manželov, kde sa často možno stretnúť s názorom, že žiadnemu z účastníkov konania neprináleží náhrada nákladov, čo podľa názoru autora neodpovedá právnej úprave ani judikatúre najvyššieho súdu, ktorá aj v tomto druhu sporu zdôrazňuje aplikáciu zásady úspechu vo veci.

Ing. Jitka Šajnarová, Ing. Tomáš Buus, Ph.D.

Obvyklé pochybenia znalcov pri vyčíslení výšky škody

Autori sa v článku venujú problematike vyčíslenia výšky škody znalcami, ktorých posudok často slúži ako zásadný dôkazný prostriedok v prípade potreby preukázania výšky škody v súdnom konaní. Autori zdôrazňujú, že vyčíslenie škody má svoje logické pravidlá vyplývajúce z odbornej právnickej literatúry a ustálenej judikatúry, pričom sa znalci, podľa ich názoru, v tejto oblasti dopúšťajú mnohých chýb, ktoré predlžujú a predražujú konanie pred súdom. Za obvyklé chyby autori považujú najmä neznalosť či chybnú interpretáciu základných pojmov, započítavanie škody dvakrát, nesprávne skúmanie príčinnej súvislosti medzi škodou a škodovou udalosťou či nesprávne preskúmanie nutne a účelne vynaložených nákladov.

JUDr. Dominika Skuráková
kancelária SAK

Stretnutie predsedov komôr zo stredoeurópskeho regiónu

Dňa 2. októbra 2017 sa v Budapešti konalo na pozvanie Maďarskej advokátskej komory Stretnutie predsedov advokátskych komôr strednej a východnej Európy. Ide o výročné stretnutie organizované na rotačnom princípe, na ktorom sa zúčastňujú **hlavní predstavitelia národných komôr a vedúci delegácií v Rade advokátskych komôr Európy (CCBE) z Nemecka, Rakúska, Česka, Slovenska, Poľska, Maďarska, Slovinska a Chorvátska.** Zo stretnutí, ktoré sú zamerané na odbornú diskusiu na páľčivé témy advokácie v regióne, vždy vyplynú oblasti spoločného záujmu a sú platformou na prijímanie spoločných stanovísk ďalej prezentovaných aj na iných medzinárodných fórach. Podujatie prebieha v anglickom jazyku bez tlmočenia.

Stretnutie sa konalo na pôde Maďarskej advokátskej komory a otvoril ho **maďarský minister spravodlivosti László Trócsányi** úvodným príhovorom, v ktorom sa dotkol aj nového

ho maďarského zákona o advokácii a zdôraznil potrebu budovania dôvery verejnosti v systém spravodlivosti, k čomu pomáhajú výkonom svojho povolania aj advokáti. Spomenul významné nové právne predpisy týkajúce sa občianskeho a trestného práva procesného a správneho poriadku.

Ďalšieho úvodného slova sa ujala **Dr. Margarete Gräfin von Galen z Nemecka, ktorá poukázala na to, že v súčasnej dobe sú opäť významne ohrozené základné piliere advokácie.** Ide najmä o početné útoky na zásadu mlčanlivosti v duchu daňovej optimalizácie a boja proti praniu špinavých peňazí, útoky na zásadu nezávislosti prostredníctvom snahy o dereguláciu advokácie zo strany EÚ, ale aj oslabenie jednoty advokácie následkom Brexitu.

K slovu sa prihlásil aj **Jedrzej Klatka z komory poľských radców prawnych, ktorý priblížil vývoj situácie v justícii a politike v Poľsku a ich dopad na advokáciu.** Poukázal na

to, že nejde len o zmeny v súdnictve, ale o zmeny štruktúry rôznych inštitúcií, vrátane médií, ktoré smerujú k centralizácii moci.

Hlavnou témou stretnutia okrem tradičných národných správ bol **vývoj legislatívy týkajúcej sa advokácie a status quo elektronizácie komunikácie advokátov a súdov**. Dr. András Szecskay, podpredseda Maďarskej a Budapeštianskej advokátskej komory, ktorý celé podujatie organizoval, pripravil podrobnú správu o problematike v Maďarsku. O situácii v **Nemecku** referoval podpredseda Spolkovej nemeckej advokátskej komory (BRAK) Dr. Ulrich Wessels, ktorý priblížil zavádzanie nových schránok pre advokátov a novú formu voľby do orgánov komôr prostredníctvom pošty a elektronicky. Problémom v Nemecku je nekonzistentný súdny systém v 16 štátoch, v niektorých z nich súdy na elektronizáciu nie sú pripravené. Celosťátne sa očakáva pripravenosť systému až v roku 2022, ale advokáti s novými elektronickými schránkami, komorovým cloudom a preukazmi by mali byť pripravení. **V Poľsku** elektronická komunikácia ešte nie je zavedená.

Predseda JUDr. Borec a podpredseda JUDr. Illeš **priblížili stav elektronizácie na Slovensku** a JUDr. Laciak poukázal na aktuálny legislatívny vývoj, z čoho účastníkov najviac zaujímali povinnosti advokáta vo vzťahu k registru partnerov verejného sektora.

Účastníci ďalej debatovali najmä **o novom maďarskom zákone o advokácii**, ktorý nadobudne účinnosť od 1. januára 2018. Zákon bol pripravený Maďarskou a Budapeštianskou advokátskou komorou a získal podporu ministerstva spravodlivosti. Nový zákon zavádza okrem iného možnosť členstva komerčných právnikov v prípade, že chcú zastupovať pred súdmi; zlepšenie ochrany mlčanlivosti a okresanie povinnosti zverejňovať informácie; úpravu použitia elektronického podpisu; pravidlá týkajúce sa povinností boja proti praniu špinavých peňazí a identifikácie klienta; novú formu spoločného výkonu advokácie - združenie advokátov založené na spoločnom znášaní nákladov; úpravu postavenia právneho asistenta (paralegal) z dôvodu potreby asistencie pri službách spojených s elektronizáciou; implementovanie Etického kódexu CCBE a pod. Ďalšími diskutovanými témami boli obchodné mená advokátskych obchodných spoločností či propagovanie právnych služieb prostredníctvom rôznych foriem reklám.

Budúce stretnutie sa bude konať v roku 2018 v Berlíne na pozvanie Spolkovej nemeckej advokátskej komory. Slovenská advokátska komora by mala byť na základe rotačného princípu organizátorom v roku 2020.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
odbor medzinárodných vzťahov SAK
Foto Dr. András Szecskay

Svetoví mladí právnici v Bratislave

Bratislava sa na tri dni v októbri stala hlavným mestom mladých advokátov a firemných právnikov z celého sveta. Združenie AIJA (medzinárodné združenie mladých advokátov), ktorého členom je aj Slovenská advokátska komora a viacerí jej individuálni členovia, v dňoch 12. až 14. októbra 2017 s pomocou Slovenskej advokátskej komory, jej slovenských členov a partnerov a za účasti viac ako sto právnikov z Európy, ale aj z Kanady či Hong Kongu, zorganizovalo odbornú konferenciu **Double seminar: T.R.A.D.E. & Labour and Immigration Law Annual Conference**.

Počas konferencie sa stretli dve odborné komisie AIJA v sekcii zameranej na pracovné a imigračné právo a v sekcii T.R.A.D.E. (Trade, Retail, Agency, Distribution, E-Commerce) špecializovanej na obchodné právo. Program podujatia bol teda rozdelený na dve paralelne prebiehajúce časti, čo predstavovalo výhodu pre účastníkov, ktorí mali možnosť voľby aktuálnej prednášky či diskusie.

Sekcia pracovného a imigračného práva sa venovala najnovším témam v medzinárodných a cezhraničných pracovnoprávných vzťahoch, ako sú bonusy a odstupné, pracovnoprávne spory, konanie zamestnancov mimo pracovného času, problematika starnutia populácie a jej odraz v pracovnom práve, nadchádzajúce Všeobecné nariadenie o ochra-

ne osobných údajov, či aktuálne diskutované témy náboženskej viery a odevov v práci. Vzrušujúcu diskusiu priniesla téma venujúca sa vplyvu brexitu a vlády Donalda Trumpa a úpadku globalizácie.

Program sekcie T.R.A.D.E. bol rovnako pripravený s ohľadom na aktuálne diskutované témy v medzinárodných obchodných vzťahoch ako distribúcia prostredníctvom online platforiem, problematika územných obmedzení pri predaji tovaru, nekalých obchodných praktík, štátnych zásahov do zmluvnej slobody, rekvalifikácie zmlúv o obchodnom zastúpení na pracovné zmluvy, či význam etických kódexov a nezáväzných predpisov v jednotlivých odvetviach. Osobitná diskusia sa venovala distribúcii liekov so zameraním na paralelný obchod medzi členskými štátmi EÚ a vplyv pravidiel o transparentnosti a zverejňovaní údajov a úsporných opatrení na distribučné vzťahy vo farmaceutickom sektore.

Vrcholom konferencie bola spojená diskusia oboch sekcií ohľadom rizík pri ukončovaní distribučných zmlúv vyplývajúcej z ochrany zamestnancov pri prevode podniku podľa európskej smernice TUPE a jej národných transpozícií, ktoré sú aktuálne aj z hľadiska slovenského práva a možných nárokov zamestnancov pri prechode práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov. Bude zaujímavé sledovať, či sa judikatura na Slovensku tak ako vo viacerých európskych krajinách tiež poberie smerom k extenzívnemu výkladu pojmu závislej práce a aplikácii pracovnoprávných predpisov na právne vzťahy, ktoré formálne spadajú pod zmluvné inštitúty obchodného práva.

Celkový počet účastníkov konferencie bol výnimočný – 115 registrovaných účastníkov, z toho 22 zo Slovenska. Medzi prezentujúcimi boli aj traja slovenskí advokáti a jeden slovenský podnikový právnik, ktorí prispeli kvalitnými prezentáciami a priblížili slovenskú právnu realitu zahraničným kolegom. V rámci podujatia došlo k rokovaniu predsedu Slovenskej advokátskej komory JUDr. Boreca a podpredsedu SAK

JUDr. Laciaka s prvým viceprezidentom AIJA Xavierom Costom o spolupráci s AIJA. Zástupcovia SAK taktiež vystúpili s príhovorom pri otvorení podujatia, a zároveň boli hosťami slávnostnej večere.

Okrem akademického programu mohli účastníci konferencie spoznať aj povestný „AIJA spirit“, keďže spoločenský program nezaostával za odborným. Takmer letné teploty priali spoznávaní bratislavského Starého mesta, ktoré zahraničných kolegov očarilo svojou atmosférou, kultúrou a tradičnou aj modernou gastronómiou. Počas večerného programu, či už na uvítacej recepcii v Galérii Nedbalka, alebo na slávnostnej večeri na lodi na Dunaji, neformálne pokračovali nielen odborné diskusie, a účastníci bratislavskej konferencie pochádzajúci z rozličných krajín a kultúr a hovoriaci rôznymi jazykmi sa tak zmenili na rozmanitú, no jednotnú skupinu spojenú záujmom o odborné právne témy a nadväzovanie vzťahov so zahraničnými kolegami.

AIJA je celosvetová asociácia združujúca viac ako 4 000 právnikov mladších ako 45 rokov v 90 krajinách. Členovia komunity pochádzajú z advokátskych kancelárií rozdielnych veľkostí a odborných zameraní, a predovšetkým z rozdielnych kultúr. Akademické aktivity AIJA sa realizujú v dvadsiatich odborných komisiách, ktoré pravidelne organizujú semináre a konferencie po celom svete, a umožňujú ich členom byť informovaní o najnovšom vývoji v ich špecializácii. AIJA aktívne podporuje základné právne princípy ako právny štát a ľudské práva a slobody. Pri rešpektovaní jedinečnosti každej spoločnosti na svete je osobitným cieľom AIJA podporovať dialóg a pochopenie medzi kultúrami prostredníctvom jej členov a iných účastníkov z právnických profesií. V neposlednom rade je jedinečnou príležitosťou na networking a nadväzovanie priateľstiev s kolegami z iných krajín.

Mgr. Marek Holka

advokát člen organizačného výboru

Foto Mgr. Michaela Chládekovej, PhD.

Jesenná konferencia ECBA na tému vyšetrovanie a trestné stíhanie

V dňoch **6. a 7. októbra 2017** som sa z poverenia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory zúčastnil na jesennej konferencii ECBA (*European Criminal Bar Association – Európska komora obhajcov*), ktorá sa konala v Palme, v Španielsku. Témou konferencie bolo **Vyšetrovanie a trestné stíhanie – aktuálne výzvy v Európe a budúce výzvy v Európskej únii – minimálne štandardy v konaní pred súdom**.

Oficiálny program konferencie bol otvorený v piatok 6. októbra večer recepciou v paláci Casa Balaguer, ktorý poskytnúla ECBA radnica Palmy.

V sobotu prebiehal program konferencie na Baleárskej advokátskej komore. V úvodnom slove prof. Holger Matt, predseda ECBA, vyzdvihol **dôležitosť pozície ECBA v zasadzovaní sa za garancie základných práv a slobôd v európskom priestore**. Hovoril tiež o novej iniciatíve ECBA, o tzv. novej cestovnej mape (Road Map) pre ďalšie procesné záruky, označovanej ako Agenda ECBA 2020. Výsledkom prvej cestovnej mapy bolo prijatie viacerých smerníc EÚ o základných právach v trestnom konaní. Keďže plán EÚ o posilnení procesných práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní prijatý v roku 2009 v Štokholme je takmer naplnený, **ECBA navrhuje zamerať sa v budúcnosti okrem implementačného procesu a monitoringu aj na posilnenie právnych zásad vzájomného uznávania a základného princípu, ktorým je vzájomná dôvera**. Iniciatíva ECBA navrhuje zamerať sa v budúcnosti na nasledovné opatrenia: vyšetrovacia väzba vrátane európskeho zatýkacieho rozkazu, práva svedkov a konfiškácia, vybrané procesné práva počas súdneho konania, prijateľnosť a vykonateľnosť dôkazov, kolízie právnych predpisov a zásada ne bis in idem, odvolanie a odškodnenie.

Prvý panel konferencie vedený londýnskym solicitorom Kevinom Robertsom bol zameraný na **aktuálne výzvy vyšetrovania a trestného stíhania v Európe**. K tejto téme vystúpil Nicolás Pérez-Serrano de Ramón, prokurátor v Palme, ktorý hovoril o výhodách európskeho vyšetrovacieho príkazu. V tomto kontexte poukázal na to, že **európsky vyšetrovací príkaz môže byť taktiež vydaný na základe požiadavky obhajoby s cieľom získať dôkaz z iného štátu**. Madridský advokát Juan Palomino vo svojom príspevku rozoberal **aktuálne kauzy španielskeho futbalu, v rámci ktorých niekoľko známych futbalových hráčov Španielska bolo obvinených z daňových trestných činov**. Na základe rozsudku v kauze Messiho Juan Palomino ilustroval spôsob daňových štruktúr, ktoré boli použité v predmetných prípadoch, a aký je názor španielskych súdov na čo i len účasti v takýchto štruk-

túrach. Napokon, Keily Blair, advokát z Veľkej Británie, oboznámil delegátov s **novým trestným činom v trestnom zákonodarstve Veľkej Británie, a to trestný čin „zanedbanie prevencie pred uľahčením spáchania daňových trestných činov vo Veľkej Británii alebo v inom štáte“**. Nová skutková podstata bola doplnená do tzv. „UK Bribery Act“ a má podľa jeho názoru výrazný exteritoriálny dosah.

Rebecca Niblock, solicitorka z Londýna, delegátom odprezentovala **druhé vydanie Príručky ECBA vo veciach zastupovania v konaní o vykonanie Európskeho zatýkacieho rozkazu**.

Odlíšne štandardy v rámci konania pred súdom v trestných konaniach v jednotlivých štátoch bola téma ďalšieho panelu. Panelisti Ilias Anagnostopoulos z Grécka, Marie Guimard z Francúzska, Gwen Jansen z Holandska, Roberto Mazorriaga Las Hayas zo Španielska, Maximilian Müller z Nemecka a Henrik Stagetorn z Dánska diskutovali rozdielnosti v jednotlivých právnych poriadkoch: ako podáva prokurátor obžalobu, ako a dokedy môže prokurátor rozšíriť obvinenie obvinenému, ako je možné namietat zaujatého sudcu, a podobne. Z diskusie vyplynulo, že rozdiely v niektorých jurisdikciách sú viditeľné.

Ďalším bodom programu bol panel pri príležitosti osláv **20. výročia založenia ECBA**, v ktorom vystúpili zakladajúci otcovia ECBA a vyjadrili víziu, akú úlohu by mala a mohla zohrávať ECBA v budúcnosti.

V poslednej časti konferencie bol tradične aj priestor pre informácie o novinkách v jednotlivých národných právnych poriadkoch. Najzásadnejší príspevok v tomto bloku mala poľská advokátka Dominika Stępińska-Duch, ktorá delegátom konferencie zhrnula udalosti, resp. legislatívne akty v Poľsku, ktoré hrubým spôsobom ohrozujú nezávislosť justície a narušujú princípy právneho štátu v Poľsku. Na základe tohto príspevku **delegáti konferencie prijali deklaráciu, ktorou ECBA vyjadruje znepokojenie nad vývojom v Poľsku, pričom predmetná deklarácia má byť distribuovaná do Európskej komisie, Európskeho parlamentu, ako aj poľskej vláde**.

Na jesennej konferencii, na ktorej sa zúčastnilo takmer 117 účastníkov z celej Európy, ECBA opätovne potvrdila svoju nezastupiteľnú úlohu v európskom priestore v oblasti ochrany práv na obhajobu v rámci celej Európy.

JUDr. Ondrej Laciak, PhD.

advokát

podpredseda SAK, člen predsedníctva ECBA

DO VAŠEJ KNIŽNICE

**Zajištění a utvrzení
dluhu v praxi**PELIKÁN, M.: **Zajištění a utvrzení dluhu v praxi.**

Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, 416 s. ISBN 978-80-7552-192-7

Autor sa v monografii podujal komplexne spracovať a predstaviť koncepciu zabezpečenia a upevnenia dlhu v aplikačnej praxi. Výsledkom tejto dobrej snahy, ktorú treba zdôrazniť a oceniť, je opodstatnenosť a intenzita, s akou objasňuje a (kriticky) hodnotí konkrétne záväzkovoprávne inštitúty. Poukázal na nové možnosti zdokonalenia národného zákonodarstva (Českej republiky) vo väzbe na integrované inštitúty a normatívne akty obsiahnuté v práve Európskej únie.

Advokát, **Mgr. Martin Pelikán**, sa v advokácii špecializuje predovšetkým na oblasť záväzkového práva, práva obchodných spoločností a práva verejných zákaziek. Pravidelne uverejňuje svoje pozoruhodné pohľady a úvahy *de lege lata*, ale aj *de lege ferenda* v rámci právnych a ekonomických disciplín v odborných periodikách v Českej republike a v zahraničí, ako aj v monografiách vydávaných v renomovaných vydavateľstvách.

Potenciál advokáta (praktika) a tiež člena právnickej akademickej obce (interný doktorand Katedry dejín štátu a práva Právnickej fakulty Masarykovej Univerzity v Brne, člen Ústavu práva Vysoké školy Karla Engliša, a. s. v Brne) zúročil vo svojej unikátnej monografii, prezentujúc viaceré právnoteoretické a legislatívne úvahy, s cieľom skvalitniť účinnosť právnych inštitútov v skúmanej oblasti súkromného práva.

Recenzovanú publikáciu autor systematicky rozvrhol do **štyroch základných kapitol** (častí), ktoré sú ďalej rozpracované prehľadným spôsobom na kvalitatívne vysokej úrovni. Prezentuje v nich najnovšie trendy a rozmanité legislatívne prístupy uplatniteľnosti a v konečnom dôsledku využiteľnosti špecifických druhov záväzkovoprávnych inštitútov v občianskych a obchodných vzťahoch v aplikačnej praxi.

V prvej kapitole autor venuje patričnú pozornosť vymedzeniu, spoločným znakom a odlišnostiam medzi skúmanými elementárnymi právnymi kategóriami (zabezpečenia a upevnenia dlhu). Poukazuje na v nich obsiahnuté rozdielne a (viaceré) prelínajúce sa funkcie osobitných právnych inštitútov. Napríklad pri prezentácii zmluvnej pokuty deklaruje preventívnu funkciu právnej úpravy zodpovednosti s akcentom na to, že už samotná hrozba nástupu (možnej aktivácie) právnej zodpovednosti, vrátane jej represívno-sankčnej zložky, pôsobí akoby výchovne na dobrovoľné plnenie právnych povinností subjektov práva.

V druhej až štvrtej kapitole autor najmä analytickou metódou predstavuje viaceré pohľady na sféru vybraných právnych inštitútov, na ktoré je v aplikačnej praxi, ale aj v právnej vede (neraz) nazerané rôznym spôsobom. Pri skúmaní práv-

nych inštitútov v súkromnom práve treba mať na zreteli, že zmluvné strany môžu vylúčiť použitie dispozitívnych ustanovení zákonov pod podmienkou, že neporušia ich kogentné ustanovenia.

V Českej republike sa od nadobudnutia účinnosti nových zákonov, najmä Občianskeho zákonníka a nadväzných právnych predpisov, začali objavovať (vznikať) viaceré ťažkosti v spojitosti s interpretáciou niektorých právnych inštitútov, volajúcich po ich novelizácii (napríklad zákon o verejných zákazkách). Autor, hľadiac na terajší stav legislatívneho procesu, poodhaľuje širšie kontexty záväzkového práva. Približujúc spoločné prieniky konkrétnych právnych inštitútov, skúma komplexne obľagačné vzťahy v odvetvi súkromného práva vôbec.

V rámci jednotlivých kapitol a podkapitol aktívne využil a zapracoval, čo do rozsahu značný počet tematicky príslušnej súdnej judikatúry, vrátane praktických príkladov a vzorov. Na viacerých miestach vhodne začlenil grafické znázornenia, vysvetľujúce funkcie a zvyrazňujúce význam často pertraktovaných právnych inštitútov (napríklad ručenia, bankovej záruky, zmenky a šeku) v aplikačnej praxi.

V tejto súvislosti je namieste poznamenať, že aj keď sú (zdanlivo) prepracovanými právnymi inštitútmi v domácej a komparatívnej právnej teórii, názory k niektorým otázkam nie sú jednoznačné. Najzreteľnejšie by sme na nich mohli poukázať v rámci pojmového vymedzenia, vnútornej skladby a určenia právnej povahy. Priaznivý vplyv na formovanie (dotváranie) zvolených (aktuálnych) právnych inštitútov možno nachádzať vo viacerých právnoteoretických konceptoch zodpovednostného systému, poznávaním (rôznorodých) doktrínálnych východísk právnej vedy.

Špeciálne chcem vyzdvihnúť erudíciu Mgr. Martina Pelikána, popredného odborníka z prostredia českého súkromného práva, ktorá sa pretavila v obsahovo podrobnom zostavení vybraných relevantných vzorových zmlúv, korešpondujúcich s tematickým zameraním tejto vskutku nadštandardne spracovanej monografie.

Súčasťou diela je zoznam použitých legislatívnych skratiek, ako aj v závere sústredený prehľadný vecný register frekventovaných pojmov, čo len umocňuje celkovú hodnotu tejto monografie.

Precízne spracovanie témy zabezpečenia a upevnenia dlhu a praktický prístup autora na profesionálnej úrovni sú zárukou kvalitnej publikácie.

JUDr. Lukáš Cisko, PhD.

Advokát Vladimír Clementis (1. časť)

V decembri tohto roku uplynie od popravy Vladimíra Clementisa 65 rokov. Politikovi, advokátovi a spoluzakladateľovi davistického hnutia venoval svoj príspevok JUDr. Peter Kerecman na Konferencii o histórii advokácie, ktorá sa konala 3. novembra 2017 v Banskej Bystrici.

Vladimír Clementis (1902 – 1952), jedna z najvýznamnejších slovenských osobností 20. storočia, bol politikom, advokátom, ale i spoluzakladateľom davistického hnutia. Ján Poničan napísal: *Ak o Davistoch vznikne legenda, jedným z jej hrdinov bude iste postava Vlada Clementisa. Predurčuje ho na túto úlohu jeho vodcovské miesto, ktoré si svojimi schopnosťami, svojou prácou, svojimi spoločenskými funkciami vydobyl a hlavne jeho tragický osud, jeho poprava ani nie nepriateľom, ale pričinením jeho „vlastných“.*¹ V decembri tohto roku uplynie od popravy Vladimíra Clementisa práve 65 rokov.

Detstvo

Vladimír Clementis sa narodil 20. 9. 1902 v Tisovci v rodine učiteľa Ľudovíta Clementisa (1861 – 1946), pôvodom zo Skalice, a Márie Adely Vranvej (1877 – 1943), dcéry učiteľa a múzejníka Václava Vraného (1851 – 1929). Mal nevlastného brata Dušana, tri sestry a o dva roky staršieho brata Miroslava. Všetci chlapci vyštudovali právo v Prahe, Miroslav i Vladimír sa stali advokátmi.

Detstvo prežili v Tisovci, priatelili sa s Cyrilom Daxnerom (1904 – 1945), ktorý sa stal neskôr advokátom vo Vranove i jeho bratom Igorom Daxnerom (1893 – 1960), neskorším predsedom Národného súdu.

Vladimír vyrastal v rodine rešpektujúcej tradičné hodnoty. Ľudovú školu navštevoval v Tisovci, gymnázium spolu s bratom Miroslavom v Skalici. Zapisal sa na pražskú právnickú fakultu – bol jediným z advokátov davistov, ktorý šiel do Prahy rozhodnutý študovať právo.

Na práve v Prahe

Na Právnickej fakulte Univerzity Karlovej študoval Vladimír Clementis od jesene 1921 do decembra 1925.² Keď tam nastúpil, jeho brat Miroslav bol v druhom ročníku. Vladimír Clementis počas pražských štúdií absolvoval dva semestre na univerzitách v Nemecku (v Drážďanoch v 1923) a Francúzsku (v Aix-en-Provence v 1924).

Na Clementisa si spomínajú viacerí ako na prirodzenú vedúcu osobnosť medzi študentami, Sirácky ako na „výborné-

ho rečníka“, ktorý „písal politické, filozofické a literárne články. Bol prudkej povahy, dobrý polemik, chcel mať vždy a vo všetkom posledné slovo. Neskôr zoskromnel“.³ Furdík pridáva spomienku na stretnutie s Clementisom v roku 1922, z ktorého si odniesol dojem, že „tento chlapec s jasne modrými iskrivými očami a výraznými peknými črtami je mimoriadny zjav. Jeho reč vynikala ostrou logikou, presvedčivosťou, jeho argumentácia neodolateľne strhávala a cítil si, že sila vôle vyrážajúca z neho je preniknutá ušľachtilosťou“.⁴

Vladimír Clementis sa v Prahe najprv ubytoval v internáte v Dejviciach, neskôr sa presťahoval na privát k bratovi Miro-

Podobizeň Vladimíra Clementisa ako dvojročného z r. 1904.

(Miesto uloženia: Slovenská národná knižnica, Literárny archív Martin; SC 41/25)

slavovi.⁵ V čase právnických štúdií ani neskôr nepísal poéziu ani prózu (iba v roku 1923 sa zúčastnil v literárnej súťaži a získal cenu za poviedku John Boxer), aktívny bol však už počas štúdií ako publicista.

V školskom roku 1921/22 prestúpil z filozofickej fakulty na právo Daniel Okáli, na jeseň 1922 Poničan z techniky, ich spolužiakom bol už i Ľudovít Obtulovič.

Clementis bol vzorným študentom, skúšky skladal s výborným prospechom, navštevoval kurzy angličtiny, zdokonaľoval sa vo francúzštine a nemčine.⁶ Rigorózne skúšky zložil s vyznamenaním⁷ a promovány doktorom práv bol v aule Karolína 22. 12. 1925.⁸

Študentský život slovenských študentov v Prahe bol spojený najmä so Štefánikovou kolejou, ktorá bola neformálnym centrom slovenského vysokoškolského študentstva v Prahe. Tí, ktorí tu nebývali, boli jej častými návštevníkmi. Bývali tu i Fulla a Galanda,⁹ aj Clementis sa tam často zdržiaval.¹⁰ Bol spoločenský, rád spieval. Podľa spomienok Poničana „jeho najobľúbenejšou pesničkou bola – skoro prorocká – Zabili, zabili dvoch chlapcov bez viny“.¹¹

Slovenskí študenti v Prahe sa stretávali v spolku *Detvan*, vstúpili doň Clementis, Okáli, Horváth i Poničan.¹² Clementis publikoval polemiky, často v časopise *Mladé Slovensko*. V roku 1922 spoluzaložil Voľné združenie študentov socialistov zo Slovenska.

Dole: Tisovská spoločnosť v kolkárni v Tisovci pred r. 1918. Okrem iných i Vladimír Daxner a Vlado Clementis (Miesto uloženia: Slovenská národná knižnica, Literárny archív Martin; PT 31/58)

Hore: Vladimír Clementis s rodičmi Ľudovítom Clementisom a Adelou, rod. Vranou – súrodencami Dušanom, Oľgou a Mirom, starým otcom Václavom Vraným a tetami Milinou a Oľgou. (Miesto uloženia: Slovenská národná knižnica, Literárny archív Martin; SV 39/2)

DAV

Študenti práva Vladimír Clementis, Daniel Okáli, Ján Poničan, Ľudovít Obtulovič a študenti filozofie Eduard Urx a Andrej Sirácky založili v roku 1924 vlastný časopis a dali mu názov DAV. Písmeno „V“ v názve je iniciálou krstého mena Clementisa. Mal sa zaoberať otázkami kultúry, umenia a politického života. Jeho zakladatelia mali vtedy dvadsaťdva rokov a na svoj vek dokázali obdivuhodnú vec. Prvé číslo DAVu vyšlo v decembri 1924. Časopis DAV vychádzal v rokoch 1924 – 1937 (s prestávkou 1927 – 1928 a 1930). V poradí prvé číslo DAVu redigoval Okáli, zodpovedným redaktorom bol Ľudovít Obtulovič. V tomto čísle sú texty Vladimíra Clementisa,¹³ ale i grafiky Mikuláša Galandu pod kryptonymom LA GANDA. Galanda s Fullom graficky upravovali celé prvé dva ročníky. Prvé číslo distribuoval i Clementis: „V Strakovej akadémii sme stáli pri vchode na chodbe a tak sme ho predávali z rúčky do rúčky. Bola to radosť, bola to senzácia.“¹⁴

Keď sa pražské štúdiá Davistov chýlili ku koncu, hodľali sa vrátiť na Slovensko. S nimi sa do Bratislavy sťahoval i DAV. Keďže však politická tlač mohla vychádzať na Slovensku iba po zložení kaucie a oni prostriedky nemali, DAV sa musel stať apolitickým.

Davisti v Bratislave vstúpili i do literárneho odboru Umeleckej besedy. Neuspokojili sa však iba s členstvom, chceli jeho činnosť usmerňovať. Rozhodujúce pozície v literárnom odbore získali v roku 1926. Vladimír Clementis, Daniel Okáli a Ján Poničan boli zvolení aj do výboru Umeleckej besedy.

Clementis osnovníkom

Vladimír Clementis bol už počas štúdia rozhodnutý stať sa advokátom. Zároveň sa ale obával, že pre svoju ľavicovú angažovanosť bude mať problém nájsť si zamestnanie, zvažoval i možnosť pracovať ako redaktor výtahovaleckých novín v Chicagu, či pokračovať v štúdiu na filozofickej fakulte, kde bol už i imatrikulovaný.¹⁵ Nakoniec si však miesto koncipienta našiel hneď po promóciách. Osnovnícka prax bola od roku 1924 už skatená na päť rokov.¹⁶

Clementis nastúpil do kancelárie **Andreja Margoča** v Lučenci, v ktorej pôsobil iba mesiac začiatkom roku 1926.¹⁷ Pracoval tu spolu s bratom Miroslavom, ktorý bol koncipientom u Margoča od augusta 1925 a vykonal tu celý zvyšok osnovníckej praxe.¹⁸

Vo februári 1926 bol Vladimír Clementis prijatý na **súdnu stolicu** do Bratislavy. Tu pracoval iba tri mesiace.¹⁹ Prepustený bol predsedom vrchného súdu Vladimírom Fajnorom po zistení, že je komunista.²⁰ Z Clementisovej spomienky vyplýva, že Fajnor k nemu nebol nepríjemný, vybavil prepustenie s decentnosťou adekvátnou uhladeným mravom svojich vrstiev. Kým Clementisa prepustil, priateľsky s ním diskutoval a spýtal sa ho, či je komunista, čo mu Clementis potvrdil, a miesto stratil.²¹

Vzápätí nastúpil ako osnovník v Bratislave u advokáta **Radomíra Kubu**, ktorý sa sem presídlil krátko predtým z Moravy. Clementis u neho pracoval takmer päť rokov.²² Počas koncipovania u dr. Kubu zložil v Bratislave advokátsku skúšku

Davisti v bratislavskej lodnej kaviarni Boon: Vladimír Clementis, Daniel Okáli, Ladislav Novomeský, K. Svetlík, J. Rybák. (Fotograf: ČSTK, Bratislava, Miesto uloženia: Slovenská národná knižnica, Literárny archív Martin; SN 8/28)

21. 6. 1930.²³ Kuba si Clementisa vážil pre znalosť slovenských pomerov, uznával jeho obratnosť v reči i písomnom prejave, mali navyše i spoločný svetonázor.²⁴

Clementis býval v tomto období v podnájme vo vile Škoda na Hlbokej ulici. Keď pomohol v októbri 1926 nájsť koncipientské miesto Danielovi Okálimu, ktorého zamestnal dr. Július Zoltán-Weichherz, bývali tam spoločne ešte s jedným kolegom.²⁵ V roku 1926 zoznámil Clementis Okáliho so svojou sesternicou Helenou, rod. Schulzovou (1905 – 1967) zo Skalice, o tri roky sa zosobášili. Mladí manželia si prenajali byt v práve dostavanom Živnodome.²⁶ Vzhľadom na vysoké nájomné prenajímali potom jednu izbu Clementisovi, istý čas tam býval i Poničan, prenocúval tam i Laco Novomeský.

V roku 1929 sa DAV sťahoval späť do Prahy, politické články v ňom chýbali. Vydavateľom a zodpovedným redaktorom sa stal advokát **Ivan Sekanina** (1900 – 1940). Clementis bol výkonným redaktorom a nastúpil k Sekaninovi aj ako koncipient. Poznali sa ešte zo štúdií v Prahe, Sekanina stál i pri zrode DAVu. V tom čase bol právnym zástupcom KSČ, podieľal sa na medzinárodnej pomoci Dimitrovovi v lipskom procese, bol aktívnym členom mnohých ľavicových organizácií.²⁷ U Sekaninu si Clementis koncipientskú prax dokončil.²⁸

Poznámky

- 1 PONIČAN, J.: Svedectvo o Davistoch. In.: DAV Spomienky a štúdie. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1965, s. 301 – 318.
- 2 Archív Univerzity Karlovej, fond Matriky Univerzity Karlovej, inv. č. 21, Matrika imatrikuloovaných.

Prvé číslo časopisu DAV.

- 3 SIRÁCKY, A.: Začiatky socialistickej literatúry a hnutie Davu (1922 – 1925). In.: DAV Spomienky a štúdie. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1965, s. 319 – 336.
- 4 FURDÍK, M.: S Voľným združením a s Davistami. In.: DAV Spomienky a štúdie. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1965, s. 366 – 368.
- 5 HOLOTÍKOVÁ, Z. – PLEVZA, V.: Vladimír Clementis. Vydavateľstvo politickej literatúry, Bratislava, 1968, s. 11.
- 6 Tamtiež.
- 7 Rigorózne skúšky zložil 22. 2. 1923, 29. 5. 1925, 12. 12. 1925. Archív Univerzity Karlovej, fond Matriky Univerzity Karlovej, inv. č. 6, Matrika doktorov Univerzity Karlovej VI., folio 2578.
- 8 V poznámke matriky Karlovej univerzity pri tomto zápise je uvedený: Rozsudkom Štátneho súdu v Prahe z 27. 12. 1952 odsúdený na trest smrti, v právnej moci 27. 11. 1952; in memoriam rehabilitovaný. In.: Archív Univerzity Karlovej, fond Matriky Univerzity Karlovej, inv. č. 6, Matrika doktorov Univerzity Karlovej VI., folio 2578.
- 9 Viď pozn. 4.
- 10 Viď pozn. 3.
- 11 PONIČAN, J.: Svedectvo o Davistoch. In.: DAV Spomienky a štúdie. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1965, s. 304.
- 12 Členom spolku bol i Miroslav Clementis, tak ako už prv aj ich starší brat Dušan. Dielo v pozn. 5, s. 12.
- 13 K národnostnej otázke a Agrarizmus ako nová ideológia.
- 14 PONIČAN, J.: Svedectvo o Davistoch. In.: DAV Spomienky a štúdie. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1965, s. 301 – 318.
- 15 Dielo v pozn. 5, s. 42.
- 16 Zák. č. 40/1922 Sb. z. a n., ktorým sa menia a dopĺňujú niektoré ustanovenia o advokátoch.
- 17 Od 31. 12. 1925 do 7. 2. 1926. Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine, osnovnícka matrika, zv. I, s. 205.
- 18 Pracoval tu až do 6. 4. 1931. Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine, matrika koncipientov, zv. I, s. 162.
- 19 Od 25. 2. 1926 do 1. 6. 1926. Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine, osnovnícka matrika, zv. I, s. 205.
- 20 Vladimír Fajnor (1875 – 1952) bol v tom čase prezident Vrchného súdu v Bratislave. Pred nástupom do súdnictva takmer dvadsať rokov pôsobil ako advokát vo Zvolene a od februára 1919 bol županom zvolenskej stolice. Prezidentom Súdnej tabule v Bratislave sa stal v júli roku 1919, od septembra 1920 do konca novembra 1921 bol ministrom pre zjednotenie zákonov a organizáciu správy, potom sa stal znova predsedom bratislavského vrchného súdu a bol ním až konca roku 1930. Od 1. 1. 1931 bol vymenovaný za prvého prezidenta Najvyššieho súdu RČS v Brne.
- 21 Dielo v pozn. 5, s. 45 – 46.
- 22 Od 1. 6. 1926 do 22. 1. 1931. Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine, osnovnícka matrika, zv. I, s. 205.
- 23 Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine, matrika advokátov, zv. III, s. 301.
- 24 Dielo v pozn. 5, s. 46.
- 25 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
- 26 Spomienky Ivana Okáliho.
- 27 Ivan Sekanina bude v marci 1939 uväznený a zahynie v koncentračnom tábore Sachsenhausen.
- 28 Od 1. 2. 1931 do 8. 5. 1931. Historická matrika Českej advokátskej komory.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.
advokát

Ešte raz Nad „najsmutnejšou nedelou“

Keď som si v tohtoročnom deviatom čísle Bulletinu slovenskej advokácie prečítal článok *Moja najsmutnejšia nedela*, musel som si ho prečítať znovu, ešte jedenkrát.

Pri čítaní článku som už vedel, že je to pravda, že JUDr. Anton Blaha sa na vlastnú žiadosť dal vyčiaroknúť zo zoznamu advokátov.

Teraz, keď píšem tento článok mám pochybnosti, či po časovom odstupe bude ešte niekoho zaujímať môj postoj k tejto veci, najmä keď sa v reakcii naň kompetentne vyjadrili viacerí funkcionári advokácie.

Možno, že by sa moje spomienky viac hodili do reedície publikácie *Advokácia v spomienkach advokátov*.

Ale skúsím to.

Spomínam si na moje posledné stretnutie s Tonkom Blahom na advokátskych skúškach v júni tohto roku, kde poslednýkrát predsedal nášmu II. skúšobnému senátu. Len tak mimochodom spomenul, že je najvyšší čas odísť z advokácie, najmä pre nie najlepší zdravotný stav, ale aj pokročilý vek. Neprekvapilo ma to. Posledných desať rokov sa svojim odchodom „vyhráždil“ každý rok. Ale že to teraz myslí naozaj vážne som si nechcel pripustiť.

Po prečítaní článku som si uvedomil, že s predsedom našej skúšobnej komisie som na advokátskych skúškach prežil celých tridsať rokov. Je to skutočne kus života a bolo mi nesmiernou ctou a potešením kráčať s Antonom Blahom na tomto úseku činnosti slovenskej advokácie.

Po návrate Tóna Blahu do advokácie v roku 1986 bolo jedným z prvých opatrení ustanoviť a zmeniť (okrem iného) spôsob advokátskych skúšok, ale aj spôsob výchovy advokátskych koncipientov. V tejto dobe došlo k zmene obsadenia kancelárie Ústredia slovenskej advokácie (tajomník JUDr. Ján Ilončíak odišiel do dôchodku) a bolo treba kreovať novú skúšobnú komisiu. Ja som už v tom čase bol členom skúšobnej komisie veľmi krátky čas. Náš nový predseda Ústredia ma spolu s Paľom Erbenom vyslal na služobnú cestu do Prahy na Ústredie českej advokácie, aby sme ako pozorovatelia zistili úroveň advokátskych skúšok v prostredí českej advokácie. Prišli sme tam v podstate anonymne, bez toho, aby o tom niekto vedel, no aj tak naši českí kolegovia – skúšobní komisári JUDr. Jiří Balašík a JUDr. Alojz Grumlík, ktorí nás poznali už z práce v trestných a občianskoprávných sekciách, nás veľmi rýchlo „odhalili“ a bolo po našej anonymite. Myslím, že sme získali veľmi cenné poznatky a inšpiráciu pre novú metodiku skúšania advokátskych koncipientov. Po schválení novej metodiky vo výbore ÚSA sme už išli po

novom (skúšobný poriadok v dnešnej podobe neexistoval) a je pravda, že na začiatku sme v niektorých prípadoch aj experimentovali. Pre mladších čitateľov je však potrebné spomenúť, že vtedajšie advokátske skúšky neboli „masovky“ tak, ako je to teraz. Skúšalo sa len dvakrát do roka, obyčajne v jarnom a jesennom termíne a na jeden takýto termín sa obyčajne prihlásili štyria-piati koncipienti.

Tóno Blaha aj v tomto ohľade konal vždy veľmi iniciatívne a jeho rukopis sa odrazil aj v tejto oblasti. Áno, súčasťou advokátskej skúšky bola aj politika – vtedy sa to muselo – napriek tomu však bola úplne okrajovou záležitosťou, bez akejkoľvek váhy na výsledok skúšok.

Azda najdlhšie, možno aj desať rokov, sme spolu v trojčlennom skúšobnom senáte pôsobili s JUDr. Jozefom Földosom, výborným civilistom, obdarovaným veľmi milým a otcovským prístupom. Určite si aj Tóno spomína na jeho obligátne, dopĺňujúcu otázku z civilného práva: „preetorský zmier“, ktorú dostali takmer všetci kandidáti. Už sme si zvykli, že Jožko Földos sa pri konkrétnej otázke lehoty, či už procesnej alebo hmotnoprávnej, zaklonil na operadle svojej stoličky, aby sme ho „nevideli“ a prstami na ruke „našepkával“ dĺžku jednotlivých lehôt.

Tóno, čo povieš, koľko koncipientov sme za tých tridsať rokov vyskúšali? Bolo ich dvesto, tristo, alebo aj viac? Pamätáš sa, po prijatí zákona o slobodnej advokácii, keď sme skúšali bývalých prokurátorov, alebo sudcov, ktorí „zabudli“, že nemajú justičnú skúšku a museli sa jej podrobiť u nás? Bolo to, aspoň pre mňa, veľmi bizarné, pretože niektorí z nich boli už vtedy v pokročilom veku...

Na záver jeden, možno osobný postreh.

JUDr. Anton Blaha je odo mňa o 14 rokov starší. Prakticky je to rozdiel jednej generácie. Pri ňom som však nikdy generačný rozdiel necítil a on ma vždy považoval (aspoň si to myslím) za svojho rovesníka. Vždy som obdivoval jeho entuziazmus, nápady, zápal pre nové veci. Preto si veľmi dobre pamätám na jeho 60-tku, 70-tku aj 80-tku. Vždy som obdivoval, koľko má ten človek energie a dobrých nápadov, a to aj v čase, keď už bol v kmeťovskom veku a jeho rovesníci si už dávno užívali zaslúžený odpočinok.

Tóno, prajem Ti veľa, veľa zdravia, síl, čerstvú myseľ a keď budeš mať čas, príď nás prosím pozrieť, keď bude náš II. skúšobný senát skúšať na advokátskych skúškach.

Bolo mi veľkou ctou a potešením prejsť spolu s tebou kus cesty životom.

Miroslav Abelovský

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2018

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez ..... 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez ..... 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez ..... 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia ..... 5 %

3 uverejnenia ..... 10 %

4 a viac uverejnení ..... 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom **je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 20 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
174 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 800 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
JUDr. Zuzana Ďurišová
doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.
kpt. JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.
JUDr. Ondrej Laciak, PhD.
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
JUDr. Soňa Mesiarkinová
JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
prof. JUDr. Marek Števoček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ing. Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 13. 11. 2017
Uzávierka redakčnej časti: 23. 11. 2017
Toto číslo vyšlo 12. 12. 2017

advokát
Slovenská
komora

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe (Microsoft Word), **ktorý doteraz nebol publikovaný. Odborný článok nesmie byť popisný a svojim obsahom musí byť prínosom k riešeniu aktuálnych problémov právnej praxe.**
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (**perex**) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier**, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu o svojom aktuálnom odbornom pôsobení** a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu, 290 × 343 pixelov** (to zodpovedá rozmeru 25 × 29 mm pri rozlíšení 300 dpi), ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške.
8. **Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier**, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. **Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od jej vydania by mal uplynúť maximálne 1 rok.**
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

